

TAMPEREEN YLIOPISTO

Inka Kiuru

“Hyvin otettu kuva voi kertoa tarinan”

Osallistava valokuvaus monikulttuurisessa nuorisotyössä

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö
Mediakasvatuksen pro gradu -tutkielma

Kesäkuu 2016

Tampereen yliopisto

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

INKA KIURU: "Hyvin otettu kuva voi kertoa tarinan" Osallistava valokuvaus monikulttuurisessa nuorisotyössä

Mediakasvatuksen pro gradu -tutkielma, 71 sivua, 5 liitesivua

Kesäkuu 2016

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun miten mediakasvatusta tulisi kehittää palvelemaan monikulttuuristen nuorten tarpeita, sekä heidän mahdollisuuksiensa toimi yhteiskunnassa toimijoina, eikä pelkästään palveluiden kohteena. Tutkimuksen ote on nuorisotyötä kehittävä ja sen tarkoituksena on kehittää osallistavaa valokuvausta monikulttuuriseen nuorisotyöhön. Tutkimus on osa viestinnän, median ja teatterin tutkimusyksikkö COMETin Nuoret estradille: toimijaksi monilukutaidolla -tutkimushanketta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin monikulttuurisessa nuorisokahvilassa Tampereella syksyn 2015 aikana. Aineisto koostuu havaintopäiväkirjasta, nuorten ottamista valokuvista, puolistrukturoiduista teemahaastatteluista ja Nuoret estradille -hankkeen loppukyselyistä. Tutkimukseen osallistui neljä 15 - 17 -vuotiasta nuorisokahvilan kävijää, jotka valokuvasivat aiheita joihin halusivat vaikuttaa tai joissa he tunsivat äänensä tulevan vaimennetuiksi. Nuoret julkaisivat valokuvia projektia varten luodulle Instagram-tilille. Kuvia julkaistiin myös nuorten lehti Curlyssä, Nuoret estradille -hankkeen blogissa sekä nuorisokahvilassa toteutetussa valokuvanäyttelyssä. Tutkimusmenetelmänä toimii toimintatutkimus, jossa tutkija on osa toteutettavaa toimintaa. Tutkimus nojaa Freireläiseen pedagogiikkaan ja kriittiseen mediakasvatukseen. Näiden taitekohtaan asemoin osallistavan valokuvauksen, mediakasvatuksen ja nuorisotyön teorian.

Tutkimus osoittaa, että osallistava valokuvaus ja mediatuotosten julkaiseminen yhdessä tukevat monikulttuuristen nuorten osallisuuden tunnetta sekä se, että mediakasvatus nuorisotyössä vaatii nuorten ehdoilla toimimista ja luottamuksellisia suhteita nuoriin.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että monikulttuuristen nuorten mediakasvatus ja osallisuus vaativat rakenteellista tukea yhteiskunnalta. Käytännön tasolla tämä vaatisi nuorisotyöntekijöiden mediakasvatuksellista koulutusta. Ruohonjuuritason toiminta voi olla joustavaa ja rakenteita rikkoovaa, mutta nuorisotyön kentälle tarvitaan lisää tutkimusta, jotta tämä vähän tutkittu alue ei jää yksittäisiksi kokeiluiksi ja tutkimuksen tyngiksi. Se mihin tutkimuksen suuntaviivoja kohdennetaan valtion tasolla, riippuu ennen kaikkea poliittisista valinnoista.

Avainsanat: mediakasvatus, kriittinen pedagogiikka, nuorisotyö, monikulttuurisuus, osallisuus ja osallistava valokuvaus

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
2. MEDIAKASVATUSTA NUORISOTYÖSSÄ.....	5
2.1. NUORISOTYÖ NUOREN MEDIASUHTEEN VIITOITTAJANA	5
2.2. NUORI TOIMIJAKSI MONILUKUTAIDOLLA	10
2.3. MONIKULTTUURINEN NUORI NUORISOTYÖSSÄ.....	13
2.4. OSALLISTAVAA VALOKUVAUSTA NUORISOKAHVILASSA.....	15
2.5. YHTEENVETO.....	23
3. TOIMINTATUTKIMUSTA NUORISOKAHVILASSA	25
3.1. PHOTOVOICE-MENETELMÄ OSANA TUTKIMUKSEN TEKEMISTÄ	30
3.2. NUORET OSANA TOIMINTAA JA TUTKIMUSTA	31
3.3. OSALLISTAVAA AINEISTON KERUUTA	33
3.4. TUTKIMUKSEN ETIIKKA	35
4. TUTKIMUSTULOKSET.....	38
4.1. MONIKULTTUURINEN NUORISOKAHVILA SANELEE MEDIAKASVATUKSEN EHDOT	38
4.2. OSALLISUUS SYNTYY MEDIAJULKAISUJEN KAUTTA	44
4.3. NUORISOTYÖ MONIKULTTUURISEN NUOREN YHTEISKUNNALLISENA KIINNITTÄJÄNÄ	52
4.4. YHTEENVETO.....	58
5. POHDINTAA.....	60
5.1. OSALLISTAVA VALOKUVAUS JA MEDIAJULKAISUT TUKEVAT NUORTEN OSALLISUUDEN TUNNETTA	60
5.2. MEDIAKASVATUS MONIKULTTUURISISSA NUORISOTYÖSSÄ VAATII LUOTTAMUSTA	61
5.3. OSALLISTAVAN VALOKUVAUKSEN KEHITTÄMISESTÄ NUORISOTYÖSSÄ	62
6. TUTKIMUKSEN ARVIOINTIA	64
LÄHTEET	67
LIITTEET	72

1. JOHDANTO

Monikulttuurisuus, nuorisotyö ja nuoret ovat olleet aiheita, jotka herättävät usein yhteiskunnallista keskustelua. Viimeisen vuoden aikana maahanmuutto ja pakolaisuus ovat nostattaneet monenlaisia tunteita sosiaalisessa mediassa. Perinteisessä mediassa keskustelu siirtyy usein huolipuheeksi monikulttuuristen nuorten marginalisoitumisesta ja syrjäytymisestä. Nuoret näkyvät ja kuuluvat yhteiskunnallisessa keskustelussa työn ja toiminnan kohteena, mutta harvoin toimijoina ja oman äänensä kautta. (kts. Honkasalo, Souto & Suurpää 2007; Kiilakoski 2007) Nojaan tutkimuksessani kriittiseen pedagogiikkaan ja freireläiseen ajatteluun, joiden mukaan tarvitsemme kaikkien ihmisten äänen kuuluviin yhteiskunnassa. Erityisesti niiden, jotka eivät tule riittävästi yhteiskunnassa kuulluksi. Tähän ryhmään kuuluvat eittämättä alaikäiset nuoret ja varsinkin etnisen alkuperän omaavat nuoret, jotka ovat tutkimukseni keskiössä.

Työskentelen Tampereen kaupungin nuorisotyössä ja työtehtäviini kuuluvat nuorten osallisuus ja vaikuttaminen. Työni kautta olen huomannut, että niin sanottuihin formaaleihin osallisuuden ja vaikuttamisen toimintoihin, kuten nuorisovaltuustoihin ja oppilaskuntien hallituksiin, ohjautuvat usein nuoret, jotka ovat jo aktiivisia toimijoita. Tämä herätti minussa mielenkiinnon tutkia osallisuutta laajemmasta näkökulmasta. Voidaanko taideperustaisilla mediavälineillä houkutella nuoria yhteiskunnalliseen osallistumiseen? Voiko valokuva antaa areenan ja äänen myös niille, jotka näkyvät harvemmin parrasvaloissa? Haluan tutkimuksellani kehittää mediakasvatusta niin, että se palvelisi paremmin monikulttuuristen nuorten tarpeita.

Pro gradu-tutkielmani kiinnittyy nuoriin ja nuorisotyöhön. Tommi Hoikkala ja Anna Sell (2007, 7) avaavat suuntaviivoja niin nuorisotyön teorialle kuin käytännölle. Nuorisotyön tutkimus on 2000-luvun aikana kehittynyt omintakeiseksi ja kansainvälisesti vertailevaksi. Siitä huolimatta Hoikkala ja Sell ovat sitä mieltä, että nuorisotyön tutkimus ei ole vielä kovin kiteytynyttä. Suomessa ei vielä ole selkeää ja vahvaa nuorisotutkimuksen perinnettä, jos vertaa esimerkiksi sosiaalityön, aikuiskasvatuksen, normaalipedagogian ja kehittävän työn tutkimuksiin. Nuorisotyön kentällä tehtävälle tutkimukselle on todellinen tarve ja varsinkin, niin että tutkimukset eivät jäisi erillisiksi saarekkeiksi, vaan tuottaisivat uudenlaista ajattelua käytännön työhön. Tutkimukseni tavoite on kehittää

osallistavia mediakasvatuksen menetelmiä monikulttuuriseen nuorisotyöhön ja nivoa yhteen mediakasvatuksen, osallisuuden ja nuorisotyön teoreettista käsitteistöä.

Median käyttö nuorisotyössä juontaa juurensa 1960-luvun nuorisotalon elokuvailtoihin. Elokuvien katselun lisäksi nuoret saivat itse tehdä omia elokuvia kaitafilmiä käyttäen. Voidaankin sanoa, että nämä elokuvakerhot ilmensivät eräänlaista kulttuurista nuorisotyötä. Median käyttöä nuorisotyössä näkyy myös työpajatoiminnan perinteestä, joka alkoi jo 1940-luvulla. 1990-luvun nuorisotyöttömyyttä pyrittiin taittamaan monenlaisilla projekteilla, kuten toimittajan työhön eväitä antavilla mediapajoilla. Kaikkea tätä nuorisotyön ja median välistä toimintaa yhdistävät omaehtoisen toiminnan periaatteet. (Kotilainen, 2007, 144.)

Kotilainen ja Rantala (2007, 69) näkevät yhdeksi ajankohtaiseksi nuorisotyön haasteeksi medioituvan, monipuolistuvan kulttuuriympäristön ja nuorten tarpeiden tiedostamisen neuvonnan, ohjauksen ja tiedotuksen kannalta. Sosiokulttuurisen innostumisen lähtökohdista mediakasvatuksen tavoitteena nuorisotyössä on vahvistaa nuorten omaa ääntä mediajulkisuudessa ja nuorten osallisuutta nuorten omassa elämässä liittyen mediaan. Keskiössä ovat tällöin pedagogisessa näkökulmassa nuorten mediataidot, ilmaisutaidot ja kriittisyys mediaa kohtaan. Nuorisotyön kentällä sekä nuorisotutkimuksen saralla pohditaan paljon, kuinka saataisiin aktivoitua suurempaa joukkoa nuoria. Voitaisiinko kriittisellä mediakasvatuksella ja omaehtoisella toiminnalla saada onnistuneita tuloksia laajemman nuorten joukon kuulemiselle?

Pro gradu -tutkimukseni on osa viestinnän, median ja teatterin tutkimusyksikkö COMETin Nuoret estradille: toimijaksi monilukutaidolla -tutkimushanketta. Tutkimushankkeen tavoitteena on löytää toimintamuotoja mediakasvatuksen keinoin, joilla voidaan tukea 15 - 17 -vuotiaiden nuorten medialukutaitoa. Hankkeen kautta pyritään siihen, että nuoret otetaan osaksi tutkimuksen tekemistä. Keskeinen tavoite on ymmärtää nuorten yhteiskuntaan ja medioihin osallistumisen kompastuskiviä koulutussiirtymissä ja kehittää mediakasvatusta, jossa nuorten oma ääni tulee kuuluviin. Samalla voidaan tukea nuorten kasvua yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi. (Nuoret estradille - tutkimushankkeen esittely uta.fi viitattu 28.4.2016.)

Nuoret estradille -hankesuunnitelmassa todetaan, että nuorten osallistumisesta ja mediavaikuttaminen ovat olleet esillä vain harvoissa tutkimuksissa (Kotilainen & Pienimäki 2014). Sirkku Kotilainen ja Annikka Suoninen (2013) ovat toteuttaneet vertailevaa tutkimusta, jossa he tuovat eri maanosissa globaalisti esiin nuoren mediaosallistumisen mahdollisuuksien kulttuurisidonnaisuutta. Mari

Pienimäki (2013) on tutkinut väitöskirjassaan valokuvien kriittistä tulkintaa. Nuorten mediaosallisuudesta on valmistunut kaksi pro gradu -työtä Tampereen yliopistolta, joissa käsitellään osallistavia mediapedagogisia menetelmiä nuorisotyössä. Tampereella toteutetun tutkimuksen aineisto on kerätty myös osittain monikulttuurisessa nuorisokahvilassa ja Helsingissä toteutettu toimintatutkimus syventyi osallistavaan valokuvaukseen. Salla Hongisto (2015) keskittyi osallistavaan valokuvaamiseen aktiivisten järjestönuorien kanssa Helsingissä ja Tampereella Helin Heino (2014) tutki tapahtumamuotoista mediatempausta nuorisotyössä sosiokulttuurisen innostamisen kautta. Oma tutkimukseni jatkaa Hongiston ja Heinin jalanjäljillä, mutta katson samaa aihealuetta erilaisesta näkökulmasta. Hongiston tutkimukseen osallistuvat nuoret olivat kaikki järjestöaktiiveja ja Hongisto toteutti osallistavan valokuvauksen selkeissä työpajoissa. Tässä tutkimuksessa nuoret ovat nuorisokahvilan kävijöitä, joka toi toimintaan suurempaa väljyyttä toimia nuorten aikataulujen ja toiveiden pohjalta. Heinin tutkimuksessa taas vaikuttamisen aihe: nuorisokahvilan tilojen sulkeminen, oli selkeä kokonaisuus, johon tutkimukseen osallistuvat nuoret sitoutuivat vaikuttamaan. Tässä tutkimuksessa jokaisella nuorella on mahdollisuus tuoda juuri omat henkilökohtaiset aiheensa joihin haluaa vaikuttaa kuvien kautta. Tämän aselman myötä tutkimukseen osallistuvat nuoret ottavat enemmän vastuuta omaehtoisuudellaan.

Tutkimukseni keskittyy osallistavaan valokuvaukseen monikulttuurisessa nuorisotyössä. Valokuvatuotosten julkaisukanavana toimi projektin Instagram-tili, Nuoret estradille -hankkeen blogi ja nuorten nettilehti Curly. Toteutin valokuvaprojektin toisen mediakasvatuksen maisteriopiskelijan kanssa ja näistä aineksista syntyi kaksi erillistä pro gradu -työtä, joissa tutkimusaineistoa katsotaan erilaisista näkökulmista. Opiskelijaparini keskittyi omassa tutkimuksessaan monikulttuuristen nuorten mediajulkisuuteen (Myllynen 2016). Valokuvaprojektissamme 15 - 17 -vuotiaat nuorisokahvilan nuoret valokuvasivat syksyn 2015 aikana aiheita, joihin halusivat vaikuttaa tai joissa kokivat äänensä tulevan vaimennetuiksi.

Pro gradu-tutkielmani on toimintatutkimus ja keräsin aineistoni syksyllä 2015 monikulttuurisessa nuorisokahvilassa Tampereella. Nuorisokahvila Uniikki on Ahjolan Setlementti ry:n tuottamaa nuorisokahvilatoimintaa Tampereen keskustassa. Palvelun tilaajana toimii Tampereen kaupunki ja palvelua tuotetaan ostopalvelusopimuksen mukaisesti. Nuorisokahvilan toiminta katsotaan osaksi Tampereen kulttuuri- ja nuorisopalveluiden toimintaa, vaikka toiminnan sisällöstä vastaa Ahjolan setlementti ry. Kahvilan kohderyhmänä ovat 14 - 19 -vuotiaat nuoret ja vaikka toiminta on kaikille nuorille avointa, kävijöistä noin 80 prosentilla on monikulttuurinen tausta. Näin ollen toiminta täyttää monelta osin monikulttuurisen nuorisotyön piirteet. Toiminnan sisältö vastaa myös paljon

avoimen nuorisotalotyön periaatteita. Merja Kylmäkoski (2007, 394 - 395) avaa avoimen nuorisotalotyön periaatetta niin, että toiminta on kaikille avointa ja ilmaista eikä se aseta odotuksia tai vaatimuksia, jotka saattavat muodostua osallistumisen esteeksi. Toiminta on kuitenkin tavoitteellista ja sillä pyritään tukemaan muun muassa koulunkäyntiä, elämänhallintaa ja päihitteettömyyttä. Näitä tavoitteita myös nuorisokahvila Uniikissa noudatetaan.

Teoreettinen viitekehyseni rakentuu monikulttuurisen nuorisotyön ja osallistavan mediakasvatuksen kentälle. Käsittelen tutkimuksessa mediakasvatuksen ja nuorisotyön ja monikulttuuriseen nuorisotyön käsitteistöä ja pohdin näiden suhdetta nuorten osallisuuteen. Osallistavaa valokuvasta tarkastelen sijoittamalla sen kriittiseen pedagogiikan ja mediakasvatuksen teoriaan. Tutkimukseni tavoitteena on osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun monikulttuuristen nuorten yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Teoreettinen tavoitteeni on nivoa yhteen monikulttuurista nuorisotyötä kriittisen pedagogiikan ja mediakasvatuksen näkökulmasta. Mediakasvatus on poikkitieteellistä tutkimusta ja oma teoreettinen maastoni tuo uudenlaista näkökulmaa nuorisotutkimukseen.

Toisessa luvussa avaan teoreettista viitekehystäni, joka muodostuu mediakasvatuksen, monikulttuurisuuden ja nuorisotyönteorioista. Etenen näiden kautta kohti osallisuutta ja osallistavaa valokuvausta ja yhdistän lopuksi palaset valokuvaprojektiimme nuorisokahvilassa. Luvussa kolme kerron tutkimukseeni liittyvät menetelmät ja avaa enemmän toimintatutkimuksen taustoja projektiimme peilaten. Käyn tarkemmin läpi osallistavaa valokuvausta Photovoice-menetelmää osana tutkimusta ja pohdin nuorten suhdetta tutkimukseen sekä tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Neljännessä luvussa tarkastelen tutkimusaineistoa tutkimuskysymysten kautta ja kerron tutkimustulokset, jonka jälkeen pääsen luvussa viisi tutkimuksen johtopäätelmiin, että mediakasvatus nuorisotyössä vaatii aikaa ja luottamusta nuorten ja ohjaajan välillä, sekä osallistava valokuvaus yhdessä mediajulkisuuden kanssa tarjoaa nuorille osallisuuden tunteen. Jotta nämä toteutuisivat nuorisotyössä, tarvitaan nuorisotyön kentälle mediakasvatuksellista osaamista sekä lisää tutkimusta osallistavasta valokuvauksesta monikulttuuristen nuorten parissa. Kuudennessa luvussa pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja nuorisotutkimuksen eettisiä valintoja ja reflektoin omia kehityskohkeitani tutkijana ja nuorisotyön ammattilaisena.

2. MEDIAKASVATUSTA NUORISOTYÖSSÄ

Tutkimukseni sitoo yhteen nuorisotyön ja kriittisen pedagogiikan teoriaa, joka nivoutuu osaksi mediakasvatusta ja nuorten aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista. Luvussa 2.5. sidon teorian ja valokuvaprojektin langat tiukemmin yhteen. Tutkimuksen keskiössä on kriittinen pedagogiikka nuorisotyössä. Se on myös freireläisen pedagogiikan keskiössä. Kriittisen pedagogiikan menetelmänä toimivat mediakasvatus ja osallistava valokuvaus, toiminnan keskiössä ovat nuorisotyö ja monikulttuuriset nuoret ja tavoitteena on nuorten osallisuus.

2.1. Nuorisotyö nuoren mediasuhteen viitoittajana

UNESCO määrittelee nuoren henkilöksi, joka on iältään 15 - 24 vuoden väliltä. UNESCO ymmärtää kuitenkin nuoret myös laajemmaksi heterogeeniseksi joukoksi, joka on jatkuvasti muutoksessa. Käsite nuoruudesta voi vaihdella alueittain ja maittain. (unesco.org viitattu 23.7.2015)

Petri Cederlöf (1998, 28) viittaa nuorisolakiin puhuttaessa nuorista Suomessa. Sen mukaan nuorilla tarkoitetaan pääasiassa alle 29-vuotiaita henkilöitä, jotka eivät ole vielä kiinnittyneet yhteiskuntaan täysivaltaisina jäseninä. Myös Suomen ratifioima kansainvälinen sopimus lasten oikeuksista koskee kaikkia alle 18 -vuotiaita. Tämä koskee suurta joukkoa, jonka me miellämme nuoriksi ja velvoittaa yhteiskuntaa kasvavaa sukupolvea kohtaan.

Suomalainen yhteiskunta määrittää nuoruutta monien lakien ja säädösten kautta. En voi kuitenkaan ohittaa tutkimuksessa sitä seikkaa, että tutkimukseen osallistuvat nuoret eivät ole kasvaneet koko elämänsä suomalaisessa yhteiskunnassa tai heidän perhetaustansa on moninaisempi. Honkasalo ja Soutto (2009, 119) määrittelevät nuoruutta monikulttuurisuuden näkökulmasta. Nuoruus voi olla monissa kulttuureissa tuntematon käsite. Murrosikää voidaan pitää länsimaisena rakennelmana. Suomessa nuoruutta katsotaan usein biologisen iän mukaan, kun taas toisessa kulttuurissa sitä voidaan tarkastella asumusmuodon mukaan. Niin kauan kun lapsi tai nuori asuu vanhempiansa luona hän heidän määräysvallan alla. Myös pakolaisuuteen tai maahanmuuttoon liittyvä trauma voi tehdä nuoresta ikäänsä nähden vanhemman. Nuoruus on sitä kautta laaja käsite, mutta nuorisotyön ja

nimenomaan avoimen nuorisotyön näkökulmasta, se määritellään usein koskemaan 13 - 18 -vuotiaita. Tutkimuskohteeni Nuorisokahvila Uniikki määrittelee kävijänsä 14 - 19 -vuotiaiksi ja tähän ikäryhmään keskityn myös omassa tutkimuksessani. Ikä ei kuitenkaan kerro kuin yhden tekijän kanssani toimivista nuorista. Lain edessä alaikäinen nuori on kuitenkin aina samalla viivalla ikätovereidensa kanssa. Häntä koskettavat tietyt oikeudet ja tietyt velvollisuudet.

Kunnallinen nuorisotyö on nuorisolakiin perustuvaa peruspalvelua. Nuorisolaki määrittää mitä nuorisotyön pitää sisältää. Kunnilla on kuitenkin oikeus päättää itse kuinka he nuorisotyön palvelut toteuttavat. Nuorisolaissa nuorisotyön sisällöstä on kerrottu 7.§:ssa seuraavasti: ”Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksiin ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuortenympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot” (Nuorisolaki 27.1.2006/72, viitattu 22.3.2014.)

Petri Cederlöf (1998, 21) katsoo nuorisotyötä yhteiskunnallisena peruspalvelujärjestelmänä. Palvelu tukee erityisesti nuoria yhteiskunnan jäsenenä, mutta samalla myös koko yhteiskuntaa ja valtiota. Cederlöfin mukaan nuorisotyötä ei voi katsoa hyvinvointipalveluna ja sitoa kylmään tulosajatteluun. Nuorisotyö on ymmärrettävissä sanan inhimillisessä merkityksessä palvelemisena ja palveluksena. Nuorisotyön tarkoitus on ylläpitää yleistä hyvinvointia ja elämänlaatua ja sen kehittämistä koko yhteiskunnassa kasvavan sukupolven kautta.

Juha Nieminen (2007, 23 - 26) jakaa nuorisotyön historiaa tutkittuaan nuorisotyön tehtävän neljään yleist tehtävään, eli perusfunktioon: sosiaalifunktioon, personalisaatiofunktioon, kompensatiofunktioon ja resursointi- ja allokointifunktioon. *Sosiaalifunktion* ilmenee nuorten liittämisenä lähiyhteisönsä jäseniksi. Nuoret halutaan kiinnittää nuorisotyön kautta osaksi vallalla olevaan yhteiskuntaan. *Personalisaatiofunktiossa* nuoren pyritään kasvavan omaksi itsekseen. Tämä on nuoren persoonallisuuden kasvamisen tukemista nuorisotyöllisin keinoin. *Kompensatiofunktion* tehtävä on nuoren persoonallisuudessa ilmenevien puutteiden kompensointia. Tämä tarkoittaa sitä, että nuorisotyö yrittää korjata nuorten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja elämän hallintataitoihin liittyviä epäkohtia. Toimintaa käytetään erityisnuorisotyössä ja työpajatoiminnassa. *Resursointi- ja allo-*

kointifunktio taas on yhteiskunnan osoittamat voimavarat (resursointi) ja niiden suuntaamista (allokointi). Tämä tarkoittaa, että nuorisopolitiikka ja sitä, että nuoret suuntaavat toimintansa omien järjestöjensä kautta itseään koskeviin asioihin.

Sosiaali-, personalisaatio- ja kompensatiofunktio kielivät siitä, että nuorisotyöllä pyritään vaikuttamaan nuoren ymmärrykseen, arvostuksiin ja tietoihin ja taitoihin ja toimintaan. Nuorisotyön toimintaympäristö voidaan nähdä ensisijaisesti oppimisympäristönä, jossa nuorisotyöntekijät voivat ja innostavat nuorta oppimaan hänelle itselleen merkityksellisistä aiheista. Nuorisotyön oppimisympäristö sijoittuu epämuodolliselle nonformaalin oppimisen alueelle. Oppiminen on käytäntöön sidottua, omaan motivaatioon ja vapaaehtoisuuteen nojaavaa, mutta se on kuitenkin tietois- ta, tavoitteellista ja ohjattua toimintaa. Siten nuorisotyö eroaa arkipäivän satunnaisoppimisesta, joka tapahtuu tiedostamatta. Nuorisotyön tavoite on sitoutuminen nuoren kansalaisuuden lujittami- seen, siten että nuori on kykenevä, osallistuva ja aktiivinen jäsen yhteiskunnassa. (Emt. 28, 35.)

Horelli, Haikkola ja Sotkansiira (2007, 217, 219 - 220) näkevät, että nuoren paikka aktiivisena osallistujana tai vaihtoehtoisesti syrjäytyneenä ei ole vielä vakiintunut, vaan se on altis muutoksel- le. Näin ollen osallistumisen muodot voivat parhaimmillaan tuottaa nuorelle mahdollisuuksia yhti- teiskunnalliseen kiinnittymiseen sekä uudenlaiseen poliittiseen toimijuuteen ja samanaikaisesti nostaa nuoren itsetuntoa. Hyvin harvalla nuorella on osaamista ja voimavaroja täysipainoiselle osallistumiselle. Pikimmiten nuoret tarvitsevat tukea ja apua onnistumisen saavuttamiseen ja tässä kohtaa nuorisotyöllä on merkittävä rooli.

Horelli yms. (220 - 221) jakavat osallistumisen rakenteet nuorisotyössä neljään osa-alueeseen: *pysyväluonteinen perusnuorisotyö kunnissa, nuorten osallistumista päätöksentekoon edistävät toi- mintamuodot, osallisuusprojektit sekä nuorisojärjestöt*. Jaottelu neljään pääryhmään ei ole kuiten- kaan tiukka, sillä eri toimintamuodot ovat usein sidoksissa toisiinsa sekä toiminnallisesti, että hal- linnollisesti. Pysyvällä perusnuorisotyöllä viitataan nuorisotalotyöhön. Nuorisotalot ovat levittä- tyneet yleensä laajasti ympäri kuntaa ja ne tavoittavat ison osan nuoria. Tällainen ympäristö on myös nuorisokahvila, jossa toteutimme valokuvaprojektimme. Nuorisokahvilan toimintaperiaatteet ovat samanlaiset kuin nuorisotalojen. Tästä kieli toiminnan tavoitteet ja se, että toimintaa ohjaavat nuorisotyön ammattilaiset.

Nuoruutta ei voi irrottaa omaksi kokonaisuudeksi, koska se kietoutuu osaksi vallitsevaa kasvuym- päristöä ja yhteiskuntaa. Nuoret elävät mediaympäristössä ja median käyttö on osa heidän arkito-

dellisuuttaan. Tutkijat Johanna Sumiala, Leena Suurpää, Titus Heljm ja Minttu Tikka (2015, 29 - 30) kuvaavat ilmiötä nuorista, jotka elävät mediakaupungissa. Käsite mediakaupunki nousee maalta muuttamisesta kaupunkeihin ja nopeasta teknologian muutoksesta. Virtuaalinen todellisuus ympäröi kaupunkikulttuuriamme yhtä paljon kuin fyysinenkin todellisuus. Linja-autojen virtuaalinäytöt ja älypuhelimien ravintolasovellukset ovat osa mediakaupunkia. Nuoret ovat karkeasti otettuna mediakaupungissa kuin kalat vedessä. Silti nuorten mahdollisuudet osallistua mediakaupunkiin ovat monenlaiset riippuen heidän sosioekonomisesta taustastaan ja asuinpaikastaan. Heillä on myös erilaisia mahdollisuuksia ottaa haltuun mediakaupunki liittyen ikään, sukupuoleen ja etniseen taustaan. Mediakaupungin todellisuuden ymmärtäminen edellyttää siirtymistä tutkimuksen ja kasvatuksen kentille. Mediakaupungin lukutaito vaatii vahvaa nuorisokulttuurista lukutaitoa, kuten nuorten vertaisryhmien ymmärtämistä nuorten kokemusten kuin myös yhteiskunnallisten olosuhteiden tasolla. Formaalin oppimisen lisäksi mediakaupunkilaisen taidot karttuvat informaaleissa ympäristöissä. Sumiala yms. (35) haastavat tutkijat mediassa vietetyn ajan analyysin sijaan tutki- maan miten nuoret elävät ja kokevat arkensa monipaikkaisessa mediakaupungissa. Tämä vaatisi ennakkoluulottomia tutkimuksen ja kasvatuksen asetelmia.

Kotilainen ja Rantala (2008, 22) näkevät nuorten mediasuhteet *kuluttajina* ja *tuottajina*. Heidän kokoamissaan peruskouluikäisten nuorten tarinoissa nousi päällimmäisenä esiin vaikuttajuus median kulutuskysymyksiin. Media näkyy vahvasti nuorten arjessa ja jokapäiväisessä elämässä. He myös käyttävät sujuvasti monia teknologioita yhtä aikaisesti. Tutkijat nimittävät tätä ilmiötä simulaanikäytöksi, jossa nuori keskittyy useaan sisältöön samanaikaisesti.

Nuoret ovat toimijoina mediassa. He käyttävät aktiivisesti sosiaalista mediaa, lataavat itsestään kuvia, kommentoivat toisten kuvia, tekevät profiileja ja niin edelleen. Tutkijat ovat pohtineet sopivaa ilmaisua, joka kuvaa tätä mediaa seuraavaa ja aktiivisesti käyttävää joukkoa. Englannin kielessä sana *audience* viittaa yleisöön passiivisena seuraajana, kun taas *public* on aktiivinen toimijayleisö. (Kotilainen & Rantala, 2008, 22) Suomen kielessä on käytössä vain yksi termi: yleisö. Yleisön käsite on kuitenkin laaja. Internet on muuttanut yleisön käsitteen, niin että vakiintuneen vastaanottajan näkökulma tuntuu epäsopivalta. Kun ennen yleisö jaettiin lukijoihin, kuulijoihin ja katsojiin, on niiden rinnalle ilmaantunut nykyisin kuluttajia ja käyttäjiä. Verkon monipuolistaessa mediaa tulee käyttäjistä yhä enemmän toimijoita ja tekijöitä. (Sassi, 2009, 24 - 25)

Kulutuksen ja mediasuhteiden problematiikka on tullut usein esiin median yleisötutkimuksissakin. Yleistys on alkanut käsitteenä kiinnostaa tutkijoita ja miten yleisö nähdään vastakkain asetteluna

passiivisena / aktiivisena ja kuluttajana / kansalaisena. Nuorten kohdalla kuluttajakysymys pyörii usein tavara- ja populaarikulttuurin brändien ympärillä. Nuoret asemoidaan usein julkisessa puheessa vaikutusten kohteena suhteessa mediaan ja toisaalta myös merkitysten rakentajana ja toimijana. Tämä kuvaa nuorten mediasuhteen ristiriitaisuutta. (Kotilainen & Rantala, 22, 24.)

Kulttuurintutkimus ja median vastaanottotutkimus ovat kulutustutkimuksen kanssa yhdessä toistaneet ajatusta, että median käyttäminen on aktiivista merkitysten tuotantoa ja tulkintaa eikä vain passiivista seuraamista. Mediankäyttö ja populaarikulttuurin kulutus voimaannuttavat tai lisäävät nuorten toimintakykyä ja muotoilevat heidän identiteettiään. Media on keskeisessä roolissa itse ilmaisussa, vuorovaikutuksessa ja yhteisöllisyyden rakentamisessa. (Herkman, 2007 31 - 32.)

Nuorten mediankäytöllä näyttäisi näiden tutkijoiden mukaan olevan merkitystä identiteetin muodostumisessa. Tämän vuoksi myös nuorisotyön täytyy olla mukana kehittämässä mediakasvatusta omassa toiminnassaan. Yhtenä näkökulmana toimii kriittinen pedagogiikka ja kriittinen mediakasvatus, josta myös valokuvaprojektimme ottaa vaikutteita.

Tomi Kiilakosken (2007, 57, 58, 60, 65) mukaan kriittinen pedagogiikka on kasvatusteoria, joka sisältää aina mukanaan politiikkaa. Kiilakoski tarkastelee kriittistä pedagogiikkaa anglosaksisesta perinteestä. Lähtökohtana on kasvatuksen yhteiskunnallinen merkitys, jossa tarkoituksena ei ole vain säilyttää olemassa olevia rakenteita, vaan myös tarvittaessa muuttaa niitä. Osallisuus ja osallistavat toimintatavat ovat kriittisen pedagogiikan keskeisiä toimintamuotoja. Kiilakoski nojautuu Paulo Freiren pedagogiikkaan, jossa osallisuus syntyy arkisissa ympäristöissä, omassa toimintaympäristössä ja pedagogiikalla pyritään kaikille hyvään yhteiskuntaan. Kriittisellä pedagogiikalla tarkennetaan katsetta toimintaan, esimerkiksi nuorisotyötä. Kriittisen pedagogiikan tärkein ydin on ihmisen kunnioittaminen, jossa osallisuus ja osallistava kasvatus ovat keskiössä. Kriittinen mediakasvatus polveutuu kriittisestä pedagogiikasta. Mediakulttuuri on keskeinen paikka jossa nuoret ja aikuiset elävät ja sen demokratiaan on syytä kiinnittää huomiota. Kiilakosken mukaan ei ole yhdentekevää, että nuorten ääni puuttuu mediasta.

Kriittisellä mediakasvatuksella yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuutta tehdään näkyväksi kritisoidulla vallalla olevia totuuksia joita pidetään itsestään selvyyksinä. Varmana pidetty tieto, että ihmiset olisivat tuollaisia tai tällaisia on omiaan jäädättämään itsenäistä ajattelua. Kriittisessä ajattelussa tämä kyseenalaistetaan, se ei kuitenkaan ole kielteisyyttä vaan kyselevää uteliaista suhtautumista maailmaan. Kriittisyys tarkoittaa sellaisen näkökulman ottamista, jossa tietoa ei oteta annettuna. Se on myös uteliaisuutta, kyseenalaistavuutta, totuudellisuutta ja yhteiskunnallisuutta. Kes-

keistä on myös se, että opettaja tai ohjaaja ei nouse oppijan yläpuolelle, vaan oppii kasvatustilanteissa siinä missä muutkin. Kyse on siis vuorovaikutuksesta, jossa innostetaan nuoret tutkimaan arkielämän tietoja ja taitoja. (Herkman, 2007, 34 - 35, 37-38)

Kotilainen ja Rantala (2008, 71) näkevät myös, että kriittisyys ei tarkoita välttämättä vallitsevien asiantilojen vastustamista vaan vaikkapa paikallisiin yhteisiin asioihin tarttumista julkisuutta ja viestintäteknologiaa hyödyntäen samalla nauttien median annista. Mediakriittisyys on itsenäistä ajattelua, jossa toimija osaa valita ja arvottaa mediaympäristöä. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan halua olla aktiivisia toimijoita mediajulkisuudessa vaan pysyvät mielellään seuraajina tai osallistuvat muilla tavoin. Kriittinen mediakasvatus on siis osallisuuden ytimessä: se tarjoaa mahdollisuuden itsenäiseen ajatteluun ja itseilmaisuun. Vaikka kaikki nuoret eivät olisikaan aktiivisia toimijoita, voi jo pelkkä mahdollistaminen ja pohdinnan tarjoaminen voi antaa osallisuuden tunteen.

Valokuvaprojektissamme halusimme tarjota nuorille enemmän kuin valmiiden mediateosten pohdinnan. Jotta nuoret saisivat aidon osallisuuden tunteen, heiltä odotettiin myös median tuottamisesta valokuvien muodossa ja julkaisemisesta ja sitä, että he ovat osa toimintaa, eli toimijoina projektissamme.

Nuorten mediataidot kietoutuvat oman elämänhallinnan ja yhteiskunnallisen osallistumisen taitoihin. Sosiokulttuurinen tavoite mediasuhteissa on tukea nuoren omaa toimijuutta kannustaa itse ilmaisuun vaikkapa osallistumalla keskusteluihin mediasta. Nuoret ovat taitavia mediankäyttäjiä, mutta tarvitsevat aikuisia tueksi avaamaan erilaisia arvokysymyksiä ja miettimään muun muassa median tekemiä valintoja. (Kotilainen, 2007, 141 - 142.) Valokuvaprojektissamme ohjaajien rooli oli merkittävässä asemassa tukemassa ja innostamassa valokuvien ottamiseen, julkaisemiseen ja kuvien reflektointiin.

2.2. Nuori toimijaksi monilukutaidolla

Mediakasvatuksen ohella toinen keskeinen käsite on monilukutaito, joka löytyy Tampereen yliopiston Nuoret estradille - toimijaksi monilukutaidolla - tutkimushankkeen nimestä ja toiminnan tavoitteista. (Nuoret estradille -hankkeen esittely uta.fi viitattu 26.4.2016). Sirkku Kotilainen ja Manisha Pathak-Shelat (2015, 147-148) ovat tutkineet media- ja viestintälukutaitoa (media and information literacies) eri maissa. Nuorten rooli median kuluttajina ja tuottajina on globaalisti kasvava ilmiö. Varsinkin englantia puhuva urbaani nuoriso osoittaa samanlaisia median käytön ja

kulutuksen tapoja. Medialukutaidon alkujuuret ovat globaalilla tasolla pohjoisessa maailmassa. UNESCO on ottanut tehtäväkseen kehittää globaalia medialukutaidon opetussuunnitelmaa pohjoisen maailman asiantuntijoiden voimin. Pathak-Shelatin (2013) mukaan media- ja viestintälukutaitoa voidaan katsoa lapsen oikeuden näkökulmasta. Hän käyttää esimerkkinä YK:n lasten oikeuksien julistuksen kohtaa lapsen oikeudesta tulla kuulluksi ja oikeuteen turvallisesta mediaympäristöstä. Nämä ovat keskeisiä tavoitteita myös media- ja viestintälukutaidossa ja samalla ne vähentävät lasten oikeuksien riistämistä.

Kupiainen ja Sintonen (2009, 68 -69) pohtivat lukutaidon moninaisuutta ja kuinka koululaitos on jäänyt kiinni perinteisen lukutaitoon. Koulun tehtävä on nojannut järkeen ja tieteeseen ja se on suunniteltu tuottamaan oppiaineisiin liittyvää staattista tietoa. Kasvatuksen näkökulmasta tämä kuitenkin asettaa haasteita, koska lasten ja nuorten elämä on paljon moninaisempaa. Nuorten oma populaari- ja mediakulttuuri ja siihen liittyvä lukutaito ovat eriytyneet kouluopetuksesta ja ne eivät kohtaa toisiaan kasvatuksellisissa yhteyksissä. Koulun ulkopuolisessa lukutaidossa nuoret poukkoilevat läksyjen teon ja verkkosurffailun välillä ja saattavat arvostaa kuvia enemmän kuin kirjoitettua tekstiä. Koulun ulkopuolisessa lukutaidossa yhdistetään erilaisia identiteettejä oman elämän narraatioita. Esimerkiksi nuori saattaa samaan aikaan kuunnella musiikkia ja kommunikoida internetissä. Tällainen lukutaito on mahdollista kotona, muttei vielä koulussa.

Englantilainen tutkijaryhmä The New London Group (1996, 61) on sitä mieltä, että kasvattajien tulisi muuttaa opetustapansa uuteen aikakauteen. Kyse on heidän mielestään ennen kaikkea sosiaalisesta osallisuudesta: kuinka eri taustoista tulevat, sukupuolta olevat ja kieltä puhuvat oppivat koulujärjestelmässämme. Teknologian kehittyessä ja maailman muuttuessa tulee väistämättä kysymykseksi mitä meidän tuli opettaa ja ennen kaikkea millaista oppimista uudenlainen lukutaito vaatii?

Reijo Kupiainen puhui 26.2.2015 Monilukutaidon perusteet -seminaarissa Helsingissä koulumaailman vaikeudesta hahmottaa lukutaito-käsitettä, koska se liitetään niin vahvasti tekstin lukutaidoksi. Jos kuitenkin katsotaan termiä *literacy*, niin se on ymmärrettävissä laajemmin, osaksi sivistystä ja sitä kuinka hahmotamme ympäröivää maailmaamme. Kupiainen nostaa opetussuunnitelmassa kaksi keskeistä käsitettä monilukutaidosta: laaja-alainen tekstin käsitys sekä kulttuurien moninaisuus. Hän myös viittaa vahvasti The New London Groupin (1996) ajatuksiin 20 vuoden takaa, jossa he näkivät jo aikakautemme muutokset, kuten millaisia moninaisia taitoja työelämä vaatii 2010 -luvulla. Keskeistä on myös kansalaisten asema ja aktiivinen kansalaisuus, eli kuinka

kansalainen voi saada äänensä kuuluviin. Kupiaisen mukaan mediakasvatuksen tai medialukutaidon päätavoite ei ole tuoda mahdollisimman paljon mediaa kouluihin, vaan sosiaalisen toimijuuden vahvistaminen.

Juha Herkman (2007, 70 - 71) kirjoittaa yhtälailla lukutaito -käsitteen yksipuolisesta näkemyksestä tekstin lukutaitoon. Hän kokee ongelmalliseksi sen, että kasvattajat ovat printti- ja televisiosukupolvea, mutta nykyiset koulukasvatettavat ovat ”jotain aivan muuta”. Tämä näkyy myös nykyisessä mediatuotannossa. Herkman nostaa esimerkiksi Harry Potter -teokset, jotka ovat kirjojen myötä levinneet elokuviksi, peleiksi, internetsivuiksi ja niin edelleen. Visuaalisuus on noussut vahvaksi markkinoinnin tuotteeksi, vaikka kyseessä olisi populaarimusiikki tai kirjallisuus. Visuaalisuuden merkitys nuorten elämässä nostaa siis visuaalisen lukutaidon keskeiseksi taidoksi. Herkman näkee kuitenkin myös visuaalisen lukutaidon käsitteen vaikeaksi. Käsite on hankala, koska on ylipäättänsä epäselvää mitä käsitteellä tarkoitetaan ja toiseksi esimerkiksi opettajat eivät tiedä kuinka voisivat opettaa visuaalista lukutaitoa.

Herkman (72 - 74) avaa kuvan lukemisen taustoja. Kuvat ovat monen muotoisia ja ne sisältävät erilaisia merkkijärjestelmiä. Ne voivat liittyä esimerkiksi puhuttuun, kirjoitettuun ja laulettuun kieleen, graaffisiin symboleihin, logoihin ja tuotemerkkeihin. Kuvissa on pintatason merkityksen lisäksi syvempää kulttuurillista merkitystä. Visuaalisessa lukutaidossa on siis kyse paljolti myös kulttuurisesta lukutaidosta. Keskeistä on myös kuvan materiaalisuus: kuva julkaistaan aina jossain materiaalisessa muodossa ja jonkun teknologian välityksellä. Kuvien tarkoituksella, yksityisyydellä ja julkisuudella on merkityksensä. Visuaalinen lukutaito sisältää taitoa ymmärtää ja käsittää visuaalisen kulttuurin käytäntöjä, usein liittyen median levittämiin kuviin. Näin ollen visuaalinen lukutaito sisältyy hyvin vahvasti mediataitoihin.

New London Group (1996, 83 -81) kirjoittaa myös visuaalisuudesta, mutta liittää sen yhdeksi osaksi äänellisen-, sanallisen-, tilallisen- ja elekielisen merkitysten kanssa joiden kombinaatiosta muodostuu laaja multimodaalinen kieli. Merkitysten lukeminen ja ymmärtäminen eivät liity pelkästään mediaan, vaan kokonaisvaltaisesti kaiken ympärillä olevan hahmottamiseen. Esimerkiksi liikkuminen ostoskeskuksessa sisältää erilaisten merkkien, tilan, äänen, visuaalisuuden hahmottamista. Näiden lisäksi ihmisen oma sosiaalinen tausta määrittelee myös merkitysten lukemista.

Monilukutaito ja visuaalinen lukutaito nivoutuvat vahvasti yhteen osallistavan valokuvauksen kanssa, josta kirjoitan enemmän luvussa 2.4. Ilman monilukutaitoa ja kriittistä ajattelua ei kuvan

ottaja tai kuvan katsoja voi nähdä kuvan ajatuksen taakse. Seuraavaksi suuntaan katseeni monikulttuuriseen ja osoitan ne tarpeet miksi monilukutaito ja mediakasvatus tulisi sitoa osaksi monikulttuurista nuorisotyötä.

2.3. Monikulttuurinen nuori nuorisotyössä

Projektimme sijoittui avoimeen nuorisokahvilatoimintaan, jonka kävijöistä noin 80 prosenttia omaa monikulttuurisen taustan. Tarkoittaen, että joko he olivat itse syntyneet jossain muussa maassa tai jommankumman tai molempien vanhempien tausta oli jostain muualta kuin Suomesta. Siksi tarkastelen tutkimuksessani myös monikulttuurisen nuorisotyön käsitettä.

Monikulttuurisuudella kuvataan usein monien kulttuurien elämistä rinnakkain. Monikulttuurisuudessa on keskeistä miten kulttuurinen moninaisuus otetaan huomioon ja miten moninaiset arvomaailmat ja vähemmistökulttuurit integroituvat osaksi yhteiskuntajärjestelmää. (Honkasalo & Souto, 2007, 116 - 117.)

James. A. Banks (2005, 4, 14, 22) on tutkinut monikulttuurista kasvatusta kouluissa Yhdysvalloissa. Monikulttuurisuus on vääjäämätön tosiasia globaalissa maailmassa ja se on myös tosiasia kasvattajille. Aihe on kuitenkin hyvin moninainen ja monikulttuurisen nuoren identiteettiin kietoutuu paljon enemmän kuin etninen alkuperä, kuten sukupuoli, sosioekonominen tausta ja kansalaisuus. Tällöin monimuotoisessa yhteiskunnassa opetukselta vaaditaan oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista näkökulmaa.

Honkasalo, Souto ja Suurpää (2007, 17 - 18) määrittelevät monikulttuurisen nuorisotyön, niin että nuorisotyöntekijä on koulutettu huomaamaan nuorten erilaiset taustat ja vaihtelevat tarpeet. Hänellä on myös herkkyyttä ja uskallusta korostaa nuorten osallisuutta. Monikulttuurisessa nuorisotyössä on keskeistä ajatella, että kasvatus tapahtuu aina tietyissä yhteiskunnallisissa kehyksissä. Siksi onkin tärkeä tunnustaa arvomaailmojen erilaisuudet, etniset, sukupuoliset ja uskonnolliset erot. Myös seksuaalinen suuntautuminen ja kulttuuriset oikeudet ovat tärkeitä tunnustaa. Nuoren ja kasvattajan välinen kommunikointi voidaan nähdä yhdeksi tunnustamisen ja vuorovaikutuksellisen osallistumisen lähtökohtana.

Monikulttuurinen nuorisotyö asettaa myös haasteita nuorisotyön toimintamuodoille. Suomalaiset kulttuuriset normit ja toimintatavat saattavat asettua jopa osallistumisen esteeksi. Tämä voi johtua muun muassa informaation puutteesta, ennakkoluuloista toimintaa kohtaan tai kulttuurisesta epä-sensitiivisyydestä. Tämä voi näkyä esimerkiksi siitä millä kielellä ja missä toiminnasta tiedotetaan. Jo pelkästään se, että toiminnasta tiedotetaan useammalla kielellä, voi antaa sellaisen kuvan, että nuorisotyössä otetaan erilaiset taustat paremmin huomioon ja se helpottaa muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien nuorten mukaan tulemistä. (Honkasalo ja Souto (2007, 121.)

Honkasalo, Souto ja Suurpää (2007, 45) huomioivat, että monikulttuurisessa nuorisotyö ajautuu helposti jaotteluun, jossa nuoret jaetaan normaaleihin ja poikkeaviin. Se heijastelee yleistä suomalaista keskustelukulttuuria, jossa maahanmuuttajat nähdään edelleen valtaväestöä tarvitsevana ja voimattomana kansanosana, ennemmin kuin aktiivisina yhteiskunnallisina toimijoina. Nuorisotyön kentältä kuuluu kuitenkin myös soraääniä, joiden mukaa maahanmuuttaja nuorten omat näkemykset ja omien oikeuksien esiin tuominen on jäänyt liian pienelle huomiolle monikulttuurisessa nuorisotyössä. Honkasalon, Souton ja Suurpään mukaan monikulttuuristen nuorten huomioiminen on saanut lähes rituaalisia muotoja nuorisotyössä. Omaa tai vanhempien kotimaata voidaan esitellä liimaamalla maan lippu nuorisotalon seinälle. Tutkijat eivät näitä menetelmiä sinänsä kritisoi, koska ne voivat rohkaista nuoria tutustumaan toisiinsa ja sillä voi olla ryhmän muodostamiseen suotuisia seurauksia. Näiden menetelmien lisäksi tarvitaan kuitenkin muita toiminnallisia keinoja nuorten näkemysten kuulemiseen, jotta heillä olisi tasavertaiset osallisuuden edellytykset. Ongelma saattaa olla myös se, että maahanmuuttajia kuullaan vain maahanmuuttajien edustajana eli rasismiin ja monikulttuurisuuteen liittyvissä asioissa, muttei yleisesti yhteiskunnallisista asioista, vaikka heillä voisi olla paljonkin halua osallistua yhteiskunnalliseen kehittämiseen.

Banks (2007, 22- 23) näkee kasvavan globaalin ja monikulttuurisen maailmaan haasteeksi yhteiskunnallisen kasvattamisen monimuotoiseen yhteiskuntaan. Kansalaiset tarvitsevat tietoa ja taitoa toimia etnisesti monimuotoisissa yhteisöissä, jotka ylittävät omat kansallisuuden rajat.

Nuorisokahvila Uniikissa monikulttuurinen nuorisotyö on sensitiivistä ja selvästi nähtävissä. Nuoret saavat soittaa oman maansa musiikkia puhelimestaan kaiuttimien kautta, mutta erilaisia kulttuureita ei silti alleviivata kahvilan arjessa. Välillä kahvilassa tanssitaan yhdessä erilaisten rytmien tahtiin ja minkäänlaista syrjintää ei hyväksytä, joten on vaikea uskoa, että jaottelua ”normaaleihin” ja ”poikkeaviin” tapahtuisi. Nuoret ovat myös vahvasti mukana kahvilan toiminnan sisällön suunnittelussa. Nuorisokahvilan toiminnan suunnittelun lisäksi on kuitenkin kiinnostavaa suunnata kat-

se myös monikulttuuristen nuorten yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen Honkasalon, Souton ja Suurpään (2007, 45) ajatusten innoittamana ja siihen valokuvaprojektimme nuorisokahvilassa myös pyrki.

Honkasalon, Souton ja Suurpään (45) haastatteluaineistosta löytyy jyvaskyläläisen nuorisotyöntekijän ehdotus monikulttuuristen nuorten näkemysten kuulemiseksi. Nuorisotyöntekijä nimeää sen ”huolimaton kysely” -menetelmäksi. Hänen mukaan tähän ei tarvita välttämättä virallisia kuulemistilaisuuksia, koska riskinä piilee se, että samat nuoret ovat kerrasta toiseen äänessä. Toiseksi myös tällaisissa tilaisuuksissa kaikkien ei ole välttämättä helppoa ilmaista itseään kielellisesti tai sosiaalisesti. Sen sijaan ohjaaja voi säännöllisesti puolihuolimattomasti kysellä arkisten toimien keskellä nuorten kannanottoja ja näkemyksiä. ”Mitä mieltä sä oot?” on yksinkertaisen tehokas kysymys.

Projektimme aikana käytimme paljon ”huolimaton kysely”-menetelmää. Varsinkin niiden nuoren kohdalla jotka eivät tuoneet tapaamisissa nuorisokahvilassa tai Whatsappissa omaa ääntänsä vahvasti esille. Käytimme myös paljon kehumista ja kannustamista osallistumisen vahvistajana. Haluan nostaa esille kuulemisen lisäksi myös nuoren toimijuuden esille nostamisen. Toimijuus ja kuuleminen kulkivat käsi kädessä valokuvaprojektissamme.

2.4. Osallistavaa valokuvausta nuorisokahvilassa

Pro gradu-tutkielmani yhtenä tavoitteena on luoda luovia osallisuuden menetelmiä nuorisotyöhön. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää avata mitä käsite osallisuus kätkee sisälleen. Asemoin osallistavan valokuvauksen osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden käsitteiden kautta. Avaan tässä luvussa osallistavaa valokuvausta freireläiseen ajatteluun ja kriittiseen pedagogiikkaan nojaten.

Osallisuus on sana, jota käytetään usein puhuttaessa nuorisotyöstä ja nuorisopolitiikasta. Se on käsite, joka on vakiintunut työn arkikieleen ja poliittiseen päätöksentekoon, mutta sen varsinainen merkitys on moninainen, jopa hankala. Anu Gretschel (2007, 245 - 246) määrittelee nuorten osallisuuden tunteeksi, jonka olemassaolo paljastuu vain kuuntelemalla nuoria. Hän täsmentää määritelmää *empowerement* käsitteellä eli voimaantumisen ja valtautumisen kautta. Nämä termit kuvaavat osallisuuden ydinelementtejä, kuten tunnetta ja pystymistä. Nuoren osallisuudessa on aina yksilön suhde yhteisöön. Gretschel jakaakin osallisuuden kahdeksi osa-alueeksi: Osallisuuden omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa. Tämä tarkoittaa oman elämän hallintaa, elämän laatua,

yhteisöön kuulumista. Tätä hän kutsuu sosiaaliseksi osallisuudeksi. Niin sanottu vaikuttamisosallisuus taas on kansalaisvaikuttamista, poliittista osallistumista. Vaikuttamisosallisuuden tarkoituksena on pyrkiä muutoksiin ja parantaa muun muassa elinympäristöä, kunnan palveluita ja niin edelleen. Näitä ei kuitenkaan voi täysin rajata toisistaan, koska vaikuttamisosallisuus voi tuottaa myös sosiaalista osallisuutta ja päinvastoin.

Elina Stenvall (2013, 75, 76) on pohtinut lasten ja nuorten toimijuutta ja osallisuutta sekä siihen liittyvää problematiikkaa. Ajatus siitä, että kuulemalla jonkun ääni saadaan selville jokin mielipide ja tämä itsessään vahvistaa yksiselitteisesti jonkun osallisuutta ja osallistumisen kokemuksia. Tämän takia osallisuus ja osallistuminen usein sekoitetaan toisiinsa ja siksi poliittishallinnollisissa suunnitteluissa ja päätöksenteossa voidaan tehdä virhetulkintoja osallisuudesta ja aktiivisuudesta. Itse asiassa aktiivisuus on avain osallisuuden ja osallistumisen erottamiseen. Osallistuminen on aktiivista toimintaa; osan ottamista johonkin. Osallisuus on puolestaan kokemuksia ja tunteita. Tunnetta siitä, että kuuluu johonkin. Kumpikin voi olla olemassa ilman toista ja ne voivat esiintyä myös yhdessä, mutta ne eivät ole sama asia. Ihminen voi kokea olevansa osallinen, vaikkei ottaisikaan koskaan osaa mihinkään. Aktiivinen osallistuminen taas voi olla mukana olemista ilman osallisuuden kokemusta.

Tomi Kiilakosken (2007, 73) mukaan osallisuus ei ole vain yksilön tunnetta eikä se näin ollen täytä osallisuuden ehtoja. Ympäristön täytyy tunnustaa yksilön toimijuus. Osallisuus on yksilön kokemusta ja yhteisön vuorovaikutusta, jossa yksilön pitää tunnistaa oma vaikuttamisen mahdollisuus. Tunnistamisen ehtona on, että ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskevilla asioilla. Kiilakosken mukaan pelkkä nuorisovaltuustotoiminta ei takaa osallisuutta, jos tällä ei ole todellisia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Pahimmillaan sillä saatetaan luoda näennäisdemokratiaa, joka on osallisuuden suurimpia esteitä. Kiilakosken ajatus tukee sitä, että osallisuus on sidoksissa aina yhteisöönsä.

Nuorten vaikuttamismahdollisuudet ovat olleet viime vuosina usein keskustelussa. Oppilaskuntien hallitukset ovat löytäneet tiensä opetussuunnitelmaan ja nuorisovaltuustot kirjattiin osaksi kuntalakia vuonna 2015. Nuorten edustukselliset ryhmät tarjoavat kuitenkin vaikuttamisareenan vain pienelle osalle nuoria ja tämän vuoksi emme voi vielä tuudittautua siihen, että nuorten osallisuustyö olisi toteutunut kokonaisuudessaan.

Usein aktiivisuus ja vaikuttaminen nähdään formaalina poliittisen toiminnan muotona: puoluepolitiikkana ja äänestämisenä. Kriittisten äänien mukaan kansalaisen ainut mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin on vaalipäivänä. Tämä ajattelun mukaan ihmisillä, jotka ei ole mukana puoluepoliittisessa päätöksenteossa, ei ole valtaa vaikuttaa muina päivinä ja tämä johtaa elitistiseen valtaan. Suorassa demokratiassa taas valtaa siirtyy kansalaisille ja tätä varten on luotu monia keinoja, kuten kansanäänestyksiä ja kansalaisaloitteita. Ongelmaksi muodostuu silti, että alaikäisillä ei ole näihin oikeutta. (Tomi Kiilakoski, 2013, 104.) Nuoret nähdäänkin omaksi erityiseksi joukoksi, jonka äänen kuuleminen täytyy turvata muilla keinoin. Avoimessa kansalaisyhteiskunnassa kuuleminen pitäisi lähteä ruohonjuuritasolta jokaisen oikeutena.

Sami Myllyniemi (2013, 20) on tutkinut nuorten asenteita vaikuttamisesta vuoden 2013 Nuorisobarometrissa. Mielenkiintoinen havainto laajasta aineistosta oli, että noin kolmasosa nuorista pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnallisesti, mutta vain seitsemän prosenttia kokee vaikuttavansa poliittisesti. Tämä selittyy sillä, että nuoret mieltävät poliittisuuden hyvin vanhakantaisesti puoluepolitiikkana, eivätkä koe muun muassa järjestötoimintaa tai kulutusvalintoja poliittiseksi vaikuttamiseksi. Myllymäki teki myös mielenkiintoisen havainnon siitä, että vähemmistöön kuuluvat nuoret halusivat vaikuttaa enemmän kuin valtavirtaan kuuluvat nuoret, joten marginaaliin kuulumisessa oli tahtoa tehdä muutosta. Tämä tukee ajatusta siitä, että nuorille tulisi tarjota erilaisia tapoja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja antaa välineitä vaikuttamiseen. Myllyniemen mukaan harva nuori osallistuu formaaleihin vaikuttamisen kanaviin, mutta nuorilta löytyy silti luottamusta vanhakantaisiin valtarakenteisiin vaikka he pitävät niihin etäisyyttä.

Sari Vesakansa (191 - 192) kirjoittaa, että demokraattinen perinne nojaa pitkälle antiikin demokratiaan. Sen idea kiteytyy poliittiseen yhteisöön *polikseen*. Liberalistisessa demokratiassa kansa delegoi päätösvaltansa poliittisille päättäjille ja tästä syntyy äänestäjäkansalaisuus, jossa kansalaisen tehtäväksi jää seurata politiikkaa sen verran, että he osaavat äänestää seuraavalla kerralla. Äänestäjäkansalaisuus on saanut osakseen myös kritiikkiä, varsinkin vasemmistolaisesta ajattelusta, koska se luo mukanaan yhteiskunnan eriarvoistumista. Tällöin kansalaisuus hahmotetaan toiminnan kautta, jatkuvana taisteluna eriarvoistumista vastaan ja rohkeutena kritisoida ja puuttua epäkohtiin.

Vesikansan (2007, 195) mukaan kriittisen kansalaisaktiivisuuden kääntöpuolena on passiivisuus. Tästä esimerkkinä toimii 1990-luvun hyvinvointivaltioon kohdistuvat säästöt. Kansa oli vahvasti hyvinvointivaltion ja korkean verotuksen takana, mutta siitä huolimatta hallitus pystyi toteuttamaan mittavat säästötoimet. Vesikansa viittaa Raija Julkusen (2001) tutkimukseen hyvinvointivaltiosta

ja Julkusen mukaan meiltä puuttuu varteenotettava vastarinta “Meillä “katu ei puhu” sillä tavalla kuin se tekee esimerkiksi Ranskassa”. (Julkunen 2001, 289). Vesikansan (195) mukaan vastarintatoiminnan puuttumisen merkitys korostuu, kun nöyrä tyytyminen ja hiljaa oleminen antavat eliiteille tilaa toimia omien pyrkimystensä mukaan.

Vesikansa (197 - 198) kirjoittaa aktiiviseksi kansalaiseksi kasvattamisesta. Poliittiset valtaapitävät voivat nähdä tämän eetoksen enemmänkin hyvinvointivaltion kuluja säästävänä, jossa aktiivinen kansalainen onkin lähiyhteisönsä vapaaehtoistyöntekijä. Vesikansa esittää David Kerrin (1999) demokratiatutkimukseen heikosta ja vahvasta demokratiasta. Heikossa demokratiassa nojaututaan etupäässä edustuksellisiin osallistumisjärjestelmiin ja suurin osa ihmisistä jää päätöksenteon ulkopuolelle. Vahvasta demokratiasta voidaan puhua, jos yhteiskunta luo järjestelmiä, jotka tukevat kaikkien ihmisten osallistumista yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Vesikansa tuo esimerkin lasten ja nuorten edustuksellisista elimistä, lasten parlamenteista ja nuorisovaltuustoista, heikon demokratian mallintajana. Nämä korostavat sitä, että sosiaalisesti taitavimmat ja tottuneimmat pääsevät käytännössä osallistumaan. Vahvassa demokratiassa taas pyritään siihen, että erilaiset lähiyhteisön jäsenet osallistuvat yhteiseen tekemiseen ja päätöksentekoon. Tähän Vesikansan esittämään ajatukseen pohjaan myös oman tutkimukseni tarpeellisuuden. Tarvitsemme kipeästi lisää menetelmiä, joissa voimme saada laajemman nuorten joukon äänen kuuluviin.

Tampereen yliopiston tilan ja poliittisen toimijuuden tutkimusryhmä SPARG on tutkinut yhtenä teemanaan lasten ja nuorten identiteettiä, toimijuutta ja toiseutta. Tutkijat ovat tarkastelleet poliittista kiinnittymistä sekä toiminnan ja osallistumisen kysymyksiä erilaisten empiiristen kontekstien kautta. (SPARG-tutkimushankkeen esittely uta.fi viitattu 30.7.2015) Tutkijaryhmän Kirsi Pauliina Kallio, Elina Stenvall, Pia Bäcklund ja Jouni Häkli (2013, 8) puhuvat lasten omaehtoisen toimijuuden tunnistamisesta. Lapset tulee nähdä yhteisönsä aktiivisina jäseninä siinä missä aikuisetkin vaikka heidän tapansa toimia ja ovat osin erilaisia. Kallio, Stenvall, Bäcklund ja Häkli nostavat lasten ja nuorten toimijuuden ehdoksi myönteisen tunnistamisen ja se on myös osa varhaisen tuen menetelmää. Nämä tutkijat ovat todenneet osallisuuden merkityksen syrjäytymisen vastavoimana. Heidän mukaansa syrjäytymistä ehkäistään toimijuutta tunnistamalla ja tekemällä lasten ja nuorten aktiiviset roolit näkyviksi ja tunnistetuiksi. Tämä toimijuus on arjen osallisuutta, joka kiinnittää yhteisön jäsenet toisiinsa ja toimintaympäristöihinsä.

Kallio, Stenvall, Bäcklund ja Häkli (8 -9) jäsentävät arjen osallisuuden hyvin yksinkertaisilta kuulostaviin, mutta sitäkin toimivampiin tekijöihin. Herkkyyttä nähdä, kuulla ja tunnistaa lapsen ja

nuoren toimijuus arkiympäristössä. Se voi tarkoittaa ujon tytön puheenvuoron kuuntelemista, yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen tukemista, nuoren aktiivisuuden kannustamista ja niin edelleen. Arkiympäristön merkitys korostui myös tutkijoiden tekemän löydöksen myötä. Erilliset osallistumisjärjestelmät eivät kiinnosta suurinta osaa lapsia ja nuoria niin kuin osallistumisesta vastaavat poliittis-hallinnolliset tahot usein olettavat. Lapset ja nuoret kokevat niihin menemisen ylimääräisenä velvoitteena, joka saattaa jopa uhata omaa elämää. Jos kaiken muun arjen keskellä pitää vielä osallistua oppilaskunnan hallituksen kokouksiin, niin milloin ehtii olemaan perheen ja kavereiden kanssa? Myös tutkijoiden haastattelemat kuntien avaintoimijat olivat havainneet, että järjestettyihin osallistumisen muotoihin tavoittavat vain pienen osan lapsia ja nuoria ja usein juuri ne joilla on jo vahvat sosiaaliset verkostot. Niin sanotut osallistumisharrastukset eivät siis monestakaan syystä tarjoa laajamittaista ratkaisua syrjäytymisen ehkäisyyn. Kallio, Stenvall, Bäcklund ja Häkli ehdottavatkin, että lasten ja nuorten aktiivisen toimijuuden painopiste siirrettäisiin osallistumisjärjestelmien rakentamisesta arjen osallisuuden tukirakenteiden vahvistamiseen. Tutkijoiden tekemä havainto on sama kuin jyvaskyläläisen nuorisotyöntekijän ja monen muun alalla työtä tekevän nuorisotoimijan. Kysymys: “Mitä mieltä sä oot?” on tehokas väline nuorisotyön kentällä. (Honkasalo, Souto & Suurpää, 45.)

Lasten ja nuorten osallisuus on turvattu YK:n periaatteita noudattavalla suomalaisella lainsäädännöllä, joka luo velvoitteita kunnalle. Kuntien tehtävänä on huolehtia lasten ja nuorten osallisuuden toteutumisesta. Kunnat ovat samalla velvoitettua noudattamaan “kolmen P:n periaatetta” (protection, provision, participation) joiden kautta lapset ja nuoret ovat oikeutettuja suojeluun ja osaan yhteiskunnallisista resursseista. Osallistumisretoriikka on kiinnittynyt lasten ja nuorten kohdalla “huolipuheeseen” ja rajankäyntiin suojelun ja ennaltaehkäisyn väliltä. Osallistumisen ohella toinen keskeinen nuorisopolitiikan käsite on *varhainen puuttuminen*. Näiden käsitteiden sovittaminen on kunnallista lapsi- ja nuorisopolitiikkaa, jossa samalla määritellään lasten ja nuorten poliittisen toimijuuden rajat. Lapset ja nuoret asettuvat poliittishallinnollisessa osallistumisretoriikassa aina toiseksi aikuisten kontrollin alaisuuteen. Lapset eivät asetu barrikadeille vastustamaan elämäänsä ja tarpeitansa koskevia tulkintoja, koska nämä barrikadit ovat niin ikään aikuisten kontrolloimia. (Bäcklund, Pia & Kallio, Kirsi Pauliina, 2012, 5.)

Arkipäivän kuuluminen ja osallisuus sekä yhteiskunnallinen vaikuttamisosallisuus kulkevat osittain käsi kädessä. Arkipäivän kuulemista ja osallisuutta tapahtuu pienissä yhteisöissä, kuten kodissa ja koulussa. Arkipäivän osallisuutta voi ilmetä ilman yhteiskunnallista vaikuttamista, mutta voiko yhteiskunnallista vaikuttamista tapahtua ilman arkipäivän kuulemista ja tunteesta kuulua yhtei-

söön? Bäcklund ja Kallion (2012) ehdotus painopisteen muuttamisesta arjen osallistumisen tukemiseen herättää mielenkiintoa, mutta olen kuitenkin heidän kanssaan osittain eri mieltä. Uskon, että arkipäivän ympäristöstä kumpuavat osallisuuden kokemukset voivat nostaa mielenkiintoa laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja myös mahdollisesti halua osallistua formaaleihin vaikuttamisen kanaviin. Myös halua kuulua formaaleihin osallistumisen kanaviin kuten nuorisovaltuustoihin ja oppilaskunnan hallitukseen täytyy tukea. Kapeakatseista osallisuuden ja vaikuttamisen näkemistä täytyy kuitenkin laajentaa, jotta formaalit kanavat eivät jää ainoiksi osallisuutta tukeviksi muodoiksi. Keinojen lasten ja nuorten kanssa toimiessa täytyy olla kiinnostavia ja luovia. Tähän ajatukseen valokuvaprojektimme ja tutkimukseni nojaa.

Valitsimme projektimme työskentelytavaksi valokuvan, koska koemme sen olevan tämän päivän nuorille helppo itsensä ilmaisemisen muoto. Sirkka Laitinen (2007, 63, 65) kirjoittaa nuorten kuvallisen kulttuurin arkipäiväistymisestä. Lapsille ja nuorille puhelimesta ja sosiaalisesta mediasta on tullut arkisen kuvan ottamisen näyttämö. Laitisen mukaan tämä haastaa kasvattajat tuomaan kuvan ymmärtämisen osaksi mediakasvatusta. “Visuaalisen kulttuurin opiskelussa kuvan lainalaisuuksien ymmärtämiseksi tarvitaan aina kuvan rakentamisen, kuvan tekemisen opettelemista. Kuvaa ymmärretään parhaimmin sen omassa yhteydessä, kontekstissaan.” (emt. 65.)

Kupiainen ja Sintonen (2009, 14) kuvaavat nykyistä digitaalisen ajan kulttuuria yhteisöllisyyden, jakamisen, osallistumisen, levittämisen ja kierrättämisen termein. Yleisesti sitä voidaan myös kutsua *osallisuuden kulttuuriksi* (*participatory culture*). Lasten ja nuorten ei ajatella olevan enää mediassa vain vaikutuksen kohteita, vaan aktiivisia median vaikuttajia ja luovia tekijöitä. Medialukutaidon kriittistä ulottuvuutta ei tule ohittaa osallisuuden kulttuurissa. Parhaimmillaan luova tuottaminen ja kriittinen tulkintaito kohtaavat ja mediakasvatuksen osa-alueiden tuottamisen ja analyysin nivoutuessa syntyy *analyyttistä tuottamista*.

Kotilaisen (2007, 149) ajatukset mediakasvatuksesta nuorisotyössä tukee Kupiaisen ja Sintosen näkemyksiä. Mediataitoja toteutetaan kolmesta eri näkökulmasta käsin: itse tekemällä, tuotannon prosesseihin ja taustoihin tutustumalla sekä omaa mediasuhdetta peilaamalla eli reflektion kautta. Kotilaisen mukaan mediapedagogisissa nuorisotyön tilanteissa jokaisen ryhmän jäsenen oma kokemus on tärkeä. Esimerkiksi videoprojekteissa voidaan jakaa erilaisia rooleja ja vastuualueita ja näin varmistaa, että jokainen voi osallistua ja päätökset ovat yhteisiä. Videon teon jälkeen taas on hyvä pohtia nuorten kanssa, mitä tuli tehtyä ja miksi. Nuorten rooli tuottajina oli keskeisessä asemassa valokuvaprojektissamme. Nuorisokahvilassa toteuttamamme projektin tavoite oli, että nuo-

ret tekevät ja tuottavat itse, sekä refleктоivat tuottamaansa materiaalia. Tavoitteenamme oli saada aikaan niin osallistavaa toimintaa, kuin mediakasvatuksellista oppimista.

Valitsimme valokuvan metodiksi myös siksi, että oletimme valokuvan ja sosiaalisen median kautta nuorten olevan helppo näkyä yhteisöissään ja kuulua siihen. Media on hyvin pitkälle aikuisten kontrolloimaa tilaa, mutta sosiaalinen media, kuten Instagram on myös nuorille tuttu ja nuorten hallitsema areena. Tavoitteenamme oli käyttää tätä areenaa eri tavalla kuin nuoret yleensä sitä käyttävät. Valokuva toimii projektissamme kriittisen mediakasvatuksen välineenä, jossa katsomme uteliaina maailmaa, emmekä ota kaikkea vastaan sellaisena kuin se jo on. (kts. Herkman 2007)

Osallistava valokuvaus (*participatory photography*) kumpuaa Paulo Freiren pedagogiikasta, johon myös anglosaksinen kriittinen pedagogiikkakin nojaa (kts. Kiilakoski 2007). Freiren (1970) ajatus oli antaa ihmisille mahdollisuus visualisoida muutoksen tarpeensa. Tämä visualisointi mahdollistaa taas keskustelun ja toiminnan ongelmien ratkaisuille ja näiden kautta mahdollistaa ihmisen oma oppiminen. Freireläisen ajattelu pohjautuu ajatukseen, että kaikkeen oppimiseen voidaan sisällyttää yhteiskunnallista tiedostamista. Osallistavan valokuvauksen olomuoto Photovoice pohjautuu Freiren ajatukseen sorrettujen valtauttajana. Usein Photovoicea on käytetty yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevien kanssa työskentelyyn. Sen alkulähteet pohjautuvat kiinalaisten luku- ja kirjoitustaidottomien naisten kanssa työskentelyyn. Osallistavan valokuvauksen ajatuksena on kertoa oma tarina valokuvan kautta. Aidosti osallistava valokuvaus ei kerro tarinaansa vaan tutkijoille, vaan jakaa sen koko yhteisönsä kanssa. (Singhal, Harter, Shitnis & Hartma, 2004, 150)

Photovoice on prosessi, johon ihmiset voivat samaistua, kuvata ja muuttaa yhteisöään. Photovoiceessa on kolme tavoitetta: 1) voimauttaa ihmiset kuvaamaan yhteisönsä voimia ja heikkouksia 2) mahdollistaa kriittistä keskustelua ja tietoutta yhteisössä ja 3) tehdä muutosta ja vaikuttaa päättäjiin. (Wang & Burris, 2004, 369 - 370.)

Photovoicen tavoitteet mukailevat hyvin kriittisen mediakasvatuksen ja nuorisotyön tavoitteita ja sen periaatteet sopivat mukautettuina valokuvaprojektiimme. Nuorten oman äänen ja osallisuuden takia projektissamme oli tärkeää julkaista nuorten ottamia teoksia. Emme lähteneet projektissamme tavoittelemaan päättäjien huomiota, koska tämä ei noussut nuorilta itseltään merkittäväksi keinoksi. Kuvat ovat kuitenkin edelleen julkisesti nähtävissä, joten nuorten ottamien kuvien vaikuttavuutta konkreettiseen muutokseen ei voi vielä kokonaan arvioida. Tämän näyttää vasta aika. Pho-

toivo on myös pro gradu-tutkielmani menetelmä, joten palaan käsitteen avaamiseen ja sen kytököseen projektissamme tarkemmin tutkimuksen menetelmistä kertovassa luvussa 3.1.

Tutkija Noora Pyyry on tehnyt mielenkiintoista osallistavaa valokuvatutkimusta. Pyyry (2015, 153 - 155, 160) on lanseerannut käsitteet valokuvakävely (*Photo Walks*) ja valokuvajutustelun (*Photo Talks*). Hän on tutkinut nuorten merkityksellistä olemista, eli hengailua kaupunkitilassa valokuvan kautta. Kuvaamisen ydin perustuu kokemukseen: valokuvat ja niiden pohdinta voivat kannustaa näkemään ja sitoutumaan maailmaan uudella tavalla. Pyyry kuva pedagogiikkaansa haltioitumisen kautta, jossa maailmaa ihmetellään ”lapsenomaisella innostuksella” ja tullaan tietoisiksi leikkisyyden kautta. Pyyryn valokuvaprojekti eroaa meidän projektistamme siinä, että hänen projektissaan nuoret kuvasivat puhtaan systemaattisesti päivän aikana tulevia aiheita, mutta se on hyvin lähellä Pyyryn käyttämiä menetelmiä. Pyyryn projektista nuoret kuvastivat omaa arkipäivän hengailuaan (*hanging out*) ja Pyyry on luonut väitöskirjassaan käsitteen hengailutietämisen (*hanging out -knowing*). Valokuvajutustelu tapahtuu kuvaamisen jälkeen ja Pyyry tapasi nuoret heidän valitsemassaan paikassa, jossa he juttelivat kuvista ja niiden herättämistä ajatuksista. Pyyry ohjaa hienotunteisesti jutustelua kysymysten kautta. Hän puhuu valokuvien ”lukemisesta” valokuvajutustelun aikana. Pyyryn mukaan on tärkeää ymmärtää, että valokuvat eivät ole vain dokumentaatiota siitä, mitä on kuvattu. Kuvista keskustelemalla nuoret pääsevät syvemmälle kuviinsa ja sitoutuvat enemmän kotikaupunkiinsa. Pyyryn jutustelutapa, joka pohjautuu nuoren omaan kokemukseen, tuntuu olevan lähellä nuorisotyöllisiä metodeja ja mediakasvatuksen ihannetta, jossa ohjaaja ei nouse ohjattavan yläpuolelle, vaan he tutkivat maailmaa yhdessä aidon uteliaina. Keskustelu ja dialogi ovat keskiössä myös freirelaisessä pedagogiikassa. Freiren (1970, 64) mukaan vain dialogin kautta voidaan synnyttää luottamusta.

Osallistavaa valokuvausta on tutkittu erittäin vähän. Noora Pyyry ei puhu osallistavasta valokuvauksesta, vaan osallisuudesta ja valokuvaamisesta nuorten kanssa. Salla Hongisto tutki pro gradussaan (2015) osallistavaa valokuvausta nuorten yhteiskunnallisena innostajana. Hongisto toteutti osallistavan valokuvausten työpajansa Helsingissä Nuorten Ääni-toimituksen ja WWF:n nuorten kanssa. Hongiston tutkimustulokset osoittavat, että osallistava valokuvaus lisäsi nuorten rohkeutta ja voimautti heitä vaikuttamaan yhteiskunnallisesti. Hongisto myös tulkitsi, että valokuvaaminen on moniaistista tekemistä, jossa kuvat ovat toimintaan kannustavia. Hongiston mukaan tärkeintä osallistavassa valokuvaamisessa ei ole itse kuvaaminen vaan se, miten kuvien ottaminen ja niistä keskustelu valtauttavat nuoria valokuvaamaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisesti. Hän myös kannustaa tutkimaan erilaisia valokuvamenetelmän muotoja nuorisotyössä ja sitä kuinka osallistavaa

valokuvausta voitaisiin käyttää laajemmin nuorisotyössä. Heli Heino (2014) tutki omassa pro graduissaan mediavaikuttamista monikulttuurisessa nuorisokahvilassa. Hän tuli johtopäätökseen, että mediakerhomainen työskentelymuoto ei toimi nuorisokahvilassa, jonne nuoret tulevat viettämään vapaa-aikaansa. Nuorilla ei ole halua *oppia* mediasta vaan enemmän pitää hauskaa. Heino kehitti toimintatutkimuksessaan mediatempaus non-stop mallin, joka soveltuu paremmin avoimeen nuorisotyöhön.

Tämä tutkimus yhdistää Hongiston ja Heinin tutkimustuloksia. Menetelmänä toimii osallistava valokuvaus, kuten Hongistonkin tutkimusasetelmassa, mutta toiminta on rennompaa ja joustavam-paa, koska toimintaympäristönä toimi nuorisokahvila aivan kuten Heinin tutkimuksessa.

Valokuvaprojektimme jatkaa Hongiston ja Heinin tuomien tuloksien pohjalta tuoden uutta näkökulmaa osallistavaan valokuvaukseen monikulttuurisessa nuorisotyössä. Dialogi tutkijan ja nuorten välillä ja osallisuuden kokemus niin sosiaalisen kuin vaikuttamisosallisuudenkin osalta ovat merkityksellisempiä tutkimuksen kannalta kuin taiteellinen valokuvan lopputulos. Tämän näen myös freireläisen osallistavan valokuvauksen tavoitteeksi.

2.5. Yhteenveto

Osallisuus on istutettu nuorisotyön periaatteisiin, monikulttuurisen nuorisotyön haasteisiin, mediakasvatuksen ja mediakriittisyyden tavoitteisiin ja osallistavan valokuvaamiseen keskeisiin periaatteisiin. Valokuvaprojektimme keskiössä ovat nuorisotyön käytännöt, joihin upotetaan kriittinen mediakasvatus ja monilukutaito.

Koen, että tämä on pro gradu-tutkimukseni keskeisin ydin. Se, että nuoret ovat mukana projektissamme ja tutkimuksessani omalla äänellään ja ovat tuottaneet kaiken mediasisällön täysin itse. Freiren (1970) ajatusten mukaan projektimme perustuu tutkijoiden ja nuorten väliseen dialogiin ja luottamukseen. Freireläinen ajattelu istuu hyvin projektiin, joka sijoittuu monikulttuuriseen nuorisokahvilaan. Toin aiemmin esille Honkasalon ja Souton (2007) ajatuksen, että julkisessa keskustelussa nähdään valitettavan usein monikulttuuristen nuorten toiseutta. Monikulttuuriset nuoret nähdään usein työn kohteina, ei yhteiskunnallisina vaikuttajina. Tämä jaottelu on monimuotoistuvassa yhteiskunnassa murrettava ja yhtenä muutoksen tekijänä voivat olla nuoret ja nuorisotyö. Tomi Kiilakoski (2007, 61) tuo kriittisen pedagogiikan kautta esiin sen, että jos nuorisotyöllä pyritään

vaikuttamaan yhteiskuntaan, on nuorisotyön liikuttava kriittisen kasvatuksen suuntaan ja luoda tavoitteita toiminnalleen, jotka mahdollistavat yhteiskunnallista muutosta.

Yhteiskunnallisessa viitekehyksessä on ensiarvoisen tärkeää, että monikulttuuriset nuoret näkyvät ja kuuluvat enemmän mediassa ja se, että heillä itsellään on osallisuuden tunne vallitsevassa yhteiskunnassa. Projektimme onnistumisen kannalta on myös ensiarvoisen tärkeää, että nuoret itse näkevät oman äänensä merkityksen. Toimintaympäristö on nuorten omassa arkielämässä ja toiminnan sisältö toteutetaan avoimessa nuorisotyössä.

Tutkimuksessani keskityn nuorten osallisuuden kokemukseen ja kuinka sitä voidaan vahvistaa mediakasvatuksen keinoin nuorisotyössä. Toimintatutkimus sinänsä on myös mielenkiintoinen tutkimustapa ja miten tämän tutkimustapa voi osallistaa nuoret.

Tarkennan tutkimuksessani katseeni kysymykseen:

Miten osallistava valokuvaus toimii mediakasvatuksena monikulttuurisessa nuorisotyössä?

3. TOIMINTATUTKIMUSTA NUORISOKAHVILASSA

Tässä luvussa esittelen tutkimusmenetelmäni. Aloitan toimintatutkimuksen periaatteista, minkä jälkeen kerron photovoice-menetelmästä osana toimintatutkimusta. Käsittelen myös valokuvaprojektimme nuorten suhdetta toimintaan ja tutkimukseen.

Projektimme idea lähti liikkeelle Nuoret estradille -toimijaksi monilukutaidolla -hankkeesta. Minua kiinnosti nuorten osallistaminen nuorisotyössä ja opiskelijapariani taas nuorten mediajulkisuus. (Myllynen, 2016.) Nuorisokahvila Uniikki tuntui ihanteellista paikalta toteuttaa projekti, koska toiminta oli avointa monikulttuurista nuorisotyötä. Näemme mahdollisuuden saada monimuotoisen nuorten ryhmän projektiimme. Valitsimme hyvin pian menetelmäksi valokuvan ja julkaisualustaksi Instagramin. Ensimmäisissä suunnittelutapaamisissa loimme projektimme tavoitteet ja teimme neljän tapaamiskerran teemoituksen ja viidennen palautekerran paketin:

1. Tutustuminen
2. Vaikuttaminen
3. Valokuva
4. Reflektointi
5. Palaute ja haastattelut

Heli Heino (2014) tutki pro gradu -tutkimuksessaan mediakasvatusta monikulttuurisessa nuorisokahvilassa ja tuli siihen tulokseen, että nopea mediatempaus toimii paremmin monikulttuurisessa nuorisotyössä kuin mediakerhomainen toiminta. Pyrimme siis myös tiiviiseen ja nopeaan kokonaisuuteen. Toiminta toi kuitenkin matkan aikana muutoksia, mikä oli odotettavaa nuorisotutkimuksessa.

Toteutin projektin yhdessä toisen mediakasvatuksen maisteriopiskelijan kanssa. Tutkimusaineistomme on sama, mutta tutkimusparini keskittyy nuorten mediajulkisuuteen ja identiteettiin, kun taas oma näkökulmani on osallisuudessa ja nuorisotyössä. Valitsimme tutkimusympäristöksi mo-

nikulttuurisen nuorisokahvilan. Projektimme sisälsi toimintatutkimuksen periaatteiden mukaisesti suunnittelua, havainnointia, reflektointia ja suunnitelman muutoksia. Alkuperäinen suunnitelmamme projektin suhteen oli paljon strukturoidumpi kokonaisuus. Tarkoituksena oli pitää nuorten kanssa neljä teemoitettua tapaamiskertaa ja toteuttaa tiivis ja eheä kokonaisuus. Avoin nuorisokahvilatoiminta ja nuorten aikataulut eivät taipuneet alkuperäisiin suunnitelmiimme, joten kehitimme avoimeen nuorisotyöhön paremmin istuvan väljemmän ja joustavamman toimintatavan. Työvälineenämme toimi valokuva ja annoimme nuorille tehtävänannoksi koota valokuvasarja teemalla ”Minun ääneni” osallistavan valokuvauksen Photovoicen keinoin. Nuoret kuvasivat syksyn aikana valokuvia aiheista, joihin halusivat vaikuttaa @heartheyouth Instagram-tilille. Kuvien julkaisijana toimi myös nuorten nettilehti Curly. Tavoitteenamme oli, että nuoret saisivat prosessin aikana kokemuksen, joka vahvistaisi heidän kuulumisesta yhteisössä ja yhteiskunnassa. Tavoitteeni oli myös, että tutkimus tuottaisi esimerkin siitä, miten mediakasvatusta voidaan hyödyntää nuorisotyössä osallistavalla tavalla. Syksyn 2015 aikana tapasimme nuoria nuorisokahvilassa heidän aikatauluunsa sopivalla tavalla viidesti ja vaihdoimme viestejä Whatsapp-sovelluksen kautta. Nuoret kuvasivat valokuvia heille parhaaksi sopivalla tavalla: osa valokuvista otettiin itsenäisesti tapaamisten välissä ja osa tapaamistemme aikana.

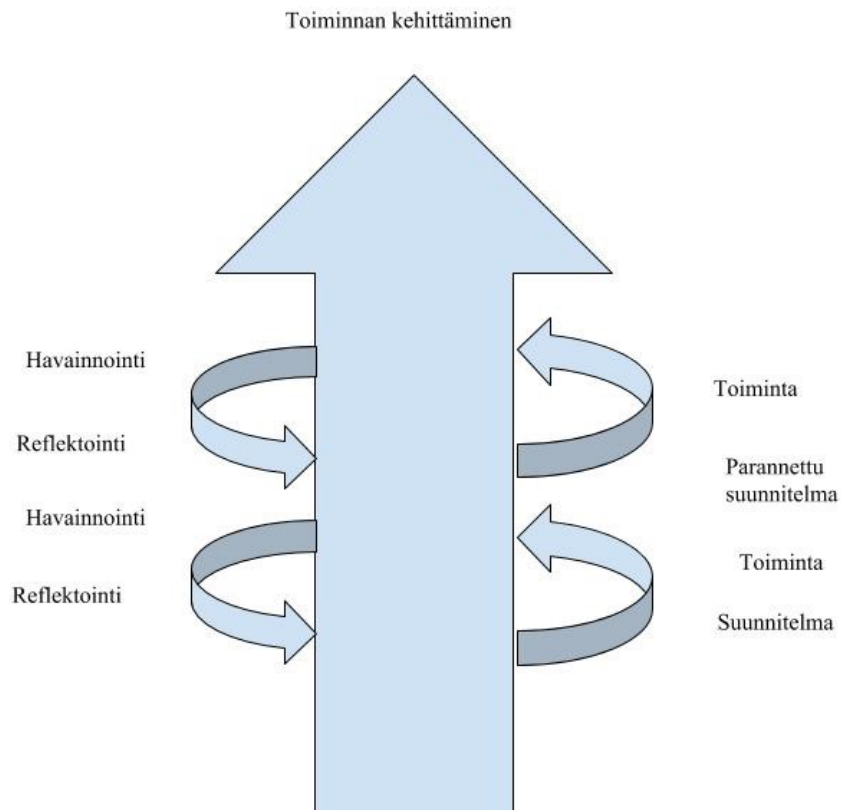
Valitsin pro graduni tutkimusmuodoksi toimintatutkimuksen, koska tutkimukseni tavoitteena on tuottaa teoreettista taustaa osallisuudesta ja mediakasvatuksesta nuorisotyön kentän käytäntöihin. Juhani Aaltonen ja Leenä Syrjälä (1999, 13, 14) kirjoittavat toimintatutkimuksesta, että se on käytännön toiminnan ja teoreettisen tutkimuksen vuorovaikutusta. Toimintatutkimus on lähtöisin USA:sta 1940-luvulta, jolloin sosiaalipsykologi Kurt Lewin otti käyttöön käsitteen *action research*. Lewinin käytäntö oli toimia ryhmässä ja pyrkiä toiminnan yhteisvastuulliseen kehittämiseen. Lewinin kehittämän toimintatutkimuksen tunnuspiirteitä ovat demokraattisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen toiminnassa sekä tieteen edistäminen ja sosiaalinen muutos.

Toimintatutkimus on ennen kaikkea sosiaalinen prosessi, jonka keskiössä on oppiminen. Elämään ja oppimiseen kytkeytyvässä toimintatutkimuksessa on kyse tutkimuskohteen lähestymisestä, ei niin määrätystä tutkimusmenetelmästä. Toimintatutkimus on osallistuvaa ja käytäntöön sidottua, jossa osallistujat joutuvat pohtimaan käsityksiään ja taitojaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (emt. 14)

Toimintatutkimus nivoo teorian ja käytännön yhteen. Kurt Lewin on sanonutkin, että: ”Mikään ei ole niin käytännöllistä kuin hyvä teoria.” (Heikkinen, 2001, 201). Tutkimuksen ajatukseen kiteytyy

se, että teoria on sisällä käytännössä ja päinvastoin. Tämä tutkimusmetodi toimii hyvin erilaisten yhteisöjen toiminnan kehittämisessä. Toimintatutkimuksen lähtökohtana on reflektiivinen ajattelu, jonka tavoitteena on löytää tavanomaiset käytänteet uudenaikaisessa valossa. Toimintatutkimuksen reflektiivisyys ilmenee muun muassa niin, että se havainnoidaan itsereflektiivisenä kehänä, jossa suunnittelu, toiminta, havainnointi, reflektointi ja uudelleen suunnittelu seuraavat toisiaan. Ajan kanssa reflektiivisestä kehästä syntyy spiraali, kun syklejä asetellaan peräjäälkeen. (Emt, 197, 201-202.)

Kuvio 1. Toimintatutkimuksen kehä (Heikkinen, 2001, 202)

Toimintatutkimuksen kehä (kuvio 1.) näyttää, että jokaisella toimintatutkimuksella on kehittäväta-voite. Tavoitteemme oli saada monikulttuuristen nuorten ääni esiin osallistavan valokuvauksen keinoin. Projektimme nuorisokahvilassa alkoi toiminnan suunnittelulla elokuussa 2015. Suunnitelimme silloin sisällön ja tavoitteet toiminnalle, joka pohjautui tiiviiseen työpajaan, jossa on neljä teemoitettua tapaamiskertaa. Ajatus pohjautui siihen, että nuorten ei tarvitse sitoutua projektiin kuin hetkeksi. Jo ensimmäiset kerrat nuorisokahvilassa osoittivat sen, että tavoitteiden aikataulua täytyi muuttaa, koska alkuperäinen suunnitelma ei istu nuorisokahvilan toimintakulttuuriin. Tämä on kuvio 1:ssä havainnointi ja reflektointi osuus. Toimintaa muutettiin nuoria ja nuorisokahvilan henkilökuntaa kuunnellen ja havainnoiden. Parannettu suunnitelma oli toiminnan muuttaminen mahdollisimman avoimeksi ja joustavaksi. Toiminnan toteutuksessa oltiin herkkänä nuorten ajatuksille, mutta pidimme mielessä toiminnan tavoitteet.

Stephen Kemmisin ja Mervyn Wilkinsonin (1998, 21) mukaan keskeistä toimintatutkimukselle ovat muutoksen suunnittelu, prosessiin osallistuminen ja havainnointi ja prosessin reflektointi ja uudelleen suunnittelu. Todellisuudessa toimintatutkimuksen prosessi ei kuitenkaan välttämättä mene siististi spiraalissa: suunnittelua, toimintaa, havainnointia ja reflektointia. Osat saattavat liimittyä ja aiemmat suunnitelmat muuttua uuden tiedon ja kokemuksen kautta. Prosessi on joustava, avoin ja herkkä muutoksille. Toimintatutkimus on sosiaalinen ja osallistava prosessi, jossa tutkimukseen osallistujat vaikuttavat toiminnallaan prosessin kulkuun. Näin ollen toimintatutkimus on myös osa oppimisen prosessia. Heikkinen (204) kirjoittaa, että spiraalin sivupolut saattavat nousta merkittäväksi osaksi tutkimusta. Nämä ovat prosessin aikana tulevat ongelmat tai pienet sivukysymykset, josta saattaa nousta uusia suunnan avauksia tutkimukselle. Spiraali ei ole näin ollen kaunis lineaarinen jatkumo vaan siitä löytyy sivukiemuroita.

Huomasimme oppimisprosessin ja spiraalin sivukiekurat valokuvaprojektissamme. Projektimme ei ollut selkeästi työpajamallinen, jossa olisi selvät toiminnan syklit. Toiminta ja reflektointi kulkivat koko projektin ajan limittäin ja toiminnan sisällön piti olla herkkä muutoksille kadottamatta alkuperäistä tavoitetta ja ajatusta. Monet parhaiten toimivat ideat syntyivät prosessin matkan varrella, kun pysyimme herkkänä tarvittaville toiminnan muutoksille. Projektin lopullinen aikataulu on mitaltaan paljon laajempi kuin tutkimusparini kanssa alun perin suunnitelimme.

Taulukko 1. Projektin aikataulu

Projektin aikataulu:

Elokuu	Suunnittelutapaamisia tutkijaparin ja Uniikin henkilöstön kanssa
Syyskuu	Projektin markkinointi ja nuorten etsiminen projektiin
Lokakuu	Uuden ryhmän etsiminen, tapaamisia ja valokuvaamista
Marraskuu	Vierailijoita, valokuvien ottamista, tapaamisia ja haastattelut
Joulukuu	Curly-lehden ilmestyminen

Taulukko 1:sta näkyy, että aloitimme valokuvaprojektin suunnittelun elokuussa. Kului lähes kaksi kuukautta ennen kuin varsinainen valokuvaaminen nuorten kanssa käynnistyi. Valokuvaprojekti loppui marraskuun lopussa ja Curly-lehden julkaisun linkki jaettiin nuorille Whatsappin kautta joulukuussa.

Toimintatutkimus eroaa monesta muusta tutkimusmetodista siten että kun tutkimus yleensä pyrkii objektiiviseen tietoon, jota tarkastellaan välimatkan päästä, kun taas toimintatutkimus kääntää tämän asetelman pälaelleen. Tutkija on osa sitä yhteisöä, jota hän tutkii. Tutkija ei myöskään pyri vain havainnoimaan tutkittavaa ympäristöä sellaisena kun se on, vaan tekee itse aloitteita ja vaikuttaa yhteisöönsä jossa toimii. Muutokseen tähtäävää väliintuloa kutsutaan tutkimuksessa muutosinterventioksi. Toimintatutkimusta kutsutaanko jossain yhteyksissä arvosidonnaiseksi ja subjektiiviseksi lähestymistavaksi. Toimintatutkimuksen keskiöön nostetaan tutkijan “minä”. Toimintatutkimuksessa saavutetaan tietoa, jonka tulkinta tapahtuu jostain tietystä näkökulmasta ja tämän vuoksi tutkijan tulee selvittää huolellisesti ne yhteydet joiden kautta tutkija on suhteessa tutkimuskohteeseensa. Parhaimmillaan tutkimuksessa tulee esille kaikkien asianosaisten äänet. (Heikkinen, 205.)

Toimintatutkimus sosiaalinen tavoite syntyy emansipaatiointressistä, jonka avulla tutkimus saattaa parantaa tutkittavien ongelmanratkaisukykyä, luoda taitoja ja antaa enemmän mahdollisuuksia käytänteisiin ja päätöksen tekoon toimintaympäristössään. Toimintatutkimuksen tavoitteena on

kaksisuuntainen emansipaatio tutkijan ja tutkittavien välillä. (Ben. W. M. Boog 2003, 426; Hannu. L. T. Heikkinen, 2007, 180) Emansipaatio tarkoittaa vapautumista jonkun toisen vallasta ja kontrollista ja se on ollut osa isoa sosiaalista ja poliittista muutosta joihin on sisältynyt historiassa köyhälistön, etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen, naisten ja seksuaalisten vähemmistöjen oikeuksien kasvaminen. Emansipaatio on keskeinen osa kriittistä teoriaa ja kriittistä toimintatutkimusta. Tutkijan tulee osaltaan tunnistaa ryhmät ja sen ympäristön, jossa tekee tutkimustaan. (Boog, 2003, 427) Projektissamme ja tutkimuksessani löytyy emansipaatiointressi, jota esittelen seuraavassa luvussa Photovoice-menetelmän kautta.

3.1. Photovoice-menetelmä osana tutkimuksen tekemistä

Photovoice on osallistavan toimintatutkimuksen menetelmä. Photovoice - menetelmän kehittivät Caroline Wang ja Mary Ann Burris, kun he vuonna 1992 osallistivat maaseudun kiinalaisia naisia kuvaamaan omaa arkeaan ja työtään. Toiminnan lähtökohtana oli parantaa naisten elinoloja ja terveyttä. Photovoicen juuret löytyvät feministisistä teorioista, joiden mukaan valta löytyy heiltä joilla on ääni ja kieli. Niiden avulla luodaan historiaa ja tehdään päätöksiä. Kuvien kautta voidaan tehdä yksilön tai yhteisön oma tarina. Kielen, jonka avulla voidaan vaikuttaa päätöksiin. (Wang & Pies, 2004, 96.) Photovoice seuraa Paulo Freiren (1970) jalanjäljillä: lähtökohta toiminnalle lähtee ongelmalähtöisesti ja osallistujien kanssa keskustellaan asemasta yhteisössä ja siitä kenellä on valta. Photovoice kulkee askeleen edempänä ja antaa yksilölle vallan kertoa oman tarinansa valokuvalla.

Photovoice antaa mahdollisuuden heille, joille ei tavanomaisesti anneta mahdollisuutta kuvata maailmaansa. Prosessi antaa myös äänen yhteisön heikommille, koska valokuvaamiseen ei tarvita kielellistä osaamista, esimerkiksi Wangin ja Burrisin projektin naiset olivat luku- ja kirjoitustaidottomia. (Burris & Wang, 1997, 370.) Photovoice yhdistää valokuvausta ja ryhmätyötä, jossa mahdollistetaan oman elämän reflektointi ja tallentaminen.

Shalini Lal, Tal Jarus, Melinda J. Suto (2012, 181, 182) kirjoittavat, että Photovoice-menetelmää voidaan käyttää tutkimuksessa ja tähän liittyy useita eri vaiheita. Ensimmäinen vaihe on valita sopiva kohderyhmä, joka vastaa tutkimuskysymykseen. Osallistujilta vaaditaan sitoutumista kahdesta kuuteen tapaamiskertaan. Ensimmäisessä tapaamisessa tulee keskustella teemasta ja mahdollisista tutkimuskysymyksistä ja näin sitouttaa osallistujat mukaan prosessiin. Pitää myös varmistaa, että osallistujilla on tarvittavat kuvausvälineet ja ohjeistukset kuvaamista varten. Tämän jälkeen on

tärkeää tavata uudestaan ja keskustella siitä mitä kuvat esittävät ja mitä niillä halutaan sanoa. Kuvien ja tarinoiden esille tuominen esimerkiksi näyttelyn kautta voivat tuottaa vaadittavaa muutosta tai tietoa prosessista. Tutkijat nostavat esiin, että vaikka Photovoice on herättänyt paljon kiinnostusta tutkijoissa kasvatusta, hoito-, ja sosiaalitieteiden kentällä ja toimintaa on kehitetty 15 vuotta, niin akateemisia tutkimusjulkaisuja on edelleen todella vähän tarjolla. Tutkimukseni lähtökohta monikulttuuristen nuorten osallistaminen valokuvan kautta sisältää Photovoicen peruslähtökohtaa: äänen antamista kuvan kautta heille joilla ei tavallisesti ole valtaa.

3.2. Nuoret osana toimintaa ja tutkimusta

Noora Pyyry (2012, 37) kirjoittaa, että käsite kanssatutkijuudesta liittyy kiinteästi osallistavaan toimintatutkimukseen. Tavoitteena on saada tutkittavien ääni kuuluviin tutkimuksessa ja samalla kannustaa heitä refleктоimaan omaan asemaansa yhteiskunnassa.

Nuoret estradille - toimijaksi monilukutaidolla -tutkimushankkeen tavoitteisiin kuuluu nuorten äänen kuuleminen toiminnan ja tutkimuksen kautta. (Nuoret estradille - hankkeen esittely uta.fi viitattu 25.4.2016). Projektimme nivoutuu osaksi tutkimushanketta ja tavoitteemme oli osallistaa nuoret valokuvan ja sosiaalisen median avulla.

Osasin jo projektin alussa ennakoida, että vastaamme tulisi mutkia. Perustin tämän tuntemukseni nuorisotyön kentän tuntemiseen. Tiesin, että toiminnan aikana tulee vastaan yllätyksiä. En kuitenkaan osannut ennakoida kuinka monta mutkaa projektillamme oli edessään. En sitä, että aloittaisimme työmme lähes alusta ensimmäisen karikkoon karahtaneen yrittämisen jälkeen.

“Tarkkailemme Uniikin nuoria ja käyn houkuttelemassa muutaman nuoren pojan samaan pöytään kanssamme. Puhumme hetken projektista, mutta pojat eivät juuri jaksa kuunnella. Luovutamme poikien suhteen ja vaihdamme muutaman sanan opiskelijapariini kanssa. Valitan taustameteliä ja sitä, että ympäristö on niin levoton projektin juonen selittämiseksi. Jatkamme silti nuorten houkuttelua. Löydämme uuden poikaporukan, jotka kiinnostuvat aiheesta Instagram. Pojat eivät puhu hyvin suomea, joten en ole varma kuinka hyvin he ymmärtävät tehtävämme idean.” Havaintopäiväkirja 24.9.2015

Edeltävä havaintopäiväkirjamerkintä kuvaa hyvin projektimme alun tilannetta. Toimimme nuorisokahvilassa markkinoimassa projektiamme kuin mainostajat, tarkoituksena innostaa nuoret mukaan projektiimme. Tehtävää ei helpottanut monikulttuurinen ympäristö: osa nuorista ei puhunut

riittävästi suomea tai englantia, joten projektiin oli hankalaa lähteä ja innostaa mukaan. Tavoitteenamme oli löytää viidestä kymmeneen nuorta, jotka olisivat valmiit ottamaan kuvia aiheisiin joihin halusivat muutosta. Nuorisokahvilan työntekijän ideasta otin yhteyttä erääseen nuoreen, jonka tunsin työni kautta. Tämä nuori on aktiivinen vaikuttajanuori, jolla on monikulttuurinen tausta ja ollut nuorisokahvilan vakikävijänä monta vuotta. Tämä aktiivinen nuori ei täysin istunut ajatukseeni projektin pääkohdejoukosta, mutta toisaalta näin hyvänä puolena sen, että projektissa toimi nuori, joka ymmärsi projektimme idean ja joka pysyisi innostamaan muitakin toimintaan mukaan. Syyskuun lopulla meillä oli kasassa viiden pojan sakki, johon tämä aktiivinuori Aladdin-kin kuului. Keskustelua varten loimme Whatsapp-ryhmän, jossa pystyimme antamaan lisäohjeita tehtävänannosta sekä sopimaan seuraavia tapaamisia. Valitettavasti poikien tehtävänannon ymmärtäminen osoittautui oikeaksi ja pitkän Whatsapp-hiljaisuuden jälkeen sosiaalinen mediamme täyttyi uhittelulla ja pilakuvilla. Tämän seurauksena Whatsapp-ryhmästä katosi muutama henkilö ja meille kävi selväksi se, että osa nuorista ei tienneet mihin olivat lähteneet mukaan. Ja heidän pilailunsa hiljensi muiden osallistujien äänet.

“Whatsapp-myrsky jatkuu, tosin lauhempana kuin edellisenä iltana. Laitan viestin, että olemme Uniikissa puoli yhdeksän aikoihin. Saan vastauksen alussa aiheesta kiinnostuneelta pojalta, että kaikki ovat ryyppäämässä siihen aikaan. Vastaan, että siinä tapauksessa ei kannata tulla Uniikkiin. Ja totean, että jos tutkimus kiinnostaa voi meitä tulla tapaamaan tai ilmaista halunsa Whatsappissa. Porukka hiljenee.” Havaintopäiväkirja 2.10.2015

Havaintopäiväkirjan merkintä kuvaa sitä tilannetta, kun puutuin projektin kulkuun ja vihelsin pillillä pelin poikki. En nähnyt tilanteessa enää muuta vaihtoehtoa. Tämän episodin jälkeen koin pienen epätoivon hetken. Olimmeko ottaneet sittenkin liian suuren haasteen? Voisiko projektimme onnistua monikulttuurisessa nuorisokahvilassa? Pidimme tutkimusparini kanssa “kriisipalaverin” ja päätimme kerätä Whatsapp-ryhmän raunioista muutaman kiinnostuneen vielä mukaan valokuvaprojektiimme. Loput nuoret päätimme löytää kahvilasta. Tälläkin kertaa sain huomata, että nuorisohjaajan taustastani oli projektin kannalta hyötyä.

“Bongaan kahvilasta yhden tutun nuoren, jonka houkuttelen samaan pöytään minun ja opiskelijaparini kanssa. Tuttu poika Pablo on ensin vastahakoinen, mutta toisaalta meidän välit on niin hyvät, että hän jää kuitenkin kuuntelemaan ideaamme. Pistän kaiken keskustelutaitoni kehiin ja yritän innostaa Pablom mukaan. Hän suostuu! Tiedän, että olen käyttänyt valtuuksiani nuorisohjaajana

ja olen hieman valta-asemassa nuoreen. Toisaalta hän myös uskaltaa sanoa minulle ei, jos ei todella halua projektiin mukaan.” Havaintopäiväkirja 2.10.2015

Havaintopäiväkirjan katkelma kertoo siitä, että kuinka pystyin käyttämään nuoriso-ohjaajan status-tani ja samalla pohdin asetelman eettistä puolta. Nuorten mukaan houkutteleva tilanne ei ollut ainoa tilanne, jossa työroolini tuli käyttöön. Valokuvaamiseen houkuttelu vaati meiltä ohjaajina itse heittäytymistä mukaan. Olen työssäni nuoriso-ohjaajana omaksunut ajatuksen, etten voi vaatia nuorilta mitään sellaista mitä en olisi itse valmis tekemään. Kuvausaiheita pohtiessani huomasin, että tehtävänantomme ei ollut helppo. Otin yhden kuvan Hämeenkadusta, joka oli täynnä autoja ja lisäsin sen Whatsappiin tekstillä “miksi keskustassa on niin paljon autoja? Enemmän tilaa ihmisille!” Ensimmäinen nuoren ottama kuva ilmestyy Whatsappiin neljä päivää myöhemmin. Kuvassa on myös pienikatu ja pysäköityjä autoja. Kuvakulma on hauska ja vinossa. Kehumme opiskelijaparini kanssa kuvaa ja kysymme mitä nuori haluaa kuvalla kertoa. Hän ei osaa vielä tähän vastata, mutta kannustamme laittamaan kuvan Instagramiin. Mietin olenko esimerkkikuvallani ohjannut nuoria johonkin tietynlaiseen suuntaan tai teemaan? Muutama päivä myöhemmin ilmestyy toisen nuoren kuva Whatsappiin kuvatekstien kera. Kuvassa on graffitiseinä. Kummatkin kuvat ilmaantuvat Instagramiin, jonka tunnukset olimme nuorille antaneet kuvatekstien kera. Vihdoin alkaa tuntua siltä, että projektin idea ja ajatus on löytynyt.

3.3. Osallistavaa aineiston keruuta

Nuorisokahvila tutkimusympäristönä asetti omat haasteensa osallistavalle valokuvaprojektille. Toimintatutkimus ei edennyt siistissä spiraalimallissa, mutta projektin aikana tapahtui havainnointia, oppimista, toiminnan muuttamista, dialogia ja uudelleen suunnittelua. Alkuperäisessä suunnitelmassamme tavoitteena oli löytää projektiimme 5 - 10 osallistujaa. Lopulta noin kymmenen nuorta osoitti kiinnostusta projektiimme kohtaan, mutta vain neljä tuotti valokuvia, osallistui tapaamisiin, keskusteli Whatsappissa ja osallistui haastatteluihin.

Tutkimuksen aineisto koostuu projektin aikana koostetusta havaintopäiväkirjasta, nuorten kanssa käydystä Whatsapp-keskustelusta, nuorten ottamista valokuvista ja teksteistä, puolistrukturoiduista teemahaastatteluista, sekä tutkimuksen tausta- ja loppukyselylomakkeista. Tärkeimmäksi aineis-

toksi nousivat projektin havaintopäiväkirja ja havaintojen suuntaa tarkistavat haastattelut. Taulukko 2:ssa olen kuvannut kaiken tutkimusaineiston.

Taulukko 2. Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto	
Havaintopäiväkirja	21 päivättyä merkintää
Teemahaastattelut	4 haastattelua (noin 25 minuuttia/haastattelu)
Whatsapp-keskustelut	5.10. - 2.12.2015
Mediatuotokset	11 valokuvaa
Hankkeen loppukyselyt	4 loppukyselyä

Tutkimukseen osallistuneita nuoria on neljä, joten otos on pieni. Tutkimusaineistoa on kuitenkin kertynyt havainnoinnin, valokuvatuotosten, sähköisen keskustelun ja haastattelujen myötä runsaasti (taulukko 2.). Sirkka Hirsjävi, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara (2001, 181, 182) kirjoittavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on hankala rajata aineiston suuruutta, koska tutkimuksella ei pyritä etsimään keskimääräisiä yhteyksiä tai tilastollisia yhteyksiä. Laadullisen tutkimuksen aineisto voi olla esimerkiksi vain yhden ihmisen haastattelu, jos se antaa tutkimuksella riittävästi vastauksia. Laadullisen tutkimuksen aineiston ydin perustuu aristoteelisen ajatukseen, että yksityisessä toistuu yleinen. Tutkimalla yksittäistä tapausta riittävän tarkasti, voidaan löytää se mikä on ilmiössä merkittävää.

Pertti Alasuutarin (1995, 78 - 79, 82) mukaan laadullinen tutkimus on ikään kuin johtolankojen tulkintaa. Johtolangat ovat tutkijan tekemiä havaintoja, jotka itsessään eivät ole tutkimustuloksia. Tutkijan on päästävä tuloksien taakse tulkinnan keinoin. Tutkijan tarkastelee tutkimustaan aina teoreettisen viitekehyksen kautta. Tutkimusmetodi koostuu niistä tavoista ja käytänteistä, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja, sekä säännöistä joiden avulla voidaan tarkastella ja muokata ja tulkita merkityksiä.

Käytin tutkimusaineiston tulkintaan teemoittavaa luokittelua käyttäen tutkimuskysymyksiäni, joiden alle keräsin palasia havaintopäiväkirjaani, virtuaalisia keskusteluja, haastattelupätkiä ja loppukyselyjä. Näiden pohjalta etsin aineistosta toistuvia ilmiöitä ja tukeuduin teoriaan ja aikaisempaan

tutkimukseen. Pysin tutkimuksellani myös läpinäkyvyyteen kirjoittamalla avoimesti ja kaunistelematta prosessin kulkua.

Suvi Ronkainen, Leila Pehkonen, Sari Lindblom-Ylänne & Eija Paavilainen (2011, 115) kirjoittavat, että havainnoinnin tarkoituksena on tuottaa tietoa tutkittavan tiedosta sen luonnollisessa ympäristössä. On olemassa ulkopuolista havainnointia ja osallistavaa havainnointia. Osallistavassa havainnoinnissa tutkija osallistuu ympäristössä toimintaan, joko tutkijana tai jossakin muussa roolissa. Havainnoinnissa on tärkeää kuvata suorat havainnot mahdollisimman tarkasti joko heti tilanteessa tai mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen. Toinen havaintojen laji on tulkinnat ja vaikutelmat, joka syntyy ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta tai ihmisten välisistä suhteista. Haastatteluilla pyrimme tarkistamaan havaintojemme suunnan ja päädyimme teemoitettuun yksilöhaastatteluun. Ronkaisen yms. (116) mukaan niin sanottu kenttätutkimuksen osana tehty haastattelu voi hyödyntää kentällä olosta syntyneitä erilaisia suhteita ja rooleja.

Valokuvista ja Whatsapp-keskusteluista koostuva aineisto on nuorten osallistujien näköistä, koska tuotokset ja tärkeät valinnat ovat nuorten itsensä tekemiä. Projektin tutkijoina valitsimme menetelmän ja teeman. Nuoret taas valitsivat kuvauskohteensa ja sen mitä halusivat kuvilla kertoa. He myös valitsivat mitkä kuvat päätyivät julkaistavaksi Instagram-tilillä ja Curly lehden julkaisussa. Aineiston käsittely ja luokittelu on ollut tutkimuksen tekijän käsissä.

Ben. W. M. Boog (2003, 427) kirjoittaa, että osallisuus toimintatutkimuksessa tarkoittaa kommunikaatiota ja osallistumista päätöksentekoon. Se on löydettävissä tutkijan ja tutkittavien välisessä suhteessa yhteisen oppimisen kautta. Tutkijan tulee nähdä osallistujat vertaisinaan, vaikkakin erilisinä ja uniikkeina yksilöinä.

Projektissamme oli tärkeää taata nuorten omat valinnat ja osallisuus prosessissa. Tämä oli oleellista, niin osallistavan valokuvauksen kuin toimintatutkimuksen periaatteiden mukaan. Noora Pyyryn (39) mukaan nuorten kokemusten tutkiminen ei onnistu sellaisin menetelmin, jossa tutkijan määrittäykset ja tilanteen ohjaus painottuvat.

3.4. Tutkimuksen etiikka

Tutkimukseni sijoittuu nuorisotutkimuksen kentälle, joka laittaa tutkimusetiikan erittäin tärkeään asemaan, koska nuoren ja tutkijan välinen suhde on erittäin herkkä. Esimerkiksi haastattelujen

kohdalla pitää muistaa se, että nuori saattaa herkemmin vastata tutkijan olettamuksen mukaan. Tutkijan täytyy kokoajan tiedostaa mahdollinen valta-asemansa suhteessa nuoreen. Nuorisotutkimusta tehdessä tutkijan tulee myös kiinnittää huomiota siihen miten puhuu nuorista ryhmänä. Nuoret yleistetään helposti yhteiskunnallisissa keskusteluissa yhdeksi yhtenäiseksi massaksi ja tutkija voi helposti sortua samantapaisiin yleistyksiin. Nuorisotutkija Noora Pyyry (2012, 37) pohtii nuorten ja tutkijan välistä valtasuhdetta. Hänen mielestään nuoret tulisi nähdä aktiivisina toimijoina, eikä alisteisina tutkimuskohteina. Asettamalla ja olettamalla aina nuoret aina heikompaan asemaan suhteessa aikuiseen on jo vallankäyttöä. Pyyry nostaakin esiin sen, että nuorisotutkimuksen kentällä keskustellaan paljon tutkimustilanteiden valtasuhteista. Toisaalta tämä valta-asetelma voi toistua muissakin ihmistieteistä.

Kaikilta tutkimukseen osallistuvilta nuorilta on kysytty kirjallista lupaa tutkimukseen osallistumisesta ja tuotosten julkaisulle. Nuoret estradille -tutkimushankkeen periaatteiden mukaisesti alle 15-vuotiaiden tutkimukseen osallistujilta tarvitaan huoltajan suostumus. Kaikki projektiin osallistuneet nuoret olivat 15 - 17 -vuotiaita ja antoivat siksi itse suostumuksensa. Nuoret saivat huoltajalle vietäväksi projektin esittelytekstin. Osallistujilla oli oikeus vetäytyä projektista milloin tahansa. Kaikesta arkistoitavasta materiaalista on poistettu henkilöiden nimet.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sivuilla puhutaan lapsen osallistumisesta tutkimukseen. Neuvottelukunta vetoaa Suomen perustuslakiin, jossa 6§:n 3 momentin mukaan ”lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.” Myös YK:n lapsen oikeuksien sopimus turvaa samat oikeudet. Silti huoltajalla on oikeus päättää lapsen henkilökohtaisista asioista lapsenhuoltolain (361/1983) mukaan. Näiden lakien ja sopimuksien yhteensovittaminen ei ole aina yksinkertaista. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan ei voida lähteä aina siitä, että tutkijoiden olisi aina pyydettävä huoltajalta erillinen suostumus tutkittaessa alaikäisiä. Lapsella tulee olla edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lapsen ja huoltajan välillä voi olla arvo- ja eturistiriitoja ja huoltajan luvan kysyminen voi vaarantaa kattavan tutkimustiedon saavuttamisen alaikäisten oloista ja käyttäytymisestä ja tämä rajoittaa perustuslain turvaamaa tutkimuksen vapautta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta tenk.fi viitattu 16.3.2016.)

Pyyryn (39, 43) mukaan metodien valinta ja metodologinen lähestymistapa voidaan nähdä eettisenä linjauksena. Esimerkiksi miten nuoret ovat yhteiskunnallisia toimijoita ja heillä on tieto omasta maailmastaan. Hän myös kokee, että osallistavat menetelmät tutkimuksessa soveltuvat erityisen hyvin lasten ja nuorten kanssa, koska niiden päämääränä on tasoittaa valtasuhteita ja tutkimuksen

kohteen “esineellistävää asetelmaa”. Tutkijan tulee tarkastella omaa positiotaan ja mahdollista valta-asemaansa varsinkin haastatteluiden kohdalla. Nuoren ja tutkijan välinen suhde ja haastatteluympäristö ovat oleellisia tekijöitä. Esimerkiksi koulu formaalina ympäristönä saattaa vaikuttaa valta-aseman muodostumiseen. Tutkimustani helpottaa se, että projekti sijoittui nuorten omalle maaperälle nuorisokahvilaan, jonne he pystyivät tulemaan oman vapaa-aikansa puitteissa. Myös haastattelut tehtiin nuoren itsensä valitsemassa paikassa ja haastattelun teemat katsottiin yhdessä läpi ennen haastattelua. Pyrin tekemään haastattelutilanteista rennon keskusteluhetken, vaikka nuoret tiesivät haastattelun tulevan tutkimusta varten. Nuoriso-ohjaajana minulla ei ollut pelkästään tutkijan statusta luomassa mahdollista kuilua. Toisaalta on mahdollista, että nuoret pyrkivät silti vastaamaan tutkijan oletuksen mukaan ja tätä on syytä tarkastella aineiston analyysissä.

Tiedostin jo projektin alussa, että tutkimukseeni osallistuvat nuoret ovat alaikäisiä ja projekti saattaa paljastaa henkilökohtaisia asioita valokuvan kautta. Nuorten kanssa keskusteltiin valokuvien rajaamisesta ja erilaisista kuvakulmista. Lopullisen valinnan kuvasta teki kuitenkin nuori itse. Nuorten anonymiteetin suojaamiseksi kaikkien nuorten nimet ovat tutkimuksessa muutettu heidän itselleen valitsemille peitenimille. Loimme projektille oman Instagram-tilin ja annoimme nuorille tunnukset, joten nuoret eivät kuvanneet valokuvia oman Instagram-tilinsä kautta.

4. TUTKIMUSTULOKSET

Esittelen tässä luvussa tutkimukseni tuloksia. Jaottelin tutkimustulokset kolmen otsikon alle käyttäen tutkimuskysymyksen kannalta oleellisempia aiheita: mediakasvatusta, monikulttuurista nuorisotyötä, osallistavaa valokuvausta ja yhteiskunnallista kiinnittymistä. Kaiken keskiössä on katsoa aineistoa kehittämisen näkökulmasta. Viimeisessä alaluvussa 4.4. tiivistän tutkimustulokset yhteen.

4.1. Monikulttuurinen nuorisokahvila sanelee mediakasvatuksen ehdot

Valokuvaprojektimme monikulttuurisessa nuorisokahvilassa oli mutkikas ja epätasainen ja välillä vaivuimme opiskelijaparini kanssa epätoivoon tutkimuksemme onnistumisesta. Toisaalta tiesin koko ajan, että kaikki projektit nuorisotyössä ovat enemmän tai vähemmän mutkikkaita ja epätasaisia. Osasin siis odottaa myös haasteita projektin osalta. Eräs projektimme alkuhaasteista oli selvästi yhteisen kielen puute ja se, että nuoret tulevat kahvilaan hengailemaan ja tapaamaan ystäviään, eivät toimimaan ja oppimaan mediakasvatuksellisia sisältöjä. Heli Heinon (2014) tuli pro gradu-tutkimuksessaan samantapaisiin päätelmiin mediakasvatuksesta nuorisokahvilassa. Hän havaitsi, että nuoret eivät halua osallistua mediakerhomaisiin toimintoihin, vaan tulevat nuorisokahvilaan viettämään rentoa vapaa-aikaa. Seuraavassa katkelmassa kuvaan tilannetta nuorisokahvilassa, jossa yritämme saada nuoria mukaan valokuvaprojektiin.

“Yritän puhua heitä mukaan projektiin, mutta he eivät innostu. Tyttö ei kuulemma käy Uniikissa usein ja poika ei käytä Instagramia. Tarkkailemme tilannetta jonkun aikaa ja yritän katseella kalastella sopivan näköisiä nuoria. Lähden kiertelemään ja juttelen nuorten kanssa. Eräs nuori on utelias ja haluaa kuulla lisää. Hän kuitenkin asunut Suomessa vajaan vuoden ja puhuu auttavaa suomea. Idea jää pimentoon, poika nyökyttelee puheelleni, muttei ymmärrä. Kysyn puhuuko hän englantia, mutta suomi on kuulemma vahvempi kieli. Emme pääse ymmärrykseen. Jatkan kuljeskelua, mutta tytöt eivät innostu ja pojat ovat kiinni tekemisessä. Palaan opiskelijaparin luokse ja totean perjan-

tain olevan vain liian levoton päivä meille. Päivä on pyhitetty hengailulle ja pojat haluavat näyttää tyttöjen silmissä hyvältä.” Havaintopäiväkirja 2.10.2015

Katkelmasta tulee esille se, että nuorisokahvilan hengailukulttuuri ja monikulttuuristen nuorten kielitaito nousevat hyvin nopeasti projektimme etenemisen muuriksi. Huomaamme jo hyvin varhaisessa vaiheessa projektia, ettei teemoittamamme tiivis työpajamainen malli sovi monikulttuuriin nuorisokahvilaan. Tullessamme nuorten ”omaan tilaan” meidän tuli pelata heidän sääntöjensä mukaisesti: joustavasti ja rennosti. Huomaan projektin edetessä, että projektin onnistumisen kannalta on oleellista se, että olen nuoriso-ohjaaja ja olen luonut projektiin osallistuneiden nuorten kanssa luottamukselliset suhteet. Tämän todentaa jo projektin alkumetreille karahtanut nuorten ryhmä, joita en tuntenut entuudestaan. Emme saa nuoria innostumaan ja sitoutumaan valokuvaprojektiimme. He eivät tunne meitä, joten heillä ei ole mitään menetettävää, vaikka he jättäisivät leikin kesken. Yksi näistä nuorista kuitenkin jatkaa projektissamme, koska päätämme kannustaa ja kehua nuorta. Hän ensimmäisestä epäonnistuneesta ryhmästä ainoa, joka osoitti aitoa kiinnostusta valokuvaprojektia kohtaan. Emre on kuitenkin se nuorista, joka osallistuu toisessa ryhmässä harvoin yhteisiin tapaamisiimme ja ottaa lopulta Instagramiin yhden valokuvan. Silti Emre korostaa haastattelussa valokuvaprojektin olleen hänelle merkityksellinen. Meillä on myös viides nuori Whatsapp-ryhmässä, jonka olimme houkutelleet nuorisokahvilasta mukaan valokuvaprojektiin. Hän ei kuitenkaan koskaan kirjoita mitään Whatsapp-ryhmäämme tai osallistunut yhteisiin tapaamisiimme. Häntä en tunne entuudestaan. Palaan näihin tuloksiin myöhemmin tutkimuksessani. Lopullisesta ryhmästä Emren lisäksi kaikki toimintaan osallistuneet nuoret ovat minulle tuttuja työni kautta ja olemme tunteneet jo useamman vuoden ajan.

Vaikka tunnen suuren osan ryhmän nuorista jo entuudestaan, toiminnan käynnistyminen ja nuorten innostaminen vaati aikaa. Whatsapp-sovellus toimi yhteyden muodostajana niinä aikoina, kun yhteiset aikataulut eivät sovi tapaamiselle. Sovellus toimi ikään kuin yhteisömme liimana, joka piti ryhmämme kasassa vaikka tapaamiset välillä venyivät. Nuoret laittoivat Whatsppiin valokuvansa ennen niiden julkaisua Instagramissa. Tämä ei ollut minun tai opiskelijaparini vaatimus. Siitä syntyi kuitenkin meidän oma pieni traditiomme. Kuva saivat ryhmän ”hyväksynnän” ja kehut ennen kuin nuoret jakoivat ne muiden silmien eteen Instagramiin. Whatsapp-ryhmässä sovittiin myös ryhmän tapaamisten ajankohdat, joita oli usein todella hankalaa sovittaa yhteen nuorten vaihtelevien aikataulujen mukaan. Yksi nuori asui toisella paikkakunnalla ja toisella oli treenit ja niin edelleen. Siksi juuri Whatsapp nousi projektin onnistumisen kannalta yhdeksi onnistumisen kriteeriksi. Kysyimme nuorilta haastattelussa kuinka he kokivat Whatsappin projektin kannalta hyödylliseksi

ja kaikki nuoret jakoivat saman mielipiteen, että viestintävälineemme toimi oikein hyvin. Valokuvien jakamisesta Whatsappissa syntyi merkittävä osa Whatsappin sisällöstä. Tämä kuitenkin vaati aikaa ja nuorten houkuttelua ennen kuin ensimmäinen valokuva ilmestyi puhelimen näyttöön.

Kuva 1. Whatsapp

Kuvassa Whatsapp (valokuva 1.) näkyy tilanne, jossa kannustamme nuoria ottamaan valokuvia ja ryhmään ilmestyy ensimmäinen valokuva. Nuori on tilanteessa vielä vaatimaton. Itkunauruhymiö kuva antaa ymmärtää, että kuvaa ei tarvitse ikään kuin ottaa tosissaan. Lopulta valokuva päättyy julkisesti Instagramiin kantaottavan tekstin kera, vaikka Emre ei ensin myönnä, että hänellä olisi jotain sanottavaa. Tuki ja kannustaminen Instagramissa osoittautuivat nuoria kannustavaksi toimintatavaksi. Kuvien lisäksi Whatsapp-ryhmä toimi hyvin tapaamisten sopimiseen ja ryhmähen- gen luomiseen. Meidän hauska perinteeksi syntyi paikallehoukuttelu suklaalla, mikä lähti liik-

keelle erään nuoren sutkautuksesta Whatsapp-ryhmässä. Ilman yhteistä viestintäkanavaa emme olisi saaneet ryhmää yhteisiin tapaamisiin.

“Päivällä vaihdetaan monta kertaa viestejä Whatsappissa monelta näemme Uniikissa. Ja tietenkin nuorten toivomasta suklaasta myös. Kaksi nuorta ovat edelleen hukassa onko tapaaminen tänään. Saavun Uniikkiin suklaan kera. Uniikissa on TET-harjoittelussa Aladdin ja toinen tuttu nuori Emilia. Näen tilaisuuteni ja houkuttelen Emilian mukaan projektiin.... Myös Pablo saapuu tapaamiseen ja alamme juttelemaan projektimme ideasta ja valokuvaamisesta. Tuntuu hyvältä, että meillä on vihdoin saman pöydän ääressä kolme nuorta! Kysyn vielä kerran nuorilta mihin he haluaisivat vaikuttaa tai saada muutosta. Nuoret eivät halua lähteä ulos kahvilasta kuvausreissulle, joten haastan heidät ottamaan kuvat kahvilassa omasta näkökulmasta ja mielikuvitusta käyttäen. Aladdin pyytää paperia ja kyniä ja me annamme ne hänelle. Syntyy teksti ja sateenkaari: “I don’t see colours, I see humans.” Kaikki nuoret asettuvat kuvaan ja ovat tämän ajatuksen takana. Opiskelijaparini nappaa kuvan Aladdinin puhelimella. Tunnen pientä riemua. Emilia on saman ajatuksen takana niin paljon, että haluaa itsekin ottaa kuvan saman teeman mukaisesti. Emilian vajaa kahvikuppi inspiroi ja hän jää miettimään miten saisi eri sävyisiä kahvikuppeja vieretysten samaan kuvaan. Opiskelijaparini ehdottaa yhteen kuppiin veden ja maidon sekoittamista ja näin syntyy uusi kuva Instagramiin. Emilia miettii tovin sopivaa tekstiä kuvan yhteyteen. Muut tsemppaavat, mutta teksti syntyy täysin Emilian omasta ideasta. Vihdoin tuntuu, että nuoret ovat täysin käsittäneet mitä ajamme takaa.” Havaintopäiväkirja 5.11.201

Kuva 2. Kahvikupit

Edellä oleva havaintopäiväkirjan katkelma ja kahvikuppikuva (valokuva 2.) kertovat siitä, että olimme projektissamme saavuttaneet alkuperäisen suunnitelmamme, johon pyrimme teemoitetuilla tapaamisilla: valokuvalla vaikuttamisen. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että valokuvaprojektimme ei edennyt alkuperäisen työpaja-mallin mukaisesti. Kotilainen ja Rantala (2007, 68) kirjoittavat Buckhinhamin (2003) mediakasvatuksen kahdesta päälinjasta. Nuorten omaa mediailmaisua korostavaa mediakasvatusta (*creative media production*) ja kriittistä mediailmaisun omaavaa mediakasvatusta (*critical discourses*). Buckinham ehdottaa, että kulttuurinen mediatuotanto voitaisiin nähdä nuorten poliittisuutena ja oman äänen esiintuomisena. Kotilainen ja Rantala näkevät mediakasvatuksen tähtäävän nuorten osallisuuteen yhteiskunnassa ja heidän kriittiseen kansalaisuuteen.

Juha Herkman (2007) jakaa Kotilaisen ja Rantalan ajatuksen mediakasvatuksen tavoitteesta nuorten osallisuuden edistäjänä kriittisen mediakasvatuksen kautta. Herkmanin mukaan visuaaliseen lukutaitoon vaaditaan mediataittoa. Tämä vaatii myös taitoa ymmärtää ei-julkisen ja julkisen kuvan ero. Valokuvaprojektissamme nuoret olivat kokoajan tietoisia kuvien julkisesta levittämisestä. Nuoret miettivät kuvan rajaukset ja tekstit tarkasti, jotta kokonaisuus antaisi selvän viestin kuvan

ottajan mielipiteestä. Tämä korostui myös projektin loppukyselyissä: projektin luovat esitysmuodot ja mediajulkaisujen merkitys oman äänen esille tuomisessa korostuivat nuorten vastauksissa. Palaan näihin vastauksiin alaluvussa 4.2., jossa syvennyn enemmän osallistavaan valokuvaukseen nuorisotyössä.

James. A. Banks (2007, 24) näkee yhteiskunnallisen osallisuuden monikulttuurisen kasvatuksen ytimenä. Banks ajaa tervettä ja reflektoivaa yhteiskuntaan kiinnittymistä, jossa monikulttuuriset nuoret kunnioittavat alkuperäistä kulttuuriaan, mutta ovat sitoutuneet siihen yhteiskuntaan, jossa elävät. Hän puhuu globaalista identiteetistä, jossa nuoret ymmärtävät oman toimintansa mahdollisuudet globaalien ongelmien ratkaisijoina. Liisa Horelli, Lotta Haikkola ja Tiina Sotkansiira (2007, 218) ovat Banksin kanssa samalla linjalla, mutta sitovat nuorten osallisuuden osaksi nuorisotyötä. He kritisoivat sitä, että kaikki nuoret pyritään kasvattamaan samanlaiseen kulttuuriseen arvopohjaan miettimättä, mille arvoille ja asenteille yhteisö rakentuu. Globaalissa ja monimuotoisessa yhteiskunnassa vaaditaan kasvattajilta pohdintaa, millaiseen arvopohjaan he nuoria ohjaavat. Honkasalo, Souto ja Suurpää (2007) varoittavat asettamasta monikulttuurisia nuoria aina rasismin vastaisen työn äänitorviksi. Rasismin vastaisuus ja monikulttuurisen yhteiskunnan puolustaminen oli kuitenkin yksi niistä monista teemoista, joka nousi projektimme nuorilta itseltään osallistavan valokuvauksen teemaksi. Monikulttuurisuuden puolustaminen oli selvästi nuorille ajankohtainen ja tärkeä tema, jonka he halusivat nostaa osaksi yleistä keskustelua.

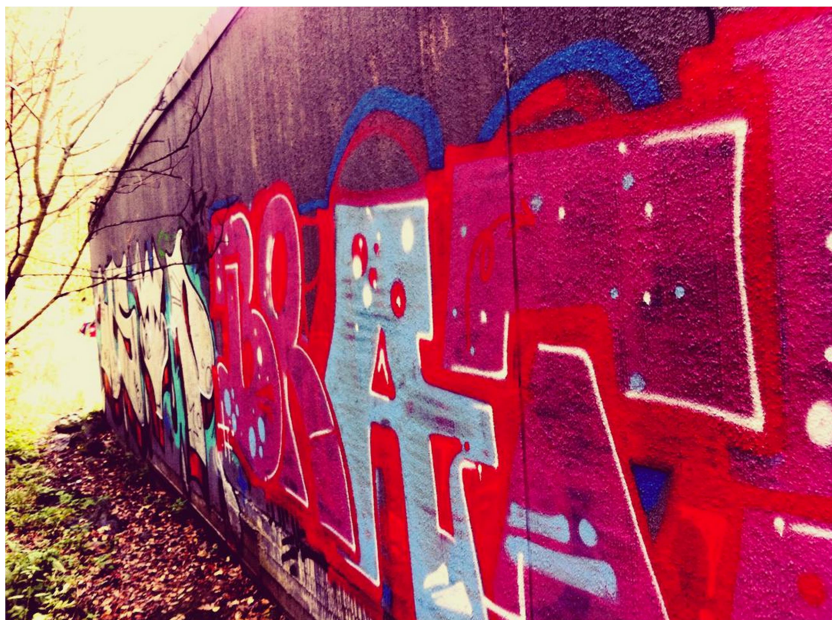
Havaintopäiväkirjani katkelma on tärkeä myös siksi, että tämä tapaamisemme oli merkittävä edistysaskel valokuvaprojektissamme. Se, että saimme nuoret saman pöydän ääreen kahvilaan ja ottaamaan valokuvia projektin Instagramiin oli meille erävoitto haastavassa projektissamme. Tämä kertoo siitä, että valokuvauksen tavoitteiden lisäksi olimme kuin huomaamatta lisänneet välillämme luottamusta Whatspp-keskustelujen kautta. Myös se edesauttoi projektia, että minä tunsin nuoret entuudestaan työni kautta, joka tukee sosiaalisen osallisuuden elementtejä (kts. Gretchel 2007).

Hankkeen loppukyselyissä käy ilmi, että valokuvaprojekti ei tuottanut nuorille uutta mediaosaamista. Tämä on helppo uskoa, koska valokuvaus Instagram-sovellukseen on nuorille lähes joka päiväistä arkea. Tätä tukee myös tutkijoiden Johanna Sumiala, Leena Suurpää, Titus Heljm ja Minttu Tikka (2015) havainnot siitä, että nuoret ovat taitavia mediankäyttäjiä, mutta heillä saattaa olla erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa ekonomiseen ja etniseen taustaan katsoen mediakaupungissa. Valokuvaprojektimme pyrki tasaamaan erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa. Alaluvussa 4.2. annan esimerkkejä haastatteluista ja havaintopäiväkirjasta, joissa näen merkkejä siitä, että nuoret

alkoivat hahmottaa valokuvan merkitystä vaikuttamisen välineenä ja millaisia haasteita monikulttuurisella nuorella voi olla kiinnittymisessä yhteiskuntaan.

Vaikka projekti ei tuonut uutta mediaosaamista nuorille, niin siinä on viitteitä monilukutaidosta, jossa maailmaa opitaan katsomaan monesta eri näkökulmasta kriittisesti (kts. Kupiainen 2015; The New London group 1996). Nuorten ottamissa valokuviissa on selvää kriittistä otetta ympäröivää maailmaa kohtaan. Graffitikuvassa (valokuva 3.) näkyy selvästi kriittinen viesti suoraan kaupunkia kohtaan, joka tiivistyy valokuvan ja tekstin yhdistyessä. Kuva osoittaa suoran ratkaisukeinon aiheeseen, joka herättää usein muissa kuntalaisissa närkästystä ja usein syyttävän sormen osoittamista suoraan nuorisoa kohtaan.

Kuva 3. Graffiti

4.2. Osallisuus syntyy mediajulkaisujen kautta

Tutkimuksen kannalta pelkästään valokuva ei ollut merkityksellinen toimintaväline. Keskeistä oli nuorten kuvista ja kuvausprosesseissa synnyttämä dialogi, joka käytiin Whatsapp-keskusteluissa, sekä yhteisissä kohtaamisissa kahvilassa. Tätä havaintoa korostaa myös Noora Pyry (2015) omassa valokuvatutkimuksessaan, jonka pohjalta hän loi menetelmän valokuvakävelystä ja valokuvajutustelusta. Pyryyn mukaan keskeistä valokuvaamiselle on kuvien reflektointi ja itse kuvausprosessi, ei niinkään valokuva yksinään. Keskeistä oli koko prosessi osallistavana kokemuksena ja ryhmän muodostama dynamiikka. Photovoicen kehittäjät Burris ja Wang (1997) näkevät Photovoice-

menetelmän keskeiseksi ajatukseksi Freiren ongelmaperustaisesta opetuksesta (*problem-posing education*), joka lähtee ajatuksesta, että kriittisyys lähtee ihmisten omasta elämästä ja yhteisöstä, joissa he elävät. Keskeistä ongelmaperustaisessa opetuksessa on ohjaajan ja ohjattavien välinen dialogi. Nämä elementit toistuivat myös valokuvaprojektissamme. Keskeistä projektissamme oli nuorten omassa elämästä kumpuavat valokuvausteemat, sekä yhdessä vaihdettu dialogi vaikuttamisesta. Salla Hongisto (2015) pääsi omassa pro gradussaan tulkintaan, että osallistava valokuvaus toimii nuorten yhteiskunnallisena kiinnittäjänä. Hongiston valokuvatyöpaja eroaa kuitenkin monin tavoin meidän valokuvaprojektista nuorisokahvilassa, joten osallistava valokuvaus kaipaa tarkastelua myös erilaisissa olosuhteissa nuorisotyössä. Hongiston valokuvatyöpajat olivat lyhyt kestoisia työpajoja, joissa keskityttiin erilaisiin osallistavan valokuvauksen harjoitteisiin. Menetelmä toimi hyvin aktiivisten järjestönuorien kanssa. Nuorisokahvilassa toteutettu valokuvaprojekti taas vaati erilaista lähestymistapaa osallistavaan valokuvaukseen. Muutimme amebamaisesti toimintatapojamme tilanteiden vaatimalla tavalla, mutta lopulta pääsimme tavoitteisiimme: nuorten itsensä ottamiin valokuviin, joissa he toivat omia vaikuttamisen paikkoja valokuvan kautta esiin. Tämä lähestyy Burrisin ja Wangin esittämiin Photovoicen, sekä kriittisen pedagogiikan ihanteisiin (kts. Kiilakoski 2007). Ohjaaja ei voi määrittää miten nuoret toimivat ”oikein” vaan toiminta tulee lähteä vuorovaikutteisesti ja toisia kuunnellen ja kunnioittaen.

Valokuvan monitulkintainen merkitys ja vaikuttavuus antoivat nuorille uudenlaista näkökulmaa kuinka he katsoivat valokuvaa sosiaalisessa mediassa. Emre haluaa vielä haastattelun loputtua tarkentaa tutkijalle miksi otti projektin aikana vain yhden valokuvan.

”Haluun vielä tarkentaa. En halunnu ottaa kun yhden kuvan. En mitä tahansa millä ei oo väliä. Vaan oikeesti jotain tärkeä. Olishan voinu kuvata vaikka mitä, mutta toi oli tärkeä.”

”Olisin voinut kuvata vaikka mitä” -lause kielii siitä, että puhelimella voi räpsäistä nopeasti kuvan, jolla ei ole merkitystä, mutta kun kuvaan saa liitettyä oman ajatuksensa, niin valokuvan merkitys kasvaa joksikin erityiseksi. Emre tuntui käsittäneen valokuvaprojektimme ja osallisuuden tunteen. Eräs nuori kiteyttää valokuva merkityksen osuvasti hankkeen loppukyselyssä. Tässä lauseessa tulee hyvin esille Photovoice-menetelmän idea. Vastaus on annettu kysymykseen mitä uutta opit luovasta ilmaisusta?

”Kuva voi kertoa enemmän kuin tuhat sanaa. Hyvin otettu kuva voi kertoa tarinan.”

Kuva 4. Töitä

heartheyouth

SEURATAAN

13 tykkäystä

4 pv

heartheyouth Mistä nuorille töitä? Ja vielä sellaisia, että koulu hoituis samalla? Apua! #kuuleksmaa #munääni #nuoretstradille #aamulehti #heartheyouth @sssaaga

Lisää kommentti...

...

Valokuvassa töitä (valokuva 4.) yhdistyy hienosti edeltävä lainaus ja nuoren oma tarina. Nuori oli ilmaissut jo ennen kuvan ottamista halustaan saada töitä ja taskurahaa elämiseen. Hän halusi viestittää tämän toiveensa valokuvan muodossa. Paikka, kyltti ja teksti ovat kaikki nuoren itsensä ideoimaa ja ne tukevat taustalla olevaa todellista tarinaa.

Nuoret ottivat kuvia itsenäisesti omalla vapaa-ajallaan, sekä yhteisissä tapaamisissa. Ne nuoret, jotka osallistuivat yhteisiin tapaamisiimme, kokivat yhdessä valokuvaamisen ja valokuvaprojektimme kutsutut vierailijat palkitsevina. Projektin aikana nuorisokahvilassa vieraili Musta Barbaari, joka kävi tervehtimässä ja nostamassa monikulttuuristen nuorten itseluottamusta, sekä Autolla Nepaliin elokuvan tuottaja Juho Leppänen, joka kertoi projektimme nuorille omasta halustaan vaikuttaa elokuvan voimalla nepalilaisten kastittomien asemaan. Juho lähti myös kanssamme valokuvausretkelle Tampereen keskustaan, jossa nuoret ottivat valokuvia niistä aiheista, jotka olivat heille tärkeitä tai joihin he halusivat muutosta. Valokuvausretki keskustaan (valokuva 5.) on kuva ensimmäisestä kuvauspisteestämme Kelan nurkilla, jossa myös valokuva Töitä (valokuva 4.) otettiin.

Kuva 5. Valokuvaretki keskustaan. (Kuva Mari Pienimäki)

Nuoret kokivat vierailijat mukavaksi lisäksi valokuvaprojektille. Varsinkin Juhon käynti ja valokuvaretki keskustaan lisäsivät yhden illan aikana syntynyttä valokuvasaldoa Instagram-tilille tuntuvasti. Tästä voi päätellä, että vierailija ja yhdessä valokuvaaminen kannustivat nuoria kuvausaiheiden löytämiseen ja kuvien julkaisemiseen. Nuoret julkaisivat illan aikana neljä kuvaa Instagramiin. Se on kolmasosa kaikista Instagramissa julkaistuista 11:sta valokuvasta. Juhon vierailuun ja valokuvaretkeen osallistuneet nuoret kokivat vierailijat positiivisemmin kuin kaksi muuta nuorta, joille vierailijat olivat omien sanojensa mukaan enemmän “ihan sama”.

***Haastattelija:** Olisko ollu kivempi, kun meillä oli täällä Juho, joka lähti kuvaan mukaan ja sit Muban käynti liitty tähän niin olisko ollu kivempi, jos meillä olis ollu enempi vai oisitteko mielummin tai olisitko sä tehny mielummin mun ja Inkan kanssa töitä?*

***Emilia:** Kyl noi vierailijat oli tosi jees.*

***Haastattelija:** No esimerkiksi enemmän workshoppeja tai enemmän vierailijoita tai...*

***Pablo:** No Musta Barbaari itse asiassa tuli paikalle ja mä en ollu siellä, kun mulla oli joku meno. Mä en pystynyt jäädä sinne, tai mä en pystynyt edes mennä sinne, mutta mun mielestä vierailijat on ihan jees, Musta Barbaari tuli sinne ja sit sinne tuli toi...*

Haastattelija: *Se Juho*

Pablo: *Juho, joka kertoi hyviä mielipiteitä ja olisin halunnut, että niitä kuvia ois tehty lisää porukalla...*

Juhon vierailun positiivinen vaikutus nuoriin korostui myös havaintopäiväkirjassani. Ulkopuolinen vierailija toi heille erilaista näkökulmaa valokuvalla vaikuttamiseen ja tsemppasi nuoria lähtemään yhdessä ulos nuorisokahvilasta kuvaamaan. Tätä minä tai opiskelijaparini emme olleet onnistuneet aiemmin toteuttamaan. Voi olla, että tutun ohjaajan kanssa on helpompi jäädä turvalliseen nuorisokahvilaan juttelemaan, kuin rikkoa nuorisotyön kaavaa ja lähteä ulkopuolelle paikasta, jossa yleensä nuorisotyöntekijöitä tavataan: avoimessa nuorisotalossa nuorten itsensä ehdoilla. Toisaalta julkisuuden henkilöillä voi olla myös tietynlaista meriittiä ja osaamista, jota me ohjaajina emme pystyneet heille tarjoamaan ja näin julkisuuden henkilöt myös samalla voimaannuttavat nuoria toimimaan. Kummatkin vierailijat tuntuivat kohottavan nuorten itsetuntoa ja rohkeutta tuottaa valokuvia sosiaaliseen mediaan.

Photovoicen ajatuksena (kts. Burris & Wang 1997; Lal, Jarus & Suto 2001) on kuvien näkyminen omassa yhteisössä. Valokuvaprojektissamme julkaisukanavina toimivat Instagram, Curly-lehti sekä nuorisokahvilassa toteutettu valokuvanäyttely. Nämä kanavat toimivat ikään kuin nuorten yhteisön silminä.

Haastattelija: *No me tehtiin se juttu Curlyyn, joka julkaistaan joulukuussa. Sit meillä oli Instagram-tili ja laitettiin noi teidän kuvat Uniikin seinälle. Niin ne kaikki on julkisia juttuja. Merkitseekö se jotain sulle. Osaatko sä sanoa, miten ne eroaa toisistaan. Osaatko sanoa oliko se lehti, Instagram-tili vai toi näyttely tärkeä?*

Emre: *No musta Instagram.*

Haastattelija: *Instagram on tärkein? Millä tavalla se on tärkein?*

Emre: *No sillä tavalla, että esimerkiksi enemmän ihmisiä on, jotka sen näkee. Ja sitten jos merkitsee. Esimerkiksi mä lisäsin sen autokuvan, jos mä oisin merkinnyt itteeni siinä. Niin esim mun kaverit olis mun Instagram-seinällä nähny sen, sit olis painanu sitä nähny sitä sivustoa, jos ois kiinnostunu tykänny siitä ja seurannu ja kaikkee.*

Haastattelija: *Niin se on totta. Mites tota noin, onko mitä mieltä oot. Tai mitä ajatuksia nousee siitä, että sun ottama kuva on lehdessä?*

Emre: *Siis se jännittää, mitä mieltä ihmiset on sitten. Siis tajusiks sä ees sitä mun kuvan pointtia? Koska se tie on niin pieni ja siinä oli vielä paljon autoja ja niin hieno tie, se olis vaikee autollekin niinku mennä ohi ja sillee.*

Emre tuo esille julkaistun kuvan subjektiivisuuden. Ymmärtääkö ulkopuolinen katsoja valokuvan ajatuksen? Valokuvan julkaisussa on mukana jännityksen tematiikkaa liittyen siihen miten vastapuoli näkee oman näkökulman ja onko kuvan katsojan katse hyväksyvä? Sirkka Laitisen (2007, 71) mukaan taiteessa ja mediakasvatuksessa on yhdistäviä elementtejä. Kummassakin on kyse omista ratkaisuksista ja valintojen tekemisestä. Nuorten kanssa tulee pohtia näitä ilmaisullisia, eettisiä ja teknisiä ratkaisuja. Emre on miettinyt oman ilmaisunsa ja tekniset ratkaisunsa kuvaa ottaessa. Hän on pohtinut näitä valintojaan yhdessä haastattelijan kanssa, mutta yleisön reaktiota hän ei voi ennustaa ja siksi kuvan jakaminen julkisuuteen jännittää.

Julkisuus ja sosiaalinen media ilmenivät nuorten puheena haastatteluissa.

Haastattelija: *Minkä sä lasket julkisuudeksi? Onko se esimerkiksi Instagram-tili, julkisuudessa toimista?*

Aladdin: *No se on somejulkisuutta. On eri asia olla somejulkkis, kun julkkis.*

Haastattelija: *Miten erotetaan somejulkkis ja julkkis?*

Aladdin: *No somejulkkis, sä voit olla se ihminen siellä sosiaalisessa mediassa ja olla silleen oh my god meikit ja oh my god sitä. Ja sit sä tuut oikeessa elämässä, et yks kaks ihmistä tunnistaa. Mut sit joku Cheek kävelee niin se on julkkis, joku ministeri kävelee, se on julkkis.*

Edeltävä katkelma heijastaa monen nuoren tuntemuksia. Nuoret eivät mieltäneet Instagramia vaikuttamisen välineeksi, mutta näkivät kuitenkin siinä myös mahdollisuuden vaikuttaa. Nuoret tulkitsivat, että mahdollisuus vaikuttaa riippuu siitä, että kuvaaja on taitava kuvan ja tekstin yhdistämisessä. Nuoret nostivat samoja valokuvaukseen liittyviä ilmaisemisen elementtejä, kun Sirkka Laitinen (2007) esitti. Nuoret käyttivät Instagramia arjessaan niin kuin suurin osa tavanomaisista

nuorista. Esimerkiksi Emilia kuvasi Instagramia paikaksi, jossa pystyy seuraamaan julkisuuden henkilöitä. Nuoret mielsivät Instagramin niin sanotuksi näyttäytymisen areenaksi. Aladdinin haastattelupätkässä jopa pinnallisuuden heijastumana. Muutama haastateltava toi esille käsitteet somejulkikkiset ja sen, että he eivät kokeneet sitä niin arvostettuna julkisena toimintana. Pablo käytti haastattelussa termiä Instagram-feimi, joka tarkoittaa jokaista sellaista toimijaa Instagramissa, joka kerää valtavan määrän seuraajia. Vaikka nuoret eivät mieltäneet Instagramia vaikuttamisen välineeksi, niin valokuvien julkaisemisella projektissa oli heille suuri merkitys. Tämä haastattelupätkä kuvaa hyvin sen ajatuksen, joka nousi useammalla nuorella eri sanoin.

***Haastattelija:** “Ahaa, okei. Nyt siihen Curly-lehteen on tulossa juttu, tota siitä Juhon käynnistä eli Curly-lehti on sellanen nuorten nettilehti, joka julkasee jutun tästä meidän projektista ja sit nää Instagram-kuvat on kaikki siellä Uniikin seinillä. Merkitseeks tää jotain, että nää asiat on tullut julkisuuteen. Ja Uniikin kävijät saa kattoo teidän kuvia.”*

***Pablo:** “No se on hyvä, koska sä voit samaistua siihen kuvaan. Ja sä voit olla sitä mieltä, että mä en ookaan yksin. Noikin ihmiset jotka on tossa kuvassa ajattelee niin, et on tärkeetä et meidän kuvat nähdään ja ihmiset voi samaistua siihen samalla, koska ollaan nuoria ja mekin ollaan nuoria. Se on ihanaa, että pääsee sanoo, et hei muuten tällä jätkällä tai tällä ihmisellä on samanlainen mielipide kun mulla on ja se on ihan kiva kuul-la. Se on ihan kiva, et se on päässy julkisuus... Muun muassa, et Uniikissa ja jos se leh-tikin tulee niin, niin tosi jees asia.”*

Edeltävä katkelma näyttää sen, että näkyvyydessä oli nuorten mukaan kyse siitä, että et ole yksin oman mielipiteesi kanssa, vaan joku muukin voi nähdä sen ja jakaa saman ajatuksen. Kyse on tietynlaisesta yhteisöllisyyden tunteesta kuvan katsojan, eli yleisön kanssa. Julkisen esittämisen merkitys nousi esiin hankkeen loppukyselyissä. Nuoret vastasivat kysymykseen mitä julkinen esittäminen merkitsi heille.

N1: “Että mun mielipiteellä on väliä”

N2: “Keinoa saada ääntäni kuuluviin.”

N3: “Se merkitsi minulle sen verran tosi paljon, että minun mielipide ja näkökulma nähdään ja kuullaan.”

N:4 “Työ mitä olin muiden nuorten kanssa tehnyt pääsi julkisuuteen ja näkyville.”

Loppukyselyssä ilmeni tutkimuksen oleellinen löytö, joka tuki haastatteluissa esiin tulleita argumentteja. Kaikille nuorille julkinen esittäminen merkitsi oman äänen esiin tuomista julkisesti muiden näkyville. Loppukyselyjen vastauksissa on näkyvissä osallisuutta, eli tunnetta siitä, että heidät nähdään ja kuullaan (kts. Elina Stenvall 2013; Anu Gretchel 2007). Olimme valokuvaprojektillamme onnistuneet tavoittamaan kaksi Photovoice-menetelmän tavoitetta: nostamaan nuorten omat huolenaiheet ja muutoksen tarpeet kuvien kautta, sekä tuoneet aiheet nuorten oman yhteisön eteen näkyväksi. (kts. Burris & Wang 1997.) Kaikki nuorten ottamat kuvat teemoitettiin yhdessä lähiyhteisön nähtäväksi nuorisokahvilan seinälle. Seuraava katkelma kuvaa kuinka olimme varustautuneet tähän viimeiseen projektin tapaamiseen herkkujen kera, mutta kuvien asettelemisen jätimme täysin nuorten itsensä vastuulle. Valokuvien teemoittaminen jäi Emilian vastuulle, koska paikalle saapui hänen lisäksi vain Emre, joka ehti paikalle kuvien ripustamisen jälkeen. Kuvien teemoitus oli erittäin oivaltava ja se aukaisi siinä hetkessä myös itselle mitä olimme saaneet projektin aikana aikaiseksi.

“Kysyn pitäisikö kuvissa muodostaa kollaaseja? Emilia keksii nopeasti, että kuvista saadaan teemoittaan kuvaryhmiä ja alamme yhdessä ryhmittelemään kuvia. Useat kuvat muodostavat selkeät teemat. Yksi kuva kuitenkin sopii useampaankin ryhmään. Se on Uniikissa napattu kuva, jossa pojat pelaavat Fifaa ja kuvan ottaja on kirjoittanut tekstin “brotherhood”. Emilia saa lopulta päättää mihin kuva teemoittuu. Hän asettaa sen samaan teemaan missä missä on kuva Kelasta ja tyhjistä lompakosta. Keksimme vielä teemoille nimet ja niiden nimiksi syntyvät #kuulekmua Tampere, #kuuleksmua Elämä, ja #kuuleksmua Kaveri. Asettelemme kuvat teemoittain väripapereiden päälle ja ihastelemme kättemme tuloksia. Tämän jälkeen avaamme limpparin ja karkkipussin.” Havaintopäiväkirja 19.11.

Burrisin ja Wangin (1997) luoman Photovoicen viimeinen tavoite jäi saavuttamatta ja se hieman harmittamaa minua. Se on kuitenkin täysin mahdollista toteuttaa vastaavanlaisessa projektissa: poliittisiin päättäjiin vaikuttaminen jäi kokonaan pois valokuvaprojektistamme. Valokuva 6. ”Rahat loppu”, vetoaakin suoraan päättäjiin ja se on erittäin ajankohtaisen aiheen äärellä. Ehkä tämä kuva päättyy vielä jonain päivänä jonkun poliittisen päättäjän katseen alle?

Kuva 6. Rahat loppu.

heartheyouth

SEURATAAN

13 tykkäystä

4 pv

heartheyouth Hei päättäjät, älkää leikatko opiskelijoilta! Mekin tarvitaan rahaa! #kuuleksmua #munääni #aamulehti #heartheyouth @avyl3x

Lisää kommentti...

...

4.3. Nuorisotyö monikulttuurisen nuoren yhteiskunnallisena kiinnittäjänä

Nuoret toivat haastatteluissa esille, että he kokivat nuorisokahvilan mielekkääksi, turvalliseksi ja yhteisölliseksi paikaksi valokuvaprojektille. Yksi nuorista olisi kaivannut välillä rauhallisempaa toimintaympäristöä, koska meteli vaikutti keskittymiseen. Honkasalo, Soutto ja Suurpää (2007, 12) ovat todenneet monikulttuurisille nuorille teettämien kyselyidensä pohjalta, että juuri nuorisotalo on monelle vastikään Suomeen tulleelle nuorelle turvallinen ympäristö lähiyhteisöön kiinnittymiselle. Tämä näkyi myös tutkimusaineistossa. Turvallinen ympäristö tukee osallistumista ja ryhmään kiinnittymistä. Loppukyselyissä nuoret saivat antaa arvosanan työpajan ryhmähengelle asteikoilla heikko/ hyvä /erinomainen. Kaksi nuorta antoi ryhmähengelle arvosanan hyvä ja kaksi arvosanan erinomainen. Loppukyselyn tulokset heijastelevat samaa ajatusta, joka välittyi yhteisissä kohtaamisissa nuorten kanssa. Tämä antaa viitteitä siitä, että ryhmä koettiin turvalliseksi yhteisöksi toimia ja osallistua.

Juha Niemisen (2007) nuorisotyön neljästä perusfunktioista valokuvaprojektimme lähestyi nuorisotyön sosiaalifunktiota, jonka tavoitteena on kiinnittää nuori omaan lähiyhteisöönsä sekä yhteiskuntaan. Niemisen mukaan nuorisotyöstä löytyy myös poliittinen sosiaalisiaatio, joka pyrkii opettamaan nuoria kansalaisyhteiskuntaan ja vaikuttamaan poliittisesti. Tähän tavoitteeseen antamamme valokuvausteema lähtökohtaisestikin pyrki. Sosiaalisiaatio alkaa kuitenkin lähiyhteisöön kiinnittymisestä, mikä kiteytyy myös hienosti Kotilaisen ja Rantalán (2007, 123) lauseessa: ”Parhaimmillaan vaikuttajaksi kasvamista motivoi halu kuulua yhteisöön.” Olen tuonut jo esille tutkijan ja nuoren välisen suhteen merkitystä osallistavassa projektissa. Kytken sen osaksi nuorisotyötä, koska tutkimuksen onnistumisen kannalta oli merkittävää, että toimin nuorisotyössä ja tunsin ryhmään osallistuneita nuoria. Tätä todentaa myös se, että nuorilla, joita en tuntenut entuudestaan, oli haastavinta sitoutua valokuvaprojektiin. Seuraava haastattelupätkä kuvaa erästä tällaista tilannetta, jossa työtaustallani oli konkreettinen vaikutus projektin onnistumiselle.

***Haastattelija:** Miltä tuntui lähteä mukaan tällaiseen projektiin?*

***Pablo:** No mä muistan vielä sen kun te tulitte silleen Pate tulepa tänne ja mä olin silleen eii..*

(Haastattelija naurahtaa)

***Pablo:** No mä tein ja mä sain kuulla teiltä ja mä menin silleen, että ei, ei jaksa. En kykene siihen, mutta sitten... sä taas kerran pistit mut taas innostumaan siitä ja sit sä sanoit, että tästä voi tulla jotain kivaa ja sitten mieli vaihtui, kun sä tulit ja sä olit yks tuttu. Menin ensin epäluuloisesti, mutta sit olikin ihan jees.*

***Haastattelija:** No olisikö lähtenyt, jos mä olisin ollut joku vieras tyyppi?*

***Pablo:** No itse asiassa en olisi lähtenyt... en olisi lähtenyt mielellään.*

Pablo kuvasi valokuvaprojektiin lähtemistä humoristisesti, mutta samalla totuudenmukaisesti. Näin olin itsekin aistinut tilanteen, kun houkuttelin Pablon mukaan projektiin. Tämä kuvaa hyvin myös nuorisotyön perusluonnetta innostaa ja houkutella nuoria erilaisiin toimintoihin ja harrastuksiin mukaan (kts. Nieminen 2007; Cederlöf 1998). Tämä perustehtävä on kirjattu myös nuorisolakiin. Haastatteluissa nuoret korostivat tulevaisuuden hyvin kuulluksi omissa yhteisöissään ja sen, että heillä on tarve tulla kuulluksi. Pari nuorta koki vaikuttamismahdollisuutensa suorastaan erinomaisiksi,

mikä kertoo siitä, että minä olin saanut pari aktiivista vaikuttajanuorta mukaan valokuvaprojektiin, koska tunsin heidät työni kautta. Tutkimukseni kannalta olisin toivonut niin sanottujen passiivisempien nuorten löytämistä projektiin, mutta lopulta minulla oli valmiiksi läheiset suhteet juuri näihin nuoriin, jotka löysivät tiensä tutkimukseeni. Projektin ja haastatteluiden aikana löytyi kuitenkin haasteita, jotka osuvat myös näiden ”aktiivisten nuorten” kohdalle. Kasvaminen monikulttuurisena nuorena yhteiskunnassa ei ole aina helppoa ja nämä kokemukset sanallistuivat haastattelujen kautta. Kolme neljästä nuoresta toivat haastattelussa ilmi mahdollisiksi haasteiksi kielitaidon ja ihmisten asenteet. Yksi nuori ei nähnyt haasteita yhteiskuntaan kiinnittymisessä monikulttuuristen nuorten osalta, mutta toisaalta hänenkin haastattelussa oli viitteitä aiemmin kohdatuista haasteista. Alla on kahden nuoren erilaiset kokemukset suomalaisen yhteiskuntaan kuulumisesta.

Haastattelija: *Okei. Koetko sä olevasi Suomalaista yhteiskuntaa?*

Pablo: *(Pitkä hiljaisuus). Tää on vaikea kysymys... (pieni hymähdys). No se on siinä ja siinä. Mutta kyllä mä olen Suomen kansalainen ja Suomen kansalaisella pitäisi olla oikeus kertoa oma mielipiteensä jonkun verran ja jokaisella on omat mielipiteensä joita voi ilmaista seuraamuksia vastaan, mutta en mä ihan vielä tunne itseäni, miten sä sanoit, kuuluvaksi johonkin Suomen kansanryhmään... vielä. Ei ole tullut vielä semmonen, kun mulle tulee valitettavasti semmonen, että jotkut ihmiset saa mut ymmärtämään, että sä et kuulu tähän Suomen yhteisöön ja se harmittaa, mutta en mä voi antaa kuitenkaan niiden mielipiteen paljon vaikuttaa tähän. Mut en mä ihan vielä tunne kuuluvani suomalaisen... kuuluvan kansalaiseksi.*

Aladdin taas korostaa omassa haastattelussa, ettei ei koe syrjintää suomalaisessa yhteiskunnassa.

Haastattelija: *Mut koetko sä et sä oot osa suomalaista yhteiskuntaa?*

Aladdin: *Koen. Se miten mä puhun suomea, se miten mä käyttäydyn, pukeudun. Jos sä puhut mun kanssa. Siis mä oon kuullut tätä tosi monta kertaa. Jos mun kanssa puhuis puhelimessa ja mä en sanois mun nimeä missään vaiheessa, niin musta ei ymmärtäis, et mulla olis etninen tausta. Mä oon itte suomalainen, mun nimi on Aladdin ja mä oon muslimi ja mä oon vähän tummempi. Et et, vähän kauemmin oon ollu siinä grillissä.*

Haastattelija: *Mut ooksä kohdannut joskus jotain vastakkaista? Sillä, et sä oot vähän tummempi ja sun nimi on Aladdin?*

Aladdin: ... En mä sinänsä. Mulla oli silleen, et pienenä mua kiusattiin ja mä olin vähän erilainen mut vaan kasvoin siitä, mutta ei mulla muuten oo ollut. Et ei, ei mua kohdella mitenkään maahanmuuttajana tai ulkomaalaisena, et ihan suomalaisena kohdellaan.

Pablon haastattelussa tulee selvästi esille se, että hän on törmännyt kielteisiin asenteisiin. Huomasin tämän useammassa kohtaa haastattelua, kun Pablo yritti alkuun hieman väistellä kysymystä. Kysymyksen alkuun syntynyt pieni hiljaisuus sisälsi surumielisyyden tunnelmaa, kun Pablo pohti, kuinka asettaa sanansa vaikeaan kysymykseen, joka pitäisi olla hänen itsensäkin mukaan yksi hänen perusoikeuksistaan. Olen tuntenut tämän nuoren monta vuotta ja haastattelussa näin iloisessa Pablossa uuden haikean puolen, kun hän puhui joidenkin ihmisten kielteisistä asenteista hänen kansalaisuuttaan ja oikeuksiaan kohtaan. Aladdin taas oli kova tarve todistaa, ettei koe syrjintää. Haastattelun aikana tuli sellainen olotila, kuin hän olisi halunnut vakuuttaa minulle suomalaisuutensa, jota toki en halunnut missään nimessä kyseenalaistaa. Haastattelussa hän tuo esille sen, että kukaan ei edes huomaisi hänen taustojaan, jos kuulisi puhelimesta vain hänen äänensä. Aladdin käyttää ilmaisua: “vähän kauemmin olen ollut siinä grillissä” ja viittaa siihen, että häntä kiusattiin lapsena. Joitain kokemuksia ulkopuolisuudesta on myös Aladdinilla. Tämän jälkeen hän on ikään kuin rakentanut itsestään vahvemman. Tulkitsen tämän kuitenkin yhdeksi monikulttuurisen nuoren haasteeksi kiinnittymisessä yhteiskuntaan. Kieleen, ihonväriin ja nimeen liittyvät ennakoasenteet elävät edelleen vahvasti suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuoren pitää sulautua luontevaksi osaksi vallitsevaa kulttuuria tullakseen hyväksytyksi ja se tuntuu väärältä. Paulo Freire (1970, 121- 122) kirjoittaa kulttuurisesta omimisesta (*cultural invasion*), joka johtuu kulttuurisesta ja ekonomisesta vallasta. Yhteiskunnassa on aina erilaisia valtahierarkioita ja luokkarakenteita. Suomalainen yhteiskunta eroaa paljon Freiren kotimaasta Brasiliasta, mutta myös täällä on nähtävissä erilaisia mahdollisuuksia käyttää omaa ääntään, jos ihminen ei täytyä jotain tietynlaista määriteltä normia. Uskon, että tämä on yksi iso haaste nuorisotyölle. Tätä ajatusta tukee Tomi Kiilakoski (2007, 61) jonka mielestä kriittisen pedagogiikan tarkoitus nuorisotyölle on kohdistaa katse yhteiskunnan korjaamiseen, sekä mahdollistaa avoimempaa tulevaisuutta. James. A. Banksia (2007) mukailten nuorten kanssa toimivien aikuisten tulee peilata mihin arvoihin he nuoria kasvattavat.

Nuoret tuntuivat olevan hyvin tietoisia yhteiskunnan ongelmakohdista ja kolme neljästä nuoresta toi esille, että yhteiskuntaan on syytä vaikuttaa. Seuraava haastattelulainaus sanoo hyvin ytimekkääksi, miksi yhteiskuntaan vaikuttaminen on tärkeää. Se tuo myös esille, sen, että haastatellut nuoret kokevat, että yhteiskuntaan voidaan vaikuttaa tekojen ja toiminnan kautta.

Haastattelija: *“Onko yhteiskuntaan vaikuttaminen sun mielestä tärkeää?”*

Emilia: *“No on se, koska, niin. Yhteiskunta ku on nyt vähä fucked up tällä hetkellä niin ois tärkeä, et saatais se kuntoon.”*

Osallisuuden keskeinen ydin on ihmisen kunnioittaminen ja keskinäinen dialogi (kts. Paulo Freire 1970; Tomi Kiilakoski 2007). Nämä olivat myös keskeiset alueet valokuvaprojektissamme. Dialogi syntyi luontevimmin juuri kasvokkain kohtaamisissa, joissa keskustelu soljui luontevasti eteenpäin. Ohjaajan tehtäväksi jäi varmistaa, että jokaisen ääni tuli tasapuolisesti kuulluksi.

“Yritän löytää Pablon unelmia, mutta ne tuntuvat olevan vaikeammin löydettävissä kuin Emilian. Pablo ilmaisee, että hän ei halua vaikuttaa vaan omiin asioihinsa vaan laajemmin suuremman joukon asioihin. Selvitämme, että tämä ei toki ole mikään ongelma, mutta välillä on hyvä miettiä mihin itse haluaa muutosta ja sitä kautta vaikuttaa myös laajempaan joukkoon. Emilia dominoi edelleen keskustelua ja yritämme kääntää keskustelua huomaamattomasti Pablon suuntaan. Lopulta Pablo sanoo, että hän pitää Suomesta ja Tampereesta ja haluaa kaiken pysyvät samanlaisena. Rauhallisena. Kysyn mitkä ovat Pablon lempipaikkoja rauhallisessa Tampereessa. Hänen mielestä Keskustori ja Koskipuisto ovat parhaita kuvauspaikkoja tähän.” Havaintopäiväkirja 12.11.2015

Seuraava keskustelu syntyi ohimennen kuvausretkellä Tampereen keskustassa. Keskustelut liukuvat kuin vahingossa yhteiskunnallisiin teemoihin, koska vaikuttamisen tema oli kokoajan läsnä kaikessa toiminnassamme. Meidän aikuisten tehtävänä oli tarttua nuorten tarjoamiin syötteihin. Jokainen kysymys, jopa pieni provokaatio, ansaitsi vastauksensa. Tomi Kiilakoski (2007) kirjoittaa, että dialogi on taitoa nähdä nuori ainutkertaisena. Paulo Freire (2005) näkee taas dialogissa mahdollisuuden huumorille, jonka avulla voidaan eläytyä ja iloita yhdessä. Se on myös keino nähdä asioita välillä toisin. Seuraava katkelma kuvaa hyvin tällaista tilannetta.

“Kävelyn lomassa käydään monenlaista keskustelua. Emilia kysyy pienellä nuoruuden uholla maustettuna “Kuka menee enää tänä päivänä naimisiin?” Minä ja Juho nostamme hilpeästi käden ylös. Tämäkin aihe puhutaan läpi, että jokaisella ihmisellä on henkilökohtainen valinta tehdä elämästään oman näköisensä: naimisiin ei ole kuitenkaan pakko mennä. Emilia myös kertoo olevansa enemmän anarkistinen vaikuttaja, kuin perinteinen vaikuttaja. Minä sanon tämän olevan ok. Kunhan on kiinnostunut vaikuttamisesta.” Havaintopäiväkirja 12.11.2015

Tämä haastattelupätkä kuvaa hyvin tilannetta, jossa keskustelemme asenteista ja arvoista. Dialogissa pyrittiin kunnioittamaan nuorten omia arvoja, mutta samanaikaisesti myös haastoimme miettimään kriittisesti myös aihetta toisesta näkökulmasta. Naimisiin meneminen toimi loistavana esimerkkinä aiheen monipuolisesta tulkinnasta. Onko valinta yhteiskunnan painostuksen sanelema vai yksilöiden oma henkilökohtainen oikeus?

Toinen ohikiitävä yhteiskunnallinen keskustelu käytiin viimeisellä tapaamiskerrallamme nuorisokahvilassa. Olimme teemoittaneet kaikki kuvat yhdessä ja ripustaneet ne näytteille. Lopuksi ihailimme aikaansaannoksia yhdessä ja lempeä yhdessäolo soljui luontevaksi keskusteluksi. Emilian havainto vahvistaa sitä ajatusta, että nuori voi saada äänensä kuuluviin nuorisotyön keinoin. Meidän nuorisotyössä pitää vain osata tarttua nuoren vaikuttamisen paikkoihin.

“Jäämme Emilian kanssa juttelemaan vaikuttamisesta ja Emilia päivittelee kuinka kauan tasa-arvoisen avioliittolain läpimenon kanssa meni ja joidenkin ihmisten “vanhanaisista” mielipiteistä liittyen lakimuutokseen. Puhumme siitä, että kaikilla on kuitenkin oikeus erilaisiin mielipiteisiin ja meillä jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Keskustelun aihe muuttuu siihen, että Emilia kokee hyväksi vaikuttamisen paikaksi sen, että tuntee niin monta nuorisotyöntekijää Tampereen nuorisopalveluissa. Minua hymylyttää.” Havaintopäiväkirja 19.11.2015

Havaintopäiväkirjan otteet kertovat siitä, että yhdessäolo ja dialogi olivat merkittävässä asemassa luottamuksen rakentajana. Valokuvaaminen ei ollut ainoa elementti osallisuuden vahvistajana, vaan kokonaisuus syntyi yhdessäolon, keskustelun, valokuvaamisen ja mediajulkaisujen kautta.

4.4. Yhteenveto

Tutkimuksen keskeisimmät tutkimustulokset voidaan tiivistää muutamaa lauseeseen.

1. Osallistava valokuvaus ja mediajulkaisut toimivat monikulttuurisen nuoren yhteiskunnallisena kiinnittäjänä.
2. Mediakasvatus monikulttuurisessa nuorisotyössä edellyttää luottamusta ja dialogia nuoren ja ohjaajan välillä.

Monikulttuurinen nuori kokee herkemmin haasteita yhteiskuntaan kiinnittymisessä ja tämän vuoksi nuorisotyössä tarvitaan kriittisen pedagogiikan otetta. Tutkimustulokset osoittavat sen, että osallistava valokuvaus ja mediajulkaisu yhdessä tukevat nuorten osallisuuden tunnetta.

Avoimessa nuorisotyössä osallistavan valokuvauksen menetelmien tulee olla joustavia ja nuorten ehdoilla toimivia. Mediakasvatus avoimessa monikulttuurisessa nuorisotyössä tulee perustua luottamuksellisiin väleihin ohjaajan kanssa ja toimia nuorten oman ajankäytön ehdoilla. Heli Heino (2014) pääsi samantyyppisiin johtopäätelmiin pro graduunsa. Hän huomasi omassa toimintatutkimuksessaan, että mediakasvatuksen onnistumisen kannalta hänen piti nojata nuorisokahvilassa työskentelevien aikuisten tukeen, koska heillä oli valmiiksi luottamukselliset välit nuoriin.

Mediakasvatusta ohjaavan aikuisen tulee olla nuorille tuttu ja luottamusta herättävä aikuinen. Ohjaajien ja muiden nuorten tuki ovat toiminnan onnistumisen kannalta oleelliset kulmakivet. WhatsApp-sovellus toimii hyvin sosiaalisten yhteyksien ylläpitäjänä, mutta onnistunut mediakasvatus vaatii silti aitoa läsnäoloa ja kohtaamista, jossa syntyy luontevia yhteiskunnallisia keskusteluita. Mediatuotosten julkinen esittäminen lisää osallisuuden tunnetta, koska tuotokset saavat laajemman yleisön ja sitä kautta valokuvan ottanut nuori saa tunteen siitä, että on tullut nähdyksi ja kuulluksi.

Nuorisotyö tarjoaa monikulttuuriselle nuorelle turvallisen paikan lähiyhteisöön kiinnittymiselle. Tämä on otollinen maaperä yhteiskuntaan kiinnittymiseen ja aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamiselle, jos nuorisotyö ottaa osallistavat toimintamenetelmät käyttöönsä.

Valokuvaprojekti ei tarjonnut nuorille uutta mediaosaamista, mutta tarjosi nuorille mahdollisuuden katsoa maailmaa kriittisesti valokuvan kautta. Mediakasvatuksen tärkeä tehtävä on nähdä media nuorten aktiivisen kansalaisuuden vahvistajana (esim. Kotilainen ja Rantala 2008; Herkman 2007).

Lopulta puhdas vaikuttaminen, eli muutoksen aikaan saaminen, jäi valokuvaprojektista pois ja tätä elementtiä haluaisin nähdä jatkossa osallistavassa valokuvauksessa nuorisotyön kentällä. Esitän luvussa viisi käytännön kehityskohteita nuorisotyöhön, sekä ajatuksia jatkotutkimukselle.

5. POHDINTAA

5.1. Osallistava valokuvaus ja mediajulkaisut tukevat nuorten osallisuuden tunnetta

Tutkimus osoittaa, että osallistava valokuvaus yhdistettynä tuotosten julkaisuun antavat nuorille osallisuuden kokemuksen. Tutkimustulos saa tukea Tomi Kiilakoskelta (2007), jonka mukaan osallistumisen ehtona on aina nuoren tunteen lisäksi yhteisön tuki. Tutkimus näyttää, että osallistavan valokuvauksen osalta tuki tulee omalta viiteryhmältä ja kuvan katsojalta, yleisöltä. Minun tulee kuitenkin huomioda, että kaksi tutkimukseen osallistuvaa nuorta ovat jo aktiivisesti mukana perinteisiä osallisuuden menetelmiä tukevissa toiminnoissa, kuten oppilaskunnan hallituksessa. Heille aktiivisuus on kasaantunut ja heillä on jo myönteisiä kokemuksia osallisuudesta. Sami Myllyniemi (2013) tulkitse Nuorisobarometrin kyselytutkimuksesta viitteitä siitä, että aktiiviset nuoret innostuvat osallisuuden menetelmistä ja haluavat myös laajentaa osallisuuden tapoja. Tutkimuksen lähtökohtana ei ollut etsiä aktiivisia nuoria valokuvaprojektiin, mutta tähän lopputulemaan vaikutti se, että olin luonut luottamukselliset välit juuri näihin nuoriin. En voi siis vetää johtopäätöstä, jonka mukaan menetelmä toimisi kaikkien monikulttuuristen nuorten kohdalla. Näin ei varmasti ole, koska valokuvaprojektimme koki myös takapakkeja monikulttuurisessa nuorisokahvilassa. Toisaalta Myllyniemeltä löytyi myös tulkintaa siitä, että vähemmistöryhmiin kuuluvat nuoret saattavat olla kiinnostuneempia yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, koska ilmeisesti marginaalissa olemisen ruokkii halua muutokseen. Toki vähemmistö pitää sisällään laajan joukon erilaisia nuoria, kuten esimerkiksi suomenruotsalaisia, saamelaisia, seksuaalivähemmistöjä ja maahanmuuttajataustaisia nuoria, joten tätä tilastoa ei voi tarkastella vain monikulttuurisesta näkökulmasta. Se antaa kuitenkin ajatuksen siitä, että marginaalissa eläminen saattaa antaa halun tehdä muutosta, jos toimintatavat ja mahdollisuudet tarjotaan oikealla tavalla. Honkasalon ja Souton (2007) mukaan monikulttuuristen nuorten tasa-arvoinen mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin aiheisiin, tulee huomioda nuorisotyössä, jottei nuoria nähdä vain passiivisina toiminnan kohteina. Projektissamme Emre antoi pilkahduksen siitä, että valokuvaus voi antaa osallistavan kokemuksen myös sellaiselle nuorelle, jolla ei ole minkäänlaista aiempaa kosketusta formaaleista osallisuuden kanavista ja jolle

vaikuttaminen ennen projektiamme oli vieras käsite. Emren haastattelusta käy ilmi, että hän koki oman valokuvansa tärkeäksi ja mahdollisesti myös vaikuttavaksi. Tässä tapauksessa voidaan puhua osallisuudesta voimaantumisen kautta, jossa ihminen huomaa oman kykynsä toimijana (Gretchel 2007).

Tutkimuksen mukaan nuorisotyöntekijällä on merkittävä rooli nuorten mediakasvatukseen sitouttamisessa, joten on tärkeää kouluttaa nuorisotyöntekijöitä osallistaviin mediakasvatuksen menetelmiin. Haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret arvostivat niin sanottua perinteistä mediaa, kuten lehtiä ja televisiota julkaisukanavina, joten näiden medioiden hyödyntäminen voi olla hedelmällistä osallisuuden tunteen vahvistajana. Tutkimus osoittaa kuitenkin sen, että tärkeintä on teosten näkyvyys omalle lähiyhteisölle, jotta nuori voi saada tunteen siitä, että joku toinen jakaa saman mielipiteen ja ajatuksen. Monikulttuurinen nuori tarvitsee tukea ja kannustusta oman vaikuttamisosallisuutensa löytämiseen. Tutun ja turvallisen ohjaajan lisäksi voimaantumista tuottavat julkiset vierailijat, jotka tuovat sisältöä toiminnalle. Dialogi ja kunnioittaminen ovat merkittävässä asemassa valokuvaamisen ja julkaisemisen lisäksi. Tutkimuksen mukaan osallistavan valokuvauksen monikulttuurisessa nuorisotyössä tulee olla joustavaa ja nuorten ehdoilla toimivaa.

5.2. Mediakasvatus monikulttuurisessa nuorisotyössä vaatii luottamusta

Tutkimus osoittaa, että mediakasvatus monikulttuurisessa nuorisotyössä on haasteellisesta. Onnistuessaan se voi kuitenkin palkita nuoren sosiaalisella ja vaikuttamisosallisuudella. Onnistuminen vaatii kuitenkin luottamusta aikuisten ja nuorten välillä, joka syntyy vain ajan kanssa. Mediakasvatukseen monikulttuurisessa nuorisotyössä tarvitaan freireläisen pedagogiikan otetta, jossa oppiminen tapahtuu omien oivallusten kautta ja jossa ohjaaja ja ohjattava ovat samalla viivalla oppimassa (kts. Freire 1970; Herkman 2007). Nuoret ovat taitavia mediankäyttäjiä ja valokuvan jakaminen Instagram-sovellukseen on heille normaalia arkipäivää. Silti valokuvalla vaikuttaminen on heille vieraampi toimintamuoto ja he tarvitsevat tähän aikuisilta tukea ja kannustusta. Valokuvien tarinallisuus ja vaikuttavuus syntyi kuvan ja tekstin yhdistyessä. Oman näkökulman ja tarinan kertominen ei ole nuorelle helppoa, joten tämä vaatii tukemista ja kannustamista muulta vertaisryhmältä sekä ohjaajilta. Luottamuksen rakentamiseen voi hyödyntää sosiaalista mediaa, kuten WhatsAppia, joka ylläpitää vuorovaikutusta. Sosiaalinen media ei kuitenkaan korvaa aitoa kohtaamista, jossa syntyy luontevasta erilaista kanssakäymistä. Nuorisotutkijat ovat lähes yksimielisiä siitä, että osallisuus tulisi nähdä vielä vahvemmin arjen toiminnan tasolla ja yhteisöllisyydessä, jossa nuoret

nähdään arvokkaina ja heidän toimijuus tunnistetaan (esim. Kallio, Stenvall, Bäcklund & Häkli 2013; Kiilakoski 2007, 2013; Gretchel 2007). Monikulttuurinen nuori saattaa kohdata haasteita yhteiskuntaan kuulumisen kanssa, joten turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä voidaan lähteä rakentamaan lähiyhteisöissä. Kun nuoren toimijuus ja osallisuus tunnistetaan nuorisotyössä, on helpompi lähteä vaikuttamaan yhteiskunnallisella tasolla ja ottaa kantaa laajempiin kysymyksiin (kts. Kiilakoski 2007). Tämä tukee David Kerrin (1999) ajatusta vahvasta demokratiasta, jossa kansalaiset tunnistavat omat vaikuttamismahdollisuudet ja osallisuus eivät kasaudu vain vahvimmille.

5.3. Osallistavan valokuvauksen kehittämisestä nuorisotyössä

Osallisuudesta puhutaan paljon nuorisotyön kentällä, mutta termi on hankala todentaa sen moninaisuuden takia (esim. Gretchel 2007; Kallio, Stenvall, Bäcklund, Häkli 2013). Tutkimus osoitti sen, että nuorisotyöllisellä kannustuksella osallistavasta valokuvasta voidaan saada aidosti osallistavaa toimintaa, jos toimintaa ohjaa tuttu luottamusta herättävä aikuinen. Tutkimuksen pohjalta kehittämis ehdotukseni on, että nuorisotyöhön tarvitaan nuorisotyöntekijöiden mediataidollista lisäkoulutusta ja kriittisen pedagogiikan tavoitteita kasvatukseen, jotta työntekijöillä olisi aidosti välineitä toteuttaa kriittistä mediakasvatusta. Aktiivisuuden käänköpuolena on äänestäjäkansalaisuus. Ajatus yhteiskunnasta, jossa kansalaisen tärkein tehtävä on käydä äänestyskopissa ja valta on keskitetty ainoastaan eliitille. Tämä johtaa helposti ihmisten passivoitumiseen ja pettymykseen demokraattista päätöksentekoa kohtaan. (kts. Vesikansa 2007).

Tomi Kiilakoski (2007) näkee äänestäjäkansalaisuuden osallisuuden uhaksi ja tilana johon nuorisotyön tulisi kriittisellä pedagogiikalla puuttua. Osa tutkimukseen osallistuneista nuorista koki vaikuttamismahdollisuutensa erinomaisena, joten heidän osallistavan valokuvauksen haasteen kokeilla menetelmää niiden nuorten kanssa, jotka eivät usko formaaleihin vaikuttamiskanaviin tai kokevat vaikuttamisen yhteiskuntaan vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Uskon, että nuorisotyön kenttä tarvitsee konkreettisia pelivälineitä laajemman nuorten joukon osallistamiseen, jottei osallisuus kasautuisi ainoastaan kaikkein aktiivisimmille nuorille. Tutkimus osoitti, että mediakasvatuksessa ja osallistavissa menetelmissä toimivat rennot ja nuorten vapaa-aikaan sopivat toimintatavat. Avoin nuorisotyö ei kaipaa raskaita formaaleja osallistamisen rakenteita, vaan konkreettisia keinoja osallistaa nuoria näkemään vaikuttamisen paikkoja omasta arjestaan. Tutkimustulosten pohjalta konkreettinen keino lisätä nuorten osallisuutta voisi olla osallistavan valokuvauksen ohjeistus tai

koulutus nuorisotyöhön. Tämä voi olla lähtöisin mediakasvatuksen opiskelijoilta Tampereen yliopistolta tai muilta mediakasvatuksen ammattilaisilta.

Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen tulee kulkea käsi kädessä käytännön ja teorian yhdistyessä. Osallistavasta valokuvauksesta ja ylipäättänsä osallistavista mediakasvatuksen menetelmistä nuorisotyössä on todella vähän tutkimustietoa ja lisätutkimusta tarvitaan edelleen. Lisää tutkimusta tarvitaan varsinkin niiden nuorten parissa, jotka eivät tavanomaisesti saa omaa ääntänsä kuuluviin yhteiskunnassa. Tämän tutkimus viitoittaa lisätutkimukselle, jossa monikulttuuriset nuoret nähdään toimijoina. Mitä annettavaa osallistavalla valokuvalla ja mediakasvatuksella voisi olla juuri maahan tulleille turvapaikkaa hakeville nuorille? Ennen kaikkea tutkimus tarvitsee myös rakenteellisia mahdollisuuksia, etteivät yksittäiset tutkimukset jäisi vain kokeellisiksi projekteiksi ja tutkimustuloksiksi. Nuorten marginalisaatiosta ja syrjäytymisestä niiden ehkäisystä kuullaan paljon juhlapuheita, mutta puheet ovat kaukana konkretiasta. Esimerkiksi Opetus- ja kulttuuriministeriö voi linjata mihin suuntaan nuorisotutkimusta ja sen rahoitusta lähdetään valtakunnallisesti kehittämään.

6. TUTKIMUKSEN ARVIOINTIA

Tutkimuksessa puhutaan tutkimuksen reliabiliteetista ja validiudesta. Reliabiliteetti tarkoittaa niiden satunnaisten tekijöiden poistamista, jotka ovat voineet vaikuttaa tulosten syntyyn. Validius tarkoittaa sitä, että vastaako tutkimus siihen mihin se on tarkoitettu, eli vastaako tutkimus valittuun tutkimuksen tavoitteeseen. Termit ovat syntyneet kvantitatiivisen tutkimuksen perinteestä, jossa tutkimustulokset ovat mitattavissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa nämä saavat kuitenkin uudenlaisia tulkintoja. Esimerkiksi tapaustutkimuksessa tekijä voi aiheellisesti ajatella, että jokainen tapaus on yksilöllinen, eikä ole näin mitattavissa perinteisten arvioiden mukaan. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta takaavat huolellinen ja tarkka selostus kaikista tutkimuksen vaiheista. Tämä sisältää kaikki olosuhteet ja häiriötekijät havainto- ja haastattelutilanteissa, sekä tutkijan oma tarkastelu tilanteesta ja mahdolliset virhetulkinnat. Lukijaa helpottaa tutkimuksen arviointi, joka sisältää mahdollisesti suoria lainauksia ja autenttisia dokumentteja tutkimusaineistosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2001, 232.) Olen halunnut värittää tutkimustani autenttisella tutkimusaineistolla havaintopäiväkirjan katkelmien, haastattelupätkien, loppukyselyiden vastausten ja valokuvien muodossa, jotta niistä kuuluisi aidosti nuorten oma ääni. Olen kuitenkin pyrkinyt käyttämään vain sitä osaa aineistosta, joka on oleellista tutkimuskysymyksen kannalta. Samalla olen halunnut kuvata myös tutkimuksen vaikeudet ja haasteet, koska niiden kautta tapahtui monia oppimisia ja tutkimuksen kannalta oleellisia löytöjä.

Tutkimuksen validius on se, kuinka hyvin vastaan tutkimuskysymykseeni: miten osallistava valokuvaus toimii mediakasvatuksena monikulttuurisessa nuorisotyössä? Keskeisin tutkimustulokseni on se, että osallistava valokuvaus toimii mediakasvatuksena nuorisotyössä, kun se tapahtuu nuorten ehdoilla ja siinä toteutuu dialogi ja mediatuotokset julkaistaan muulle yhteisöille. Tutkimukseksi laajentaa osaltaan Salla Hongiston (2015) pro gradu -tutkimusta osallistavasta valokuvauksesta, mutta koska tutkimusta on aiheesta tehty vähän, on siihen vielä tarvetta.

Nuorisotutkimuksen kentällä tutkijan tulee tarkastella myös nuorten suhdetta tutkimukseen. Noora Pyyry (2015, 151) kuvaa osallistavaa nuorisotutkimusta siten, että tutkijan tulee reflektoida koke-

maansa ja välillä katsoa ohi yleistyksien ja akateemisen tiedon ja suunnata katse käytännön kentällä ja nuorten kohtaamisiin. Todellinen tutkijan ja nuorten ääni on löydettävissä näissä kohtaamisissa reflektion kautta. Nuorisotutkijan tulee kuitenkin aina punnita omaa asemaansa suhteessa nuoreen ja olla myös tietoinen, että suhde nuoreen voi muuttua prosessin aikana. Pyyryn mukaan on myös syytä kiinnittää huomiota missä haastattelut nuorten kanssa pidetään. Pidimme haastattelut nuorisokahvila Uniikissa, sekä nuorisopalveluiden toimistolla nuorille sopivaan ajankohtaan. Haastattelin itse kahta valokuvaprojektiin osallistunutta nuorta ja opiskelijaparini taas kahta muuta nuorta. Olen tuonut esille sen, että käytin nuoriso-ohjaajan asemaa saadakseni nuoret mukaan valokuvaprojektiin. On myös mahdollista, että nuoret vastasivat toiveeni mukaan haastatteluissa. Uskon silti, että luottamukselliset välimme saattoivat pikemminkin auttaa nuoria kertomaan avoimesti oman mielipiteensä. Haastatteluista tukee havaintopäiväkirja, valokuvat ja hankkeen loppukyselyt, joihin nuoret vastasivat nimettömänä. Uskon erilaisten tutkimusmetodien antavan tutkimukselle lisää luotettavuutta.

Toimintatutkimus oli minulle ennen pro graduani vieras tutkimustapa. Olen oppinut osallistuvasta tutkimuksen teosta koko tutkimusprosessin ajan. Projektin alkupuolella vaivuin välillä epätoivoon osallistuvan metodini kanssa. Havaintopäiväkirjassa on kuvattu epätoivon hetkiä, kun nuorisokahvilan nuoret suhtautuivat epäilevästi ja varauksella tutkimukseen. Näissä tilanteissa auttoi se, että pystyin refleктоimaan tilannetta opiskelijaparini ja nuorisokahvilan ohjaajien kanssa ja etsimään heidän kanssaan uudenlaista ratkaisua tilanteeseen. Toimintatutkimuksessa tutkija on yksi tutkimusväline, joten minun täytyy tutkijana tehdä myös itsereflektiota. Olen tutkimuksessani tuonut esiin omat haasteeni nuorisotyön ja tutkijan välimaastossa. En ole peitellyt prosessin aikana syntyneitä satunnaisuuksia, joiden johdosta tutkimus on ottanut takapakkia tai uudestaan voimaa. Tutkimusaineiston keruu on ollut poukkoilevaa ja rönsyilevää. Nämä prosessin vaiheet kuuluvat osana toimintatutkimusta. Samoin se, että tutkimus kehittyy prosessin aikana. Toimintatutkimuksessa on oleellista se, että tutkija tuo oman minänsä tutkimuksen keskiöön. Parhaimmillaan se voi kuitenkin tuoda esille kaikkien tutkimukseen osallistuneiden osapuolten äänet. (Heikkinen, 2001.) Tutkimuksessa nuorten ääni pääsi parhaiten näkyviin suorissa lainauksissa ja valokuvissa. Tutkimukseen liittyvät valinnat ja tulkinta ovat kuitenkin olleet minun käsissäni, joten siltä osin se peittää alleen nuoren oman näkemyksen tilanteesta. Uskon, että nuorilla on oma uniikki näkökulmansa yhdessä käymästämme dialogista. Tutkimukseni ei täytä kanssatutkijuuden kriteereitä, joita muun muassa Noora Pyyry on käyttänyt omassa osallistavassa tutkimuksessaan nuorten kanssa (kts. Pyyry 2012). Nuorten kanssatutkijuus edellyttää, että nuoret osallistuvat aktiivisesti myös tutkimusaineiston analyysiin ja tutkimustulosten etsintään. Tässä tutkimuksessa aika ja resurssit eivät enää

riittäneet nuorten aktiiviseen tutkimusprosessiin osallistumiselle. Näkisin kyllä mielelläni tällaista rohkeaa tutkimusta enemmän varsinkin nuorisotutkimuksen osalta.

Uskon, että en ole kehittynyt ainoastaan tutkimuksen tekemisessä, vaan myös nuorisotyöntekijänä. Prosessi laajensi omaa näkökulmaani nuorten osallisuudesta ja antoi vahvuutta ja rohkeutta käyttää osallistavaa mediakasvatusta osana työtäni. Opin paljon tuntemistani nuorista valokuvaprojektin aikana ja aion jatkossa kannustaa muita nuorisoalan ammattilaisia katsomaan työtään kriittisen pedagogiikan silmin. Paulo Freireä (1970, 65) lainaten, "Only dialogue, which requires critical thinking, is also capable of generating critical thinking." Oma käännökseni: "ainoastaan dialogi, joka vaatii kriittistä ajattelua voi myös tuottaa kriittistä ajattelua".

LÄHTEET

Aaltonen Juhani & Syrjälä Leena (1999) *Tiede, toiminta ja vaikuttaminen*. Teoksessa Heikkinen, Hannu L. T., Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti (toim.) *Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja*. Jyväskylä: Atena Kustannus, s. 11 - 23.

Alasuutari, Pentti (1995). *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Banks, James. A. & McGee Banks, Cherry. A. (2005) *Multicultural Education*. Issues and Perspectives. University of Washington. Seattle.

Banks, James. A. (2007) *Educating citizens in a multicultural society*. Teachers College Press. New York.

Boog, Ben. W. M. (2003) The Emancipatory Character of Action Research, its History and the Present State of the Art. *Journal of Community & Applied Social Psychology*. 13: 426 - 438

Buckingham, David (2003) *Media Education: Literacy, learning and contemporary culture*. Cambridge: Polity Press.

Burris, Mary-Ann & Wang, Caroline (1997) *Photovoice: Concept, Methodology and use of Participatory Needs Assessment*. *Health Education & Behavior*. Vol 24(3), 369-387

Cederlöf, Petri (1998) *Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys - Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa*. Helsinki: Nykypaino.

Freire, Paulo (1970) *Pedagogy of the Oppressed*. New York: Continuum.

Gretschel, Anu (2007) *Nuori - Ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin*. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä - Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 243 - 262.

- Heikkinen, L. T. Hannu (2001) *Toimintatutkimus-toiminnan ja ajattelun taitoa*. Teoksessa *Ikkunoi-ta tutkimusmetoideihin I*. PS-kustannus: Jyväskylä.
- Heino, Heli (2014) *Kohti innostavaa mediakasvatusta nuorisotyössä*. Mediakasvatuksen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Herkman, Juha (2007) *Kriittinen mediakasvatus*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (1997) *Tutki ja kirjoita*. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna.
- Hongisto, Salla (2015) *Osallistava valokuvaus nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen edistäjänä*. Mediakasvatuksen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Honkasalo Veronika, Souto Anne-Mari & Suurpää Leenä (2007) *Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 16.
- Julkunen, Raija (2001) *Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalinen reformi Suomessa*. Tampere. Vastapaino.
- Kallio, Kirsi Pauliina, Stenvall, Elina, Bäcklund, Piia & Häkli, Jouni (2013) *Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä*. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*, 69–87. Helsinki: Gaudeamus.
- Kemmis, Stephen & Wilkinson Mervyn (1998) *Action research in practice: partnership for social justice in education*. London ; New York : Routledge.
- Kerr, David (1999) *Citizenship Education: An International comparison*.
- Kiilakoski, Tomi (2007) *Kasvu moneen suuntaan - Kriittinen pedagogiikka ja nuorisotyö*. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä - Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 57- 74.

- Kiilakoski, Tomi (2013) *Monenkirjavaa vaikuttamista: Nuorten useista kansalaisuuksista*. Teoksessa Myllyniemi, Sami. *Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013*. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 103 - 106.
- Kotilainen, Sirkku & Pienimäki, Mari (2015) *Syrjästä framille - Mediapedagogisia malleja nuoruuden taitekohtiin* -tutkimussuunnitelma. Tutkijan hallussa.
- Kotilainen, Sirkku & Rantala Leena (2008) *Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus*. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Kotilainen, Sirkku (2007) *Mediakulttuuri nuorisotyössä*. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä - Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 139 - 154
- Kotilainen, Sirkku & Suoninen, Annikka (2013) *Youth media participation: global perspectives*. Communication Management Quarterly CMQ. Communication Management Quarterly CMQ 29 (8), 37-60
- Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara (2009) *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.
- Kupiainen, Reijo (2015) *Monilukutaidon perusteet seminaari Helsingin luonnontiedelukion auditoriossa 26.2.2015*.
- Laitinen, Sirkka (2007) *Kuvaa ymmärtämään – visuaalisen mediatajun ja -taidon opettamisesta* Teoksessa Kynäslähti Heikki, Kupiainen Reijo & ja Lehtonen Miika (toim.) *Näkökulmia mediakasvatukseen*, 61–72. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007. Helsinki: Mediakasvatusseura ry.
- Myllynen, Milka (2016) *#Nuoretstradille #kuuleksmua? Mediajulkisuus ja monikulttuurisen nuoren identiteetti*. Mediakasvatuksen pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Myllyniemi, Sami (2013) *Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013*. Helsinki: Hakapaino Oy.
- The New London Group (1996) *A Pedagogy of Multiliteracies: Designin Social Futures*. Harvard Educational Review.
- Nieminen Juha (2007) *Vastavoiman hahmo - Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristö ja eetos*. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä - Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 21 - 43.

Nuoret estradille - toimijaksi monilukutaidolla - tutkimushankkeen esittely.

http://www.uta.fi/cmt/tutkimus/nuoret_estradille.html

Nuorisolaki 27.1.2006/72 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Pathak-Shelat, Manisha (2013) *Media Literacy and well being of young people: Theories, Methods and Policies in Global Perspective*. Publisher: Berlin: Springer.

Pienimäki, Mari (2013) *Valokuvien kriittinen tulkitseminen medialukutaitona ja lajityypittely sen kehittäjänä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston julkaisuja.

Pyry, Noora (2012) *Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyri-tyksiä*. Nuorisotutkimus 1: 35–53.

Pyry, Noora (2015) 'Sensing with' photography and 'thinking with' photographs in research into teenage girls' hanging out. *Children's Geographies* (13)2: 149–163.

Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila & Lindblom-Ylänne, Sari (2011) *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: WSOY.

Sassi, Sinikka (2009) *Mitä kuuluu yleisölle verkkoviestinnän aikakaudella?* Teoksessa Sirkku Kotilainen (toim.) *Suhteissa mediaan*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. s. 21 - 40

Shalini Lal, Tal Jarus, Melinda J. Suto (2012) *A scoping review of the photovoice method: Implications for occupational therapy research*. *Canadian journal of occupational therapy*. 79, 181 - 190.

Shingal, Arvind, Harter, Lynn.M, Chitnis, Ketan & Sharma Devendra (2004) *Participatory photography as theory, method and praxis: Analyzing an entertainment-education project in India*. ISSN/Online 212 - 227 Unisa Press.

Sumiala, Johanna, Suurpää, Leena, Hjelm, Titus & Tikka, Minttu (2015) *Studying Youth in the Media City. Multi-sided Reflections*. Teoksessa Kotilainen, Sirkku & Kupiainen Reijo (toim.) *Reflections on Media Education Futures. Contributions to the Conference Media Education Futures in Tampere 2014*. Sweden: Ale Tryckteam AB.

Stenvall, Elina (2013) *Osallista, osallistu, ole osallinen – mistä oikein on kyse?* Alue ja Ympäristö, Versus: Alue- ja ympäristötutkimuksen kriittinen keskustelusarja 1/2013.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet ihmistieteissä. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4>

Wang Caroline & Pies Cheri (2004) *Family, Maternal and Child Health through Photovoice*. Maternal and Child Health Journal, 8(2), June.

LIITTEET

Liite 1. Puolistrukturoidun teemahaastattelun runko

1. TAUSTA

- Kuka olet?
- Kuinka vanha?
- Mistä olet?
- Uniikin vakikävijä?
- Mitä varten yleensä tulet Uniikkiin?

2. PROJEKTI

- Miltä tuntui lähteä mukaan tällaiseen projektiin?
- Oliko vaikea sitoutua?
- Olisko pitänyt käyttää jotain muuta tapaa kuin Whatsappia ryhmän viestintään?
- Tuntuiko ympäristö oikealta? Olisiko ollut helpompi tavata jossain muualla, kuin nuoriso-

kahvilassa?

- Olisitko halunnut projektilta jotain muuta?
- Enemmän workshoppeja? Enemmän vierailijoita?

3. OMAN ÄÄNEN KUULUMIIN SAAMINEN JA IDENTITEETTI

- Saatko oman äänesi kuuluviin halutessasi?
- Milloin sitä pyritään vaientamaan, miksi?
- Onko sinulla tarve saada oma ääni kuuluviin?
- Vaikuttaako siihen se yhteisö, missä olet? Valtaväestö vrs. oma etninen ryhmä
- Koetko olevasi osa suomalaista yhteiskuntaa?
- Onko sinulla tai tovereillasi erilainen mahdollisuus saada ääni kuuluviin?
- Onko yhteiskuntaan vaikuttaminen tärkeää? Suomalaiseen, alkuperäiseen?
- Monikulttuurinen tausta; rikkaus vai heikkous?

4. VAIKUTTAMINEN JA SOSIAALINEN MEDIA

- Mitä sosiaalisen median kanavia käytät ja miksi?
- Tuntuuko sinusta, että Instagramin kautta voi vaikuttaa?
- Miten nuori voi mielestäsi henkilökohtaisesti vaikuttaa somen/muun median kautta?
- Onko eri asia pyrkiä vaikuttamaan omiin kuin yhteisön asioihin?
- Mitkä ovat niitä asioita, joihin haluat vaikuttaa?

5. JULKISUUS

- Mitä hyötyä julkisuudesta on sinulle?
- Mitä julkisuus on? Onko Instagram-tilisi julkisuudessa toimimista?
- Saitko tämän projektin kautta julkisuutta?
- Curly-lehden juttu, Instagram-tili ja Uniikin näyttely ovat kaikki julkisia. Merkitseekö

se jotain? Osaatko eritellä ovatko ne erilaisia merkityksiä?

- Julkisuudessa saatu tunnustus tai huomio; kasvattaako se kuulluksi tulemisen tunnetta vai onko sillä väliä?

Liite 2. Tutkimuslupa tutkittavilta

TUTKITTAVAN SUOSTUMUS

Ymmärrän, että *Nuoret estradille: toimijaksi monilukutaidolla* -tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Tiedän, että minulla on oikeus jäädä pois tutkimuksesta missä vaiheessa tahansa tai kieltäytyä vastaamasta esimerkiksi haastattelukysymyksiin ilman, että siitä koituu minulle mitään haittaa.

Jos keskeytän tutkimuksen, siihen asti kerättyä tutkimusaineistoa voidaan käyttää tutkimuksessa ilman yksilöiviä tietojani.

Ymmärrän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti nimettömyyttäni suojaten.

Julkaisulupa

Annan luvan työpajan myötä syntyneiden teosteni julkaisemiseen tutkimusjulkaisuissa, oppimateriaaleissa ja hanke-esittelyissä sekä hankkeessa yhteisesti sovituihin medioihin. Päätän, mitkä itsenäisesti tekemäni teokset saa julkaista. Yhteisteosten tekijät valitsevat yhdessä teokset, jotka saa julkaista.

Kaikkia teoksia, jotka laitan *Nuoret estradille* -hanketta varten perustettuihin sosiaalisen median tiloihin (esim. Facebookiin, Instagramiin, WhatsAppiin, blogiin), voidaan käyttää nimettöminä tutkimusjulkaisuissa, oppimateriaaleissa ja hanke-esittelyissä.

Luvat aineiston arkistointiin

Annan suostumukseni arkistoida minua koskevan teksti-, kuva-, ääni- ja videoaineiston käytettäväksi tutkimuksessa, opetuksessa ja opiskelussa.

Ymmärrän, että tietosuoja turvataan: esimerkiksi nimet ja muut yksilöivät tunnisteet poistetaan tekstitiedostoista sekä ääni- ja videotallenteiden pohjalta tehtävistä tutkimusjulkaisuista.

Tiedän, että suostumus ääni- ja videotallenteen säilyttämiselle voidaan peruuttaa ilmoittamalla asiasta kirjallisesti tutkijalle.

Tampereella ____ . ____ 2015

Tutkittavan allekirjoitus

Tutkija

Nimen selvennys

Nimen selvennys

NUORET ESTRADILLE -TUTKIMUKSEN ESITTELY

Nuorisokahvila Uniikki osallistuu Tampereen yliopiston *Nuoret estradille* -tutkimukseen. Tutkimuksessa järjestetään nuorille suunnattuja mediatyöpajoja.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa malli mediatyöpajatoiminnasta. Tutkimuksessa kehitetään mallia siitä, miten nuoria voidaan auttaa ja kannustaa tekemään mediateoksia (esim. valokuvia) ja julkaisemaan niitä.

Tutkimukseen osallistuvat nuoret ja ohjaajat ovat kanssatutkijoita. He auttavat siis kehittämään uutta työpajatoimintaa.

Työpajan aikana tutkija kirjoittaa päiväkirjaa, haastattelee osallistujia, ottaa valokuvia ja videoita ja tekee kyselyillä. Hän käyttää tutkimusaineistona myös työpajan myötä syntyneitä mediateoksia, kuten valokuvia ja videoita.

Tutkimusaineistoa käytetään tieteellisissä ja yleistajuisissa teksteissä, oppimateriaaleissa ja opetuksessa. Aineistoa voivat käyttää kaikki *Nuoret estradilla* -hankkeen tutkijat ja yhteistyökumppanit.

Nuorista, nuoriso-ohjaajista ja muista toimijoista kerrotaan tutkimuksessa aina tavalla, että heitä ei voi välittömästi tunnistaa tutkimuksesta.

Kun tutkimus on päättynyt, aineisto arkistoidaan riittävän tietoturvan tason tarjoavaan valtakunnalliseen arkistoon myöhempää tutkimus-, opetus- ja opiskelukäyttöä varten. Tällaisia arkistoja ovat Suomessa esimerkiksi Kielipankki ja Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Liite 4. Tiedote vanhemmille/huoltajille

TIEDOTE VANHEMMILLE/HUOLTAJILLE NUORISOKAHVILA UNIIKIN VALOKUVAUSRYHMÄSTÄ SYKSYLLÄ 2015

Nuorisokahvila Uniikki osallistuu *Nuoret estradille* -tutkimukseen. Tutkimus on Tampereen yliopiston.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa malli, joka auttaa nuoria käyttämään mediaa. Tutkimuksessa tapahtuu työpaja, joka järjestetään nuorisokahvila Uniikissa. Työpajassa nuoret ottavat valokuvia ja julkaisevat niitä Nuoret estradille -Instagram tilillä. Valokuvia voidaan julkaista lehdissä, internetissä tai taidenäyttelynä.

Nuorten nimiä ei julkaista tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Vanhempi voi ilmoittaa, jos hän haluaa, että lapsi ei ole tutkimuksessa. Valokuvausryhmään voi tulla, vaikka lapsi ei ole tutkimuksessa.

Tutkija ovat Inka Kiuru ja Milka Myllynen Tampereen yliopistosta. Heiltä voi kysyä lisää tutkimuksesta:

e-maili tai puhelin

e-maili tai puhelin

INFORMATION TO THE PARENTS/GUARDIANS ABOUT THE PHOTOGRAPHY GROUP AT YOUTH CAFE UNIIKKI IN FALL 2015

The Youth Cafe Uniikki takes part in the research *Young People in the Limelight* (in Finnish: Nuoret estradille). The research is made by the University of Tampere.

The goal of the research is to make a model about how to help young people to use media. The research includes a workshop, which is at the Youth Cafe Uniikki. In the workshop, young people may take photographs that are published in magazines, newspapers, Internet or as an art exhibition.

The names of the young people are not said in the research. The research is voluntary. A parent can say, if he or she wants that the child is not in the research. The child can come to the photography group, although the child is not in the research.

The researcher are Inka Kiuru and Milka Myllynen from the University of Tampere. You can ask more about the research:

e-mail or phone

e-mail phone